Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Alberti Magni Summae thelogiae pars secunda - Cod. Aug. pap. 3

Albertus <Magnus>

[Reichenau], [15. Jahrh.]

Tractatus XVI

urn:nbn:de:bsz:31-57236

Visual Library

ultro manu sua misit ad fortia et opera consilio manuum suarum etc. Ruth iij. Erat omnis Israel nouerit te virtutis esse ¶ Ad aliud dicendum quod non sunt equales in talibus bonitatibus nec hoc intendit Basilius ¶ Ad ultimum dicendum quod mulier non dicitur fortior et vir debilior in operibus illis sed quia sic dicitur actus virtuosus bonus est in quolibet statu et officio extremum in bono ipsius et mulier ex sexu membra habet ordinata ad generationem prolis que non habet vir ideo etiam a deo accepit virtutem que extremum in bono est secundum officium illorum membrorum quam non accepit vir quia membra illa non accepit in compositione corporis Utrum corpus eius eiusdem sit equalis fuit dignitatis cum corpore viri

Secundo queritur utrum corpus mulieris eiusdem sit equalis fuit dignitatis cum corpore viri. Sed contra videtur Basilius enim dicit in exameron quod equalis fuerunt dignitatis vir et mulier ¶ Ad hoc equaliter ordinati ad virtutem equaliter nobiles sunt vir et mulier equaliter ordinati sunt ad virtutem que bonum confert nobilitatem ergo equaliter digni ¶ Ad hoc dignitas est ex parte anime que ad ymaginem dei est equaliter sunt ad ymaginem dei et anima viri et anima mulieris ergo equalis dignitatis ¶ Ad hoc quia unius spei sunt equalis dignitatis sunt in participando spem illam vir et mulier unius spei sunt facta adeo ergo videtur quod equalis dignitatis ¶ Contra augustinus in musica omne agens dignius patiente vir autem est ut agens mulier ut patiens ergo vir dignior muliere ¶ Ad hoc i ad cor. xj. caput mulieris vir. caput dignius est ergo vir dignior muliere ¶ Ad hoc prima ad thim. ij. vir non est seductus sed mulier seducta in preuaricatione fuit i. aug. in glo. dicit quod non est credendum virum spirituali mente seductum hoc unum fuisse et credidisse quod serpens persuasit sed mulier ad hoc seducta fuit quod hoc accidit ergo vir dignior muliere spirituali mente seductus dignior quam non seductus tali mente ¶ In contrarium huius esse videtur quod mulier secundum materiam et loci fortionis dignior videtur esse viro. secundum materiam quia formata est de costa viri homo de limo terre secundum locum quia ipsa formata est in paradyso vir homo extra paradysum Unde etiam vir dignitatem putauit sibi mulierem hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea et vocatur virago quia de viro suo sumpta est ¶ Solutio dicendum quod proprie simpliciter loquendo vir dignior muliere quia caput est ut dicit apostolus et aristoteles in primo politicorum quod in communicatione que sibi communicant vir et mulier vir est sicut principans et mulier sicut subiecta Et ideo salomon in ps. mulier si principatum accipiat subuertit virum suum sed quod in parte aliqua mulier dignior esse aliquo viro ¶ Ad primum ergo dicendum quod dictum Basilij intelligitur secundum quid et non simpliciter equales enim erant in hoc quod equaliter participabat gratiam in innocentia et equalem ordinem habebat ad virtutem et meritum et hoc est equales esse secundum quid et non simpliciter ¶ Ex predicto patet solutio ad sequens quia habitus non facit ad equalitatem nisi secundum quid et non simpliciter sicut dicit apostolus i. ad cor. vij. in xpo ihu nec masculus nec femina sed noua creatura ¶ Ad aliud dicendum quod ex hoc non probatur nisi quod sunt equales secundum quid et non simpliciter non enim sequitur sunt equales in hoc ergo simpliciter equales ¶ Ad aliud dicendum eodem modo soluendum participacio enim unius spei non facit equalitatem nisi in hoc et non simpliciter quia licet idem sit quod participat spes secundum tamen modus participandi secundum esse valde est inequalis ¶ Ad id quod in contrarium obicitur dicendum quod id quod augustinus dicit in musica simpliciter est verum et ideo vir simpliciter dignior est muliere ¶ Ad aliud dicendum quod in omnibus in quibus sibi vir et mulier communicant caput est vir et dignior muliere et hoc non repugnat quin in aliquo dignior possit esse in quo viro non communicat ¶ Ad aliud dicendum quod vir spirituali mente seductus dicitur quia spiritualem notitiam accepit a deo que ad mulierem transire non debuit nisi per virum prima ad cor xj. non permittitur mulieribus loqui in ecclesia sed subditas esse sicut et lex dicit sed si quid volunt discere domi viros suos interrogent ¶ Ad hoc quod obicitur in contrarium dicendum quod ex materia non est dignitas simpliciter sed secundum quid tamen similiter ex loco non est dignitas nisi secundum locus primus est generationis et saluationis locati sicut est in ipsificis et hoc non fuit in eua cum formata non fuit tamen nisi deus et sic cum demum est ex nulla re paradysi formata fuit nec saluabatur a diuersis nisi per gratiam innocentie

Titulus 16. de primi hominis statu ante peccatum qualis fuit.

Deinde querendum est de ea que dicuntur in dist. xix. in qua magister sic dicit capitulo primo. et sic incipit Solet queri plura de primi hominis statu cum peccauit Scilicet qualis fuit prius quam peccaret et in corpore et in anima ¶ Mortalis scilicet an immortalis ¶ passibilis an impassibilis ¶ Detrimento vite inferioris ¶ De transitu ad superiorem ¶ De multiplicatione filiorum et alia multa quorum inutile sciuntur licet aliqui curiose querunt. Utrum corpus ade fuit passibile an impassibile et que passibilitate

Circa hec primo consequenter de passibilitate in libro sentenciarum dist. xix. et ideo nos primo disputabimus utrum corpus ade fuit passibile vel impassibile et que passibilitate. Dicit enim magister in eodem capitulo quod immortalitatem et ada in primo statu et immortalis fuit quadam modo sed ad et mortalis secundum aliud Habuit enim posse mori et posse non mori. mors autem passio est ergo passibilis fuit in primo statu ¶ Ad hoc etiam quod adam obediuit per ordinem nature. ordo enim nature est quod superiora corpora passiones inferunt inferioribus alteracionem secundum contrariam speciem qualitatis que est passio ut passibilis qualitas inferens et illata. corpus autem primorum parentum animale fuit ut tradit aug. ix. super genesim et xiij. de ci. dei. ergo videtur quod susceptibile fuit talium impressionum. ergo pati potuit ¶ Ad hoc sentire potuit. sentire autem est pati ut dicit aristoteles in libro de sompno et vigilia. aliter enim non desideraret sompnum et securitatem ut idem dicit aristoteles et operari secundum sensum laboriose sic enim ibidem dicit ar. colliquatiuum est labor et hindutum quod liquatur a membris

eleuat ad cerebrum q ibi infrigidatum descendit
ad organa sensuum et gravat et ligat ea et sic in
ducit sopnum cum ergo primus ho et susceptibilis fuit
sopni et cae sopni vr q passibile habuit corpus
¶ Ad hoc theologice obiectum sic primus ho temptari po
tuit et decipi sic p3 gen. iii° ergo sicut animam pati
potuit et patiebatur a demone cum ergo corpus minus
dignum sit quam anima multo magis passibilis fuit
qo secundum corpus ¶ Ultimus quod si alterabilis fuit adam
secundum senectute et vr q sic omnia enim in tempora mensu
rantur periodo secundum esse et vita ut dicit ar. in ii° de ge
neratione et corruptione · de ordine aut periodi est
q de pueritia procedat in iuventute de iuventute in
virile etate in qua est status virtutis et substantie et
quantitatis. et de virili etate diminuta virtute
deficiat in senectute et de senectute destituta
substantia deficiat in senium putrescens. cum ergo adam
tali periodo subiaceret. vr q etiam ex periodo al
teraretur corpus eius secundum gradum etatis ¶ Contra
heb. viii° q antiquatur et senescit prope interitum est
sed sic dicit aug. xiiii de ci. dei adam ex lignis pa
radisi habuit refectionem contra defectionem ex ligno
vite conservationem contra senectute et morte
qo ergo vr q senescere non potuit ¶ Ultimus quod si corpus
ade passibile fuit per membri alicuius ablationem
vel mutilationem et vr q sic dicitur enim in gen. ii°
q ablata fuit sibi costa que formata est in evam
et sic ablata fuit costa ita amputari po
terat aliud membrum ergo vr q pati potuit mutila
tionem ¶ Contra ysidorus in li° de summo bono adam si
in paradyso perstitisset corpus eius nec ignis vreret.
nec aqua mergeret. nec gladius scinderet nec
spina pungeret. ergo vr q non ideo amputari po
terat ¶ Ad hoc si aliquod membrum amputaretur tunc
constat q divideretur a continuo et hoc sentiret adam
ergo doleret quia dicit phus q dolor est sensus divisio
nis continui. ergo vr q doleret in hoc statu q est con
tra aug. li. iii° de libero arbitrio quod dicit sic doloris
qo passio esse non potest ubi non precessit malicia ¶ Ultimus
quod si resolubilis fuisset per mortem si mansisset
in statu innocentie et vr q sic. quia dicit aug. quod
terminum vite habuisset terminus autem vite non est nisi
mors. ergo vr q morti subiacuisset etiam in primo
statu ¶ Ad hoc diffinitio dat essentiam et ideo
in omni statu convenit. quia aliter nomen cuius est dif
finitio secundum diversos status equivoce diceretur. diffini
tio autem hominis est animal rationale mortale. in primo ergo
statu mortalis fuit. sed in primo de celo et mundo
demonstrat ar. q omne corruptibile corru
petur de necessitate tempore determinato et sic vr q
per mortem dissolutus fuisset ¶ Contra Ro. v. per
unum hominem peccatum intravit in mundum et per peccatum
mors et ita in omnes homines mors pertransiit ergo

vr q mors non esset si peccatum non esset ¶ Ad hoc
sapie. i° nolite zelare mortem in errore vite
vestre neque acquiratis perditionem in operibus manuum
vestrarum quoniam deus mortem non fecit nec letatur in per
ditione vivorum creavit enim ut essent omnia et sa
nabiles fecit nationes orbis terrarum ¶ Reso
lutio ad primum questionem q passio dupliciter dicitur. dicitur enim
agere pacium q est recipere et sic omne q actio
nem recipit ab aliquo agente passibile dicitur etiam
est passibile igne. dicitur alio modo passibile quod recipit actionem
agentis contrarii q agit ad dissolutionem secundum q dicit ar.
in top. q omnis passio magis facta abicit a substantia
que passio cum dolore est et cum in nocumento substantie. primo
ergo modo corpus ade in primo statu fuit passibile se
cundo modo non et sic dicit aug. ex natura propria habuit passibi
litatem ex ligno autem vite habuit impassibilitatem ita
q non patiebatur a contrario ad dissolutionem substantie.
¶ Ad primum ergo q contra hoc obicitur dicendum q aug. disting
wit tres status hominis in primo habuit posse mori
ex natura et sub conditione si peccaret. in secundo post pec
catum secundum necessitatem moriendi habuit propter peccatum et
ideo dicit apostolus Ro. viii°. corpus quidem mortu
um est propter peccatum hoc est necessitati mortis addictum
In tertio statu post resurrectione. s. habebit impossibilitatem
moriendi quia tunc dicit aug. in xxii° de ci. dei.
vita in fonte suo bibet quem cum mori non permittet
unde mors qua potuit mori in primo statu non
induxit in adam pane simpliciter sed modo dictum.
sed secundum quid et ideo non procedit argumentum ¶ Ad aliud dicendum q et
si corpus ade susceptibile fuit impressionum
corporum celestium non tamen susceptibile fuit ad
dissolutionem et dolorem conservatum enim contra in no
cente ex ligno vite ¶ Ad aliud dicendum q sentire non
est pati nisi primo modo dicta passione nec operari secundum quem
fuit sibi labor sicut nobis post peccatum in quo in sudo
rem nec sopor quia habuit ex labore sensuum fuit
sed sic gen. ii°. dominus inmisit soporem in adam ad
significationem. s. futurorum. ¶ Ad aliud dicendum q primus
ho temptari potuit et decipi temptatione exterio
ri sed non interiori hec autem temptatio secundum quod ab ho
ste exteriori non induxit pane simpliciter sed secundum quid.
et in potentia ¶ Ad id q ultimus quod verum alterabilis
esset secundum senectutem dicendum q dupliciter est talis alteratio. s.
accepta in mensurante et accepta in mensurato
secundum periodum mensurante tamen fuit alterabilis fuisset
enim iunior et senior processu etatis secundum id autem
q relinquitur mensuratus in mensurato non fuisset al
terabilis. vi virtutis et quantitatis substantie non profecisset
nec defecisset sed in perfectione in qua creatus fuit ste
tisset usque ad terminum preordinatum a deo quo translatus
fuisset ad vitam simpliciter immortale et diversas
periodi secundum diversitatem virtutis et substantie non est nisi
in corporibus subiacentibus periodo que sunt corruptibilia

et gnabilia tali aut p yodo no subiacuit corpus
ade sed soli fortoni dine et gubnacoi ¶ Ad 3m dicendum
qd concedi e qa senescere no potuit illo mo q dicis
e ¶ Ad 4m q vlterius qr de mutillacoe dicendum q mutila-
cio dicitur violenta mebri ablacoem no fuit ad mu-
tilacoem possibilis si aut dicitur potencia obedie ad cre-
atore sic fuit qdlibz mebru auferibile ab eo sicut
et costa et sic oia alia creata sed hic ablacio michil
pene habuisset sed pocius delectacoem sic et omis cre-
atura nata e q habeat nalem delectacoem qn differt
ad obediam creatoris ¶ Ad hoc q dicit psalm simplr
concedi e violenta enim dissio 9tinui no potuit cadere
i corpus ade i statu i nocencie Aliud q i duitur
pcedit ¶ Ad id q vlterius qr si resolubilis fuisset
p morte dicendum q no nec tininus vite mors e insi
corrupcois et consumpcois q no potuit cadere
i corpus ade i pmo statu sed e tinin pordma-
cois disponis dine q e tinin longitudinis vite
usq du impleatur nus elcorum et in hoc tino non ex-
spoliatus corpus sed sup vestitus fuisset bta imortalitate
qua i retine expectamus ut dicit aug et inducitur
ambro i sumis dist xix ca de hac vo hois imor-
talitate et inducit apostolus ro viij i gemiscimus gra-
uati eo q nolimus expoliari sed sup vestiri ut ab-
sorbeat q mortale e a vita ¶ Ad 5m dicendum q corpus
ade mortale fuit mortalitate que dicta e et inabuta
habuit posse mori et sic eo mortalis conuenit ei sed
actu mori no potuit et hoc contulit ei gra i nocen-
cie ut eta et lignum vite ut dispones ¶ Illud q co-
tra obicitur simpliciter concedi e quia hoc catholicu e et dicere
hoc dicit auctas sapie consequenter i dicta
vota hoc q de termino vite de quo e qrit mgr sed hec
ia determinatu e vbi qrebatur de senectute dan e
enim q ille tinus e spaciu vite q pordmauit deus
quo p gnacoem mora ipletur nus elcorum et dicit
mgr ibide ex verbis aug q hoc dupr ee potuit
s. ut diuisim ut assuptis patribz succedent filij
ut sit nos omis viuent donec nus elcorum ipleti
et aut omis sit assument et hoc sed meo indicio p-
babilius e hasic ex assupcoe patru filij desola-
coem no haberent diuisiones esse iuo et vsio
v qrit hec no omis hoies sit pducti sunt sed succes-
siue et soluit dicens q tra sit no posset eos
cepe vr magis consentire i pmu modu dicens eua
i pmo statu concepisset et pepisset i corrupta et virgo
Unde qr de mo pagacois filij i mansisset
Di. 20. Ord q mgr disputat xx dist ca p post
hoc videndu e qualiter pmi pentes si no peccassent
filios pcreassent dicta q qrendu e qualiter eua co-
cepisset vtru virgo pmanes ut corrupta Et
vtru cu gnitate fuisset gravida ut sine gnita-
te Et vtru cu dolore puerpa ut sine dolore ¶ Ad
pmu i ducit mgr aug super gen ad lit sic dicente
Si pmi hoies no peccassent sine omi pcto et ma-
cula i padyso carnali copula conuenissent et cet-
ei thorus i maculatus et 9mixtio sine gaudia
atq genitalibz mebris sic cetis impar et ut ibi
nullu motu sentiret illicitu et sic alia mebra

alijs ad monemus ut manu ori sine libidinis
ardore ita genitalibz mebris vteretur sine pruri-
tu carnis hec enim letalis egritudo mebris hu-
manis ex pcto i hesit genuisset itaq filios
i padyso p coytu i maculatu et sine corrupcoe
¶ Ad hoc aug ibide et hoc e i ducit mgr cur n
credamus pmos hoies an pcm genitalibz me-
bris impare potuisse sic cetis i quolz opere
sine voluptatis pruritu vtimur i credibile est
no e deu talia fecisse illa corpa ut si no pec-
cassent illis mebris sic pedibz imparet nec
cu ardore seminaret nec cu dolore parerent
¶ Ad hoc aug xiiij de ci dei ita cur credendu
e potuisse vro yingis salua i tegritate seminei
genitalis viale seme i mitti sic nuc potest
eade integritate salua ex vro virginis fluxus
mestrui cruoris emitti eade quippe via pt i-
mici et istud emitti ¶ Contra i possibilia sunt
mlere cognosci a viro et manere i carnis i tegri-
tate sive virgine et mglz statu erat i copos-
sibilia qr et i pmo statu i copossibilia erat sig
p coitu cognoscebatur eua i possibile erat q rema-
net virgo et integra ¶ Ad hoc ee duos masculu
s. et femiam i carne vna et no ee i carne vna
i copossibilia sunt qa alias 9tradictoria verifica-
rentur de eode sed si ada cognouit eua erat duo in
carne vna si aut i integritate remansit non
erant duo i carne vna et sic i copossibilia erant
possibilia q femina e cognosci qr no potuit et
manere integra ¶ Ad hoc de diffinicoe sexus ma-
sculini e q gnet i alio dicit enim ar q masculus
e qui de suo gnat i alio femina vo q de alieno
gnat i seipsa vr qr q i illo statu conueniebat
femiam concipe de semine viri et pmanere i vir-
ginitate ¶ Ad hoc puilegiu singlare illo mo
concedit alteri e aut bte virginis singulare p-
uilegiu q virgo concepit sine grauitate gra-
da fuit sine dolore puerpa qr iusticia dina n
debuit eue concede ¶ Vlterius qr si fuisset i pmo 90
statu sine gnitate grauida et vr q no qa corpus
pus pui e i pmo statu graue fuisset et ecom-
on aut gnue p tare sine grauitate e i po-
qr sine gnitate grauida no fuisset ¶ Contra
gnitatis pena e q no debuit sentiri n q pct
pctm no du fctm erat qr grauitas pena e q
no debuit sentiri no debebat ¶ Ad hoc expsse dicit
aug xiiij de ci dei q sine gnitate grauida fuis-
set ¶ Ad hoc dicendum q gnue i portu corpi hois
facit pssimu dolore dolore i pmo statu eua s-
tire no potuit qr nec gnitate ¶ Vlterius q vr 90
sine dolore puerpa fuisset et vr q no dolor
enim ut dicit ar e sensus diuisionis continui in
ptu aut oportuit diuidi continuu i rapiente
viam et hoc e ut dicit avicenna dolor lacerativus vi-
deri q i ptu eua sensisset dolore laceratiuu et ita
no sensisset sine dolore puerpa ¶ Solucio

ad primo questio satis bene videtur autem q. s. preposita et volo alias id. Distinguunt enim triplicem corruptionem s. continuitatis feditatis et puritatis. Continuitatis que est in divisione corporis. feditatis que est in prurientia concupiscentie et libidinis que fedat et mentem et corpus in qua eo descendit subdelectationes carnis propter quod dicitur de eo quod spiritus sanctus non tetigit corda patriarcharum et prophetarum dum esset in opere coniugali. puritatis que est in susceptione seminis aliene sic ampli dicitur in partu cum inmixtum sibi fuit ad alienum. Dicit enim quod eva si concepisset cum adam parcium non incurrisset primas duas corruptiones quia sic ... fuissent primi parentes genitalibus membris ad ordinem rationis et sic fuisset hoc modo quod semine resolutum ex masculo ad ... genitale femine statim ... tractum fuisset in locum conceptionis et ibi unitum sanguini femine sic coagulum lacti et vaporabiliter diffusum in sanguine femine et sic perfecisset conceptum cum semine masculi undique comprehendisset sanguine femine sic spiritus fortius undique comprehendit id quod fortius sic enim ut dicitur ... bene distinctorum sexuum maris et femine unitur in conceptu sic unitur virtus galli et galline in ovo. sed incurrisset omnino modo corruptionem in puritatis quia oportuit quod conciperet ex semine alieno sibi permixto et sic puritatem non remansisset et hec distinctio satis bona est ¶ Ad primum ergo dicendum quod augustinus intendit hoc quod dictum est et id corruptiones primo et secundo modo dictum non incurrisset. Tercio autem modo dicta non est simpliciter corruptio sed commixtio naturarum sexuum in carne una sic et propter hoc dicitur gen. ii. propter hoc relinquet homo patrem et matrem et erunt duo in carne una ¶ Ad 2m dicendum eodem modo quia super idem fundatur ¶ Ad id quod tertio obicitur dicendum quod secundum corruptionem puritatis incompossibilia sunt quia in omni conceptu necesse est aliquid esse formans et aliquid formatum sed quod esset cognita a viro et remanet integra a divisione continuitatis corporis et esset immunis a corruptione feditatis. ista bene compossibilia sunt per modum qui dictus est ¶ Ad 4m dicendum quod illa ratio non probat nisi quod non potuit esse sine corruptione tercio modo dicta et hoc verum est sic paulo ante patuit oportuit enim quod semine susciperet quod suo sanguini uniretur et permisceretur eo modo qui dictus est ¶ Ad 5m dicendum quod tercio eodem modo solvendum est quia ibi est diversitas sexuum unitur in femine conceptio ut dictum est sed hoc fieri non potuit sine corruptione divisionis et feditatis per modum qui dictus est ¶ Ad 6m dicendum quod privilegium singulare beate virginis est in hoc quod manens in omni puritate mentis et corporis nec ex femine alieno sed de spiritu sancto concepit eva autem de semine viri ¶ Ad id quod ulterius queritur dicendum quod est continuitas omnis tamen esse continuitas inducens penam sed primo modo non fuisset continuitas sine continuitate sed secundo modo ¶ Ad id quod contra obicitur dicendum quod sicut ab aliis penis corpora primorum parentum gratia innocentie et virtute ligni vite preservabantur ita preservabantur a dolore percussionis etiam si lapidum pondera super eos proiecta fuissent ¶ Ad 2m per solutionem patet ¶ Ad 3m dicendum quod quamvis in corpore ad penalitatem dampnato facit pessimum dolorem sed in corpore quod a dolore preservat gratia innocentie et virtus ligni vite dolorem facere non potest ¶ Ad id quod ulterius queritur utrum sine dolore fuisset puerpera dicendum quod sic quia augustinus aperte dicit in paradiso ... quod tangunt fidem et mores ¶ Ad id quod in eodem obicitur de apertione viarum dicendum quod in illo statu apte fuissent sine dolore et sine laceratione per sola extensione et laxatione

Utrum homines si non peccasset homo filios genuisset perfectos corpore

Deinde queritur de hoc quod dicitur in eadem distinctione in illo [20] capitulo si vero queritur homines si non peccasset homo filios genuisset et queritur duo ¶ Scilicet homines secundum corpus. ¶ et homines secundum animam ¶ Et queritur quales secundum corpus ubi dicit magister quia filios parvulos nasci oportebat propter matris vel necessitatem sed videtur quod statim nati perfectionem quantitatis in momento acciperent a deo. ut per menta et ... ut nunc faciunt et usum lingue ad loquendum et pedum ad ambulandum et manuum ad operandum. Contra augustinus ambigue loquens super genesim sic monet nos mirari si primi homines non peccassent utrum tales filios essent habituri qui nec lingua nec manibus uterentur. nam propter uteri necessitatem forte oportet parvulos nasci. sed cum exigua pars corporis sit costa non tamen propter hoc parvulam viro coniugem fecit. unde et eius filios poterat omnipotentia creatoris mox natos grandes facere sed ut hoc obmittam poterat eis certe prestare quod multis animalibus prestitit quorum pulli quamvis sint parvuli tamen mox ut nascuntur currunt et matrem sequuntur. econtra homini nato nec ad incessum pedes idonei sunt nec manus saltim ad scalpendum habiles. et iuxta se mammis positis nascentes possunt magis esurientes flere quam sugere propter quod infirmitati mentis congruit hec infirmitas carnis ¶ Ad hoc hoc videtur per eum quia primo statui non convenit aliqua infirmitas cum infirmitas sit pena causata ex peccato tunc autem nullum peccatum fuisset ergo videtur quod statim nati potuerunt uti membris ad actus et ad opera propria ¶ Ad hoc hec ponamus quod in statu innocentie parvulus natus aliquid desiderasset aut posset ad illud procedere manibus et pedibus aut non si sic habendo propositum quia tunc habuissent usum membrorum. si non tunc absque delectabili sit tristicia ergo tristiciam habuissent parvuli cum nichil peccassent quod inconveniens reputat augustinus ¶ Ad hoc opus dei sic debet esse in perfectissimo secundum virtutem et substantiam in statu autem innocentie opus dei quod est natura humana in statu perfectissimo fuit et optimo. ergo tunc debuit esse in statu perfectissimo et secundum substantiam et secundum virtutem et ita videtur quod pueri nati habuissent usum omnium membrorum. ¶ Contra expresse dicit augustinus quod propter uteri necessitatem

nace fuit puulos nasci g° et frenos q̄a tenerі
tudo cōitatr̄ puula etate g° vr̄ q̄ ōtuce ī illo
statu vtendi mēbris nō h̄rent ¶ Ad h° nālia et
si vulñant̄ p pc̄m nō tn̄ aufer̄t nec ī an
gelo nec ī hōie Dc̄ em̄ dyo⁹ li° de di· no· ca°
iiij° data illis nālia bona· neq̄q̄ā ea mutata
ee dicim⁹ sed sunt integra et splendidissima
s̄ de nālib; hōīs ē q̄ s̄ p cessu etatis ac
cipiat ī cremētū sube et virtutis· g° vr̄ q̄ h°
eodē mō fuit et in statu īnocēcie et ī statu
pc̄i ¶ Ad h° cōstat q̄ nāle ē ī om̄i statu pm̄
vicinū semī gn̄acōis ee molle et tenerū et
hoc ē subale nē· g° ī statu īnocēcie puuli
nati ꝓpt̄ vicinitate semīs h̄midi et fluidi
ī membris eoꝝ essēt molles et teñi· molles
et teñi vsu mēbroꝝ nō h̄nt· g° ī statu īnocē
cie puuli recent̄ nati vsū mēbroꝝ nō h̄uis
sent ¶ Ad h° gstat q̄ puelle nate ī statu in
nocēcie mamillas h̄uissent q̄a nā nō deficit
ī neccīꝭ ut d° phs mamilla mat̄ nō datur
n̄ ꝓpt̄ pcū ꝑuis lactis alimonia nō accipit
n̄ sit tenell⁹ et vīute et suba q̄a d° phs q̄
excesse gn̄ant̄ et nutri· g° vr̄ q̄ ī statu illo
puuli ēent tenelli et molles et ī pfc̄i ī vir
tib; mēbroꝝ ¶ Vlcius q̄° si adā ī statu in
nocēcie mansisset vnū genuisset feīas ut oēs
masculos et vr̄ q̄ om̄s masculos q̄a d° aug·
q̄ ī pfc̄a gn̄acō ē feīa· nō aut̄ ipfc̄m fuisset
ī illo statu· g° nulla feīa genita ¶ Ad h° dicit
phs q̄ feīa ē mas occonatus· hoc ē ī quo de
ficit aliq̄ ꝑi° gn̄acōis· ī statu illo nulls defc̄s
ee potuit· g° vr̄ q̄ nulla feīa ī illo statu nasci
potuit ¶ Cont̄ ecc̄· xxxvi° Omnem masculm
accipiet feīa et ē filia melior filio meliori
ī nllo statu caruit status īnocēcie· g° nō ca
ruit gn̄acōm̄ filiaꝝ ¶ Ad h° nūs electoꝝ im
plet̄ ex feīs et masculis· gn̄acō ī statu īno
cēcie fuit ad impletōem nūi electoꝝ ut d°
aug⁹· g° vr̄ q̄ tūc genuisset et filios et filias
equalit̄ ¶ Ad h° ex natis tūc fuisset ꝓpagacō
h̄uani gn̄is· ꝓpagacō nō posset ee n̄ p vtriusq̄
sexū· g° opo̧tuit q̄ nati vtriusq̄ sexus essent
qo ¶ Vlcius q̄° q̄les fuissent nati ab eis ī scīa
et p̄deñ· aut em̄ fuissent sapiētes scīa et p̄
dentes aut nesciētes et ignorātes· si nesciē
tes et ignorātes tūc vr̄ ī iuste de eis ordi
nati q̄a ignorācia pena pc̄i ē ut d° aug⁹
et sic ipi fuisset puniti an q̄uā peccassent q̄
valde ī conueniens esset cōtra dc̄a scōꝝ dc̄
em̄ gō⁹ q̄ q̄tq̄ pacim pc̄m nūq̄ meruimt·
g° vr̄ q̄ fuisset et scīētes et prudētes mox
nati ¶ Ad h° ad ymaginē dei fuisset om̄s
de pfc̄oe ymagīs ē rō intelligēcie et volūta
tis rectitudo et memorie tenacitas ī cōser
uādo· g° vr̄ q̄ nati fuissent ī pfc̄onib; illis
nō em̄ pt̄ dici q̄ tūc habuīnt ymaginem
pō initāte nō actu ymago em̄ potēcia

initās nō actu· nō cōpetit statui īnocēcie
s̄ statui hō ī quo hōmo ē sub pc̄ō ¶ Vlcius qo
q̄° si puulos suos genuissent ī iusti īnocēcie
ita q̄ adā transfudisset ī puulū iusticiā īno
cēcie qua ipe iustus fuit et vr̄ q̄ sic ansh·
ī li° de ɔceptu virginali xxiij°· ca° si adam
nō peccasset et nequisset ad eos q̄s gn̄acōi⁹
erat iusticiā suā pducē neq̄q̄a posset eis
suā ī iusticiā transmittē ¶ Ad h° anß· ibidē
dedit deus h̄at adam grām ut sic q̄ illū
ɔdidit nulla ꝓpagādi opante nā s̄ sola volū
tate creatoris sic fecit eū et rōnale et iustū
ita sil' cū rōnalem h̄rent ētiam iusti essent
q̄s gn̄aret opante nā et volūtate si nō pec
caret ¶ Contra h° ē q̄ d° mḡr hugo ī suis
li° q° Si p̄m⁹ hō q̄re obediē sue casto con
iugio ad ꝓpagacōem posteritatis īstitucōm
diuine deseruiēs filios gn̄aret sn̄ pc̄ō quidē
gn̄aret· q̄m ē nā ab om̄i vicio libā s̄ nō sub
pacie iusticie h̄edes ¶ Vlcius q̄° si genuisset qo
eos iustos gratuita iusticia et vr̄ q̄ sic· qua
adā peccādo nobis demeruit et origīnale
ī iusticiam nobis transmisit· g° cū deus sit ꝓnior
ad miserēdū quā ad ɔdēpnādū vr̄ q̄ eciā ob
diendo nobis iusticiā gratuita transfundē debu
it ¶ Ad h° potēcius ē bonū ī pfcōe boni q̄
sit malū ī defcōne· si g° inito ī obediē transmi
sit nobis malū origīalis pc̄i· multo magis
inito obediē debuit nobis transfundē iusticiam
et grām ¶ Contra grā et iusticia gratuita a
solo deo sut ī me°· g° ī nā adē transfundi non
puit ¶ Ad h° cū nā transfundi nō pt̄ q̄ nō ē in
nā grā et iusticia gratuita nō sut ī nata· g° cū
nā transfundi nō puit ¶ Vlcius q̄° si posti ade qo
nō peccasset ī iusticia fuisset cōfirmati sic
angeli et vr̄ q̄ sic· anß· ī ɔceptu virginali
q̄s conueniēcius ad ostendēdā magnitudinē
bonitatis dei et ad plenitudinē grē quā adē
ɔcedebat· quā ut quoꝝ ee erat ī illi⁹ posi
tate sic eēt ut q̄ ille nālit̄ erat h' illi per
illū esset ita quoq̄ ī eius eēt arbitū libta
te ut qualis erat ipe iusticia et felicitate
tales vos filios ꝓpagaret ¶ Contra h° aug⁹
dicē vr̄ xiiij° de ciui· dei sic quā felices erāt
et nullis agitabat̄ ꝑturbacōib; aīoꝝ nul
lis corpis ledebat̄ ī cōmodis tā felices vni
usa societas ee h̄uana· si nec illi malū q̄
ī posteros traicēnt nec q̄squā ex stirpe eoꝝ
ī iquitate ɔmittēt que dāpnacōem recipet
¶ Solucō ad hec sine p̄iudicō melioris sniē
dd' cū aug⁹ q̄ si p̄mi pētes genuissent ī statu
īnocēcie puulos genuissent qui p̄ ī cremēta
etatis ad debitā q̄titate sube et vīutis
puenissent vsū tn̄ mēbroꝝ ad nālos actus
ab om̄i potēcia creatoris accipissent s̄ aug⁹

et p hoc pz solucio qonis pme et dicti aug. qui hoc expsse dr et hr solucio mgri i snys i de ¶ Ad a^m dd q hoc gcedendu e no tn ex vi roib qa ifirmitas ee no reputat sz na talis teneri ... n sit carentia vtutis qui debet ad ee vtus sic i aliis aialib3 tenes no reputatur carens n p tepus quo visio debet ad ee ¶ Ad a^m dd sic iam dcm e q ad natos vsus hnisset mebra habilia et sic pcessisset ad delectabilia et nulla fuisset tristicia sz vtute i mebris debita no hnissent nisi p incrementa etatis ¶ Ad a^m dd q opus dei pfcm e sz rcem nalem sue pfcois et hec e ut nllo mebro careat et nlla vtute q oia sic dr origenes sut i puulo sic i sene sz nuy et spem licet sz qtitate optinet q de po ad actu pcedent ad pfcone qtitatis et vtutis ¶ Ad id q cotra obr ia pz soluco qa bn vr q vtute pfcam i mebris no hnent nec pfcam qtitate. ad quosda tn vsus natos ad quos suffecit tenera etas et ipfca virtus vsu hnissent mebrorum ¶ Ad sequens pt simpr gcedi q ita sit qa hoc dicut quida sci et vr aug dice ¶ Ad a^m dd. eode mo q i tuitate puuli tenra hnisset mebra et mollia sz tn ad quosda puos vsus habilia no ad fortes vsus ¶ Ad a^m simpr gcedd e sub distinccoe que dca e ¶ Ad id q vltius q dd q i illo statu genuisset et filios et filias sic nuc giant ¶ Ad id q obr de ipfcone sexe dd q duplex e ipfco et copatiua et absoluta. fca ipfca e gpacoe viri sic ome passiuu i pfcm e r^o sui actiui q agit i ipm absoluta tn pfcone pfca e sz ea que exiguntur ad sexe pfcone. gpatiua aut ipfco no repugt p^o statui sic nec posse mori pmo statui repugnat sicut i an hitis dcm e ¶ Ad sequens tte eode mo dd e qa sup ide fundat ¶ Extra q inducitur in qm gcedenda sut et pcedut ¶ Ad id q vltius q soluit mgr i snys dices i illo ca. et tn cor humano no sit absurdu sic. quibz dicit. s. q obiectu e s. q ignorantia fuisset i eis no satis diligenter cosiderat qa no ois qui ad nescit at min pfce ad scit stati ignorare dr. ignorantia em q pena pcti e. e cu aliqs ea q tenet scire. et cut qn tenetur scire et talis no fuisset i filiis ada si stetisset talis em pueniret ex ~~mot~~ obnubilacoe mentis q pena pcti e sz nescien tn^{lz} no dr ignorancia. vtutes em itellectuales q sic dr ar^{les} i vi^o eth sut sapia. itellcus. et scia. pruden et ars. gnacoem accipiunt ex doctina et tpre p expientia et illas pfcte no hnisset i pma tenitudine. pbabile tn e q aliqua illustracoem accepissent et sens et intelligencie ad discrecoem natorum ¶ Ad a^m dd q oms fuisset ad ymagine dei creati. maxie ad ymagine creacois sz hec ymago ad actualem imitacoe pduci no potuit ii potencis q sut i ea pfcas

p hitu et talis imitaco pollis bn copetebat p^o statui sz po imitacois vulnate po no copetebat p^o statui sz hoc i quo ho e sub pcto. ¶ Ad id q vltius q dd q sine dubio si ansz originale iusticia tnsfudissent pntes i puulos sz illa mebl a^d e n debiti ordo nalu incor se quo corpus ordinat ad aiam et aia ad deu ut dr plato sz dominale iusticia. et ordo nalis ad actus suos et ad fine q ttbat ex in corrupcoe eius qd tnsfundit a pntib3 in plem si pctm nalem pnctu no corrupisset ¶ Ad a^d eode mo dd qa ide dr iusta en fuisset puuli iustia ttitudis ne si no fuisset pctm ¶ Ad id q cotra obr dd q mgr hugo vocat ibi iusticia gratuita et no iustia q e ttitudo nalis et id no gtradicit ¶ Ad id q vltius q dd q adam si no peccasset nllo mo tnsmisisset iusticia gratuita i plem et hui ca e quia i carnali tnsfusione tnsfundi no pt q nllo mo nz p cam nz ut forma e in carne. gratuita aut iusticia nllo mo e i carne ut i ca ul i subiecto sz i deo solo e ut in ca. i spu aut creato angelico ul humano e ut i subiecto et id i carnali tnsfusione tnsfundi no pt ¶ Ad obiectu dd q cu dr q deus pnior e ad miserendu qua ad codepnadu hoc itellig q ad hoc q sp punit citr dignu et remunerat vltra cdignu i mito et demito sz pt hoc no facit ad i ordinatu p i pole eet aut i ordinatu et i pole q gra eet a carne ul i carne aut ca no pt ee n dd ¶ Ad a^d dd q no e sile qa defeus de imti i obedie p corrupcoem e i carne et io cum carne pt tnsfundi. sz effectus obedie nllo mo e i carne sz i deo solo et io cu carne tnsfundi no pt ¶ Ad q cotra obr pcedit ¶ Sequens eode mo pcedit ¶ Ad id q vltius q dd q sic ada flexibile hnit liberu arbitriu ad bonu et ad malu. ita et puuli et no fuisset cofirmati nec e sile de angelo et de hoie. qa i angelo cofirmaco seq^r cuiusionem i deu. sz i hoie no. sz ul sec^d morte i statu pcti ul tnslacoem si mansisset i statu i nocecie ho eni viator e et no copre hensor et io cofirmacoem no accipit n post vie cosumacoem angelus aut copre hensor no viator et io ad qd cuqz gutat id gphendit et i illo cofirmat sive bonu siu malu sit ¶ Ad id q cotra obr dd q bn dr aug q feliciores eent si nllus vellet peccare nec sentiret i comoda. sz felicitas illa no eet cofirmate btitudis sz eet felicitas qualis diffinit ab arle i p^o et i x^o eth. s. opaco sz pfcam et conale vtucem

hois no ipedita tn ablacoe giois notentu
De teptatone pmi hois. Co. ii.

Deinde q de hijs q dicut ii xxi dist. vbi agit de teptacoe pmi hois de qua querit quiq. Pmo q qlis fuit temptaco i mo et ordine temptacois. Scdo quare fca e p serpete pocius quam p a aial. Tercio qre p s teepit a mliere. Quarto vtru fuit mlr alliceas aliqd sensibile an no. Quinto vtru dyas i serpete an serpes formit voces qbz loqba ad mlere. Vtru fuit vna sola teptacio

Pmo q q vtru fuit vna sola tepta. qua teptat e pm ho at plures et vr q vna sola tn em teptaco fit i pulsus ad illicitu ut d aug ad vnu illicitu vr ee vnus ipulsus. e aut vnu illicitu in p pcco comestio f. vetiti. g vr q vna teptaco simp. Itm hc vnu solu pctm ade fuit et no mlta q aplus vocat iobediam Ro. v. sic p iobediam vni pccores ostituti sut mlti sic p obediam vni insti costituetur mlti. It iclinaco ad bonu i xpo vna fuit sp et vniformis. g vr q p oppoitu vna fuit iclinaco ad malu i adam et sic vna teptaco. Contra ad plura illicite appetibilia non potuit ee vna iclinaco p appetitu s mlte. ex vbis serpetis fuit q tu dixit cur pcepit vobis deus q nitebat iclinare mliere q falsu credet q vni fuit et hc fuit pctm isidelitatis f. no crede vbis dei. Itm ex vbis serpetis sumitur q nitebat iclinare ad pctatu elacois su sbie qn dixit eritis sicut dij hoc em ocupisce supbia e sic et sbia fuit i ipo dya. Itm iclinauit ad pctm auaricie qn dixit sacies bonu et malu. Dt em aug q auaricia no tm pecunie e s etia scie. Itm iclinauit ad gustu vetiti. q vr fuisse pctm gule q omestio totu corpus pmoru prnu isecit et corrupit ex q corrupcoe originale pctm trasfundit i pmulos vr g q temptaco mltiplex fuit et no simp. Itm hc ag m. et luc. iii. sup t accedens teptator dixit illi dc glo aug et bede q de omibz de quibz dyas teptauit ada et vicit teptauit xpm e vict e. teptauit aut xpm de gula cu dixit Dic ut lapides isti panes fiat. teptauit de iani gla su de sbia qn dixit mitte te deorsum. teptauit de auaricia qn ondit ei oia regna mudi et dixit hc oia tibi dabo. teptauit de isidelitate qn dixit si cadens adoraueris me. g e sic mlta fuint i pcco ade siue teptacoe no g fuit vna simplex teptacio vel pctm s mltiplex. Sed cur vltius q q ordine fuint i teptacoe ista et vr q pmu fuit supbia dt em aug sr ge ad lit. xi. q no e credendu q mlr credidisset vera ee q serpes suasit n pcessisset i mete eius elaco que fuit p hmilitate copmenda. elaco g illa ut vr fuit pmu. Itm hc ecc. x. inicium ois pcti n pmu pctm ade s eius fuit iniciu et ca ois pcti ut dt aps Ro. vi. Ad hc tob. iiij. supbia i tuo aio nuqua dnari pmitte. Facs ea i ipa sumpsit iniciu ois perdico. Itm ad hc i ps no veniat m pes supbie et subiugit ibi ceciderut oms qui opant iniqitate. g ada cecidit i illo pede. Vltius Qo
q de dyspoicoe istius teptacois vtru fuit extius ab hoste tm at fuit etia mtus ab aliqua corrupcoe metis. et vr q ab hoste extius tm. qa i pmo statu nlla fuit corrupcio nec i corpe nec i aia q iclinaret ad illicitu. g no fuit iclinaco ad illicitu nisi extius. Itm ad hc h ab omibz scis assignatur ca qre qua pctm hois remediabile fuit qa s. p altiu peccauit et sic p altm redimi potuit. g vr q de pcco hois n pcessit a se ipso mtius. si em a se ipso tm pcessiss sic peccatu demonis irremediabile fuisset. Solucio pposicoi e vnsio ad h p distincoem q. s. aliq pctm e simpr vnu et simplex et aliq e vnu mltiplex simpr simpr e q est vnus actus et vni deformitatis et ad vnu appetibile detmiatu. et cu actus sit suba pcti h i suba e vnu et cu deformitas sit forma h e i for e vnu. et cu appetibile sit finis et mouens h e i fine et mouete e vnu et sic simpr e vnu. e aut vnu pctm mltiplex q. s. i actu e vnu et mltas ht deformitates et plura mouentia q ad plura q sut i ipo et plures ht fines quos obtine itendit p vnu et eudem actu et tale dixit ee pctm pmoru prnu et in vr q bn dixit vnu pctm teptacois pmorum prnu e vnu mltiplex sic bn pbat ex illa obiectoe q trahit ex vbis serpetis quibz mlta nitit psuadere. Si tn q vtru simpr dd. sic vnu at plura dt pposicoe q simpr vnu et i mitit illi pposicoi ar. d vnu sut alem vtrobiq tn. talia em ab vltio fine accipiut et denoiacones et vnitate et mltitudies et qa vltimus finis e vni trasgressio. s. pcepti. io tota teptacio e vna. Ad p pctm vnu e et sic pz solucio qonis. Ad 2m aut obiectu dd q sic ia dem e vnu illicitu finale e ad q tn plura ordinat q faciut ipm quodamo plura su mltiplex ut dem e. Ad 3m dd q ex dco apo. no hetur n q vnu fuit s suba et ex hoc no remouet qn mltiplex sit s deformitate et i xpo sicut fuit vna iclinaco ad bonu i qne q tn mltiplex fuit ad bonu i spe et s mo dos iclinacoum. Ad 4m dd q conc ob dd

q p hoc no pbat q fuint mlta s q fuit vnu
multiplex ncia dcm e gia em que psuasit
ordinabatur ad vnu id s. q trasgrederet pre
ceptu et i obedies eet et sic peccaret ad hoc q
psuasit q vbis dei no credetur et sic i duxit
i elacoem et iclinauit ad vetiti cibi comestio
ne ¶ Ad id q ob de glo sr agt et luc. dr q glo
dt vitate de omib3 em i gne de quib3 tempta
tus fuit et xpc et fuit vict dyal s ista sut or
dine ad vnu no faciut s peccm vnu ut dcm e
¶ Ad id q vltius q q fuit pmu dr cu aug
q pmu ex pte teptati fuit supbia sii elacio
q fuit p humilitate opmenda. ex pte teptato
ris. tu pmu i gne fuit inuidia sic expsse dr sa
pie s. inuidia dya mors itrauit i orbe trai
inidit em hoi q ascende debet i locu vn ipse
cecidat pmu aut q fuit dispones angelu ad
h q teptare vellet. supa fuit corrumpes nam
angelica qn concupiuit ee sic deus. et de celo
empyreo put hoc eiect e. et n homo fuisset cor
rupt no fuisset susceptibilis inuidie qua cepta
ret hoiem dt em aug q supbia sp comita
t inuidia et talis regina niquia e sine tali pe
dissequa. hoi aut ex pte p suasionis dyol fuit
i fidelitas i verbis dei s mitoicoe pmu hoi a
du fuit pmor putu. h em medit pncipalr
ut morte i duceret i nam huana. et hoc e q dt
jo vni. ille homicida erat ab icio et i vitate
no stetit cu loq mendaciu ex ppis loq qa mon
dax e et pr eius ¶ Ad id q dr de ecc xi. cam
solutu e qa gcedit q ome pctm icciu supbia
supbia ex pte peccatis. et p idem pz solucio ad
id q ob de thob. et de ps. hoc qia fundat sup
ide ¶ Ad id q vltius q gcede e q no fuit nisi
exterior teptaco et hoc expsse dt mag i illo ca.
porro sciedu e duas ee teptacoes. dt em sic ho
qui sola exteriori teptacoe pulsat cecidit tanto
gui plectedus erat quato leniori i pulsu fuat
psfrat et cu qa aliqua licet modica caddidi
cacom hnt id circo p dei gram iuuari potuit
ad venia ut qui p aliu ceadat p aliu erigetur
qui g imitatore hnt ad malu no i iuste re
patore hnt ad bonu. dya vo q sine aliciu
teptacoe peccauit. p aliu ut resurget iuuari
no debuit nec pse potuit et io irremediabile
pctm ei exstit Cur p serpete poci qua p a
Cterdo q qre p ser nial fca e teptaco.
petem pocius qua p a al fca e tep
taco et hoc q ioe eius q dr i illo ca. ex
qa illi p violencia noce no poterat vt dt aug
q no elegit sibi dyal figura aialis per
qua teptaret. s assupsit ea qua pmissus e
assumere. tuc q quare p misit deus q ista
assupsit et no alia. si em callidissim erat
sic dt textus gen vl sapientissim sic dt a

tu staco tuc debuit assume form i q facili
decipet h aut e columbina. qa illi meli cre
detur de bono pmisso. no g calliditate vel
sapiam i hoc ondebat q forma assupsit ser
pentina ¶ Ad hoc ulte for aialiu magis hnt
silitudine cu forma huana sic symiad gia
q sex sut s arls i li de aialib3 qs vna i con
accedit ad hoiem q eca hom voces assume
et decipit et abducit ad deuoradu q ab ai
vocat avaricomorion et sub illa facili dece
pisset si callidus fuit peritus aialib3 cete
¶ Ad hoc mlta qia aialia sut sic aues lacte
ling sic dt ar. que magis apta sut ad loq
du qua serpes. si g calliditate vsus e mag
debuit elige illa i quib3 loqret mlieri qua
serpetem ¶ Ad hoc cu angeli tam boni qua
mali possint sibi forre corpa de ethe ul aere
qre no formit sibi corpus mliebre i q mlri
loqret et facili decipet sic em callidi egiss
qua forma serpetis assumedo ¶ Solucio
dulsi sci dulsas assignat roes qre dyal per
missus e veire i forma serpentis et qre ipe
dyal plus elegit hac forma beda dt q ser
pes tuc bgmen hnt vultu et erect i cessit
et sic ad silitudine mlris plus accessit dam
dt q delectabilib3 motib3 allicde cosueuit mle
ie et sic facili decape aug dt i li. de ciui.
xi. et hc sut eius verba quo coluber no aptis
passib3 s squamosis minutissis q uisib3 re
pit. sic lubric deflaedi mot negligentes
minutati occupat et icipies a pudo appetitu
silitudis dei puenit ad silitudine pecorp inde
e q nudati pium putes stola pma i morlit
pellicias tunicas mortalitatis h9 meruit ho
nor aut hois fuit silitudo dei. dedecus silitudo
pecoris vn dr i ps. ho cu i honore eet no in
tellexit gparatus e iumetis isipientib3 et silis
fcus e illis. vn s aug q ipo lubrico motu
suo reddidit deus mlere cauta ne credet et
hc ro m magis placet ¶ Ad id q q dr. sic vud3
aug et ps ibide i sinis et po q i glo sr ge.
q i for serpetis venit put duas cas q dr
pmisit vna ex pte mlris q e hc ut dt aug
ibide ne si forte i for ad decapiedu aptu ve
nire p missus eet. mlr excusacoem habet
q sibi caue no potuisset alia ex pte dya! q
no e p missus veire n i for i qua fraus sua
de facili dephendetur et detegetur et h e
sic pus dcm e i verbis aug. quib3 dixit q
qa pectore et ventre repit lubrico motu on
debat q lubrico motu appetit i tius repens
spoliatur erat hoiem silitudie dina q i teret
in statura ondit ut supius ondsu e i tctatu
de ymagie. et ad silitudine pecorina p stra
tur et no fuit pmissus veire i colube specie
sic ibide dt aug qa i conueiens videbatur

ut ea forma hoī odiosa faceret ī qua spē seq
sificat⁹ hoīem aggressurus erat ¶ Ad aliud dd.
q vnū ē q mlta aīalia plus accedūt ī simi
litudīe ad hoīem quā serpens ſ; h̄ nō ē ca q
dya⁹ ī spē serpentis venit q̄a sic d̄t aug⁹ sm
calliditatē suā nō ē sibi datū elige formā
ſ; optuit q acciperet formā quā pmissus ē ac
cipe ex ordinatōne diuina ī q̄ simile fraus eī
eius deprehēdi posset ¶ Ad aᵈ dd⁹ q sic d̄t aug⁹
loqla q̄ fiebat p serpentē nō forbat p istru
mēta serpentis nec p v̄tutē serpentis nec p
aīam serpentis ſ; p demonē ī serpente eo mō q
p ēnguminos et ī sanos loqui solet etiā
illa lo nulla ē p̄tedit ēm ac si demon elegisset
aīal z q pō et ymaginacōe spē aīe et aptitu
dīe suorū organorū voces formaret et h̄ nō ē
vm ¶ Ad vlti⁹ dd. q h̄ quidē face potat sed
ex ordine diuīe pmissionis pmissū nō fuit pt̄
tas q̄ dēe sūt .s. q mulier se excusare nō possit dicēs
q deceptorē cauē nō posset Cur dya⁹ ī cepit
Circa q̄ ġte ī ceps a mlēe et nō a viro. qō

S⁹ a mlēe et nō a viro v̄r ēm q a viro
cognicius ī cepisset q̄a pceptū datū fuit
viro cū q̄ illi⁹ sit temptari de tīsgressione cui
pceptū datū ē v̄r q a viro debuit ī cipe ¶ Ad
h̄ p̄m⁹ totius hūani gn̄is nō fuit mlr̄ ſ; vir
mlr̄ ēm totū hūani gen⁹ fuit ī adā et non
ī eua. cū g° dya⁹ intēdit corrūpe totū hūanū
gen⁹ vna tīsgressione. v̄r q potius debuit in
cipe ab adā quā ab eua ¶ Cont̄ ecc. xxv⁰ a
mlr̄e īiciū pcti p illā ēm oms morim̄ ¶ Ad h̄
aug⁹ ī li⁰ de tri. corpe sibi subiecto tāquā
ī strumēto serpentis .s. abutēs fallaciā pmoni
tus ē sēie .s. apte ī feriori hūane coplē ī cipiēs
ut gradatī pueniret ad tota. g° v̄r q cōgruū
fuit ei ī cipe a fēia magis quā a viro ¶ Ad h̄
serpēs cū callidior eēt cūctis aīantib; t̄re sci
uit viuū spūali mēte pditū qui decipi de faci
li nō posset ī forma serpētina. g° v̄r q non
elegit virū p serpm temptare ſ; fēiam ¶ Sol
dd q absq dubio ſ; auctēs scōrū serpēs ex
astucia dyaᵒ qui erat ī serpēte elegit hoīem
aggredi ex pte mlris q̄ ī firmior ē et mag
deceptibilis ut sic postq mlrem attraxisset ad
intorio mlris facili⁹ virū pstrueret et h̄ ē q
d̄t ap⁹ p° ad thimo. ij. vir nō ē seduct⁹ sed
mlr seducta ī puaricatōem fuit. v̄ d̄t aug⁹
glosās .i. q nō ē credēdū q vir spūali mēte
pdit⁹ a serpēte seduct⁹ sit ut vm̄ crederet ut
serpēs psuasit. ut .s. ex comestione pomi
assequerent̄ similitudīe dei ut fierent sic dij scie
tes bonū et malū ſ; videns tīsgressā ee mlrē
et sciēs bītatē v̄bi dei q.s. morti eēt addicta
et corrupcōem ne cōtristaret̄ suas delicias ac
cepit et cōmedit cū ea et sic ambo mutati
mortis addicti sunt. h̄ui⁹ cām assignat alia
tam aug⁹ ī xi⁰. sr̄ ge. ad lit. dicēs q ī pma
temptatōe pmorū pntū ondit̄ qualit̄ temptacō
pgredit̄ ī omib; postis pmorū pntū sic ēm
ī illis temptacō a serpente pcessit ī mlrē et
a mlrē ī virū ita ī posteritate q̄ loco serpentis ē
sēp̄ ille tenebrosos mot⁹ pgredit̄ ī inferiore pte
rōis q̄ loco mlris ē. eo q regit̄ a supiori sic
mlr a viro et ab ī feriori pte ad supiorē sic
ad virū et sic corrūpit̄ tot⁹ hō ¶ Ad p̄mū
g° dd. q licet pceptū p̄ncipalit̄ datū fuit vi
ro. tn̄ eciā datū fuit mlri sic eciā expsse
ingit̄ d̄t ī lit. et h̄ ē ī nuit̄ ī verbis serpentis
d̄t ēm cur pcepit vobis deus. et h° d̄t magr̄ ī
illo ca⁰. Aliud ē notādū ē q ē vlti⁹ ca⁰ xxj.
dist. sc̄i libri sniarū astuciā eciā suā nō iā
ondet serpēs si ex pte firmiori aggressus eēt
sic ondit qm̄ aggressus ē a pte ī firmiori ¶
Ad aᵈ dd⁹ q sciuit dyab q adā p̄m⁹ fuit hūani
gn̄is et nō eua et q̄nto pstore sciuit tanto
magis p̄mo aggredi timuit timēs ne potē
tur repulsā Vtrū huic aliq alliciēs sensibile aīm.

Circa q̄ vtrū huic mlr̄ aliq alliciens
sensibile an nō. et v̄r q nō q̄a similitudo in
sciā boni et mali ad deū quā serpens suasit
nec ē obiectū alicui⁹ sensus ſ; intellcūs soli⁹
et q nō ē obiectū sensus nō allicit sensum et sic
v̄r q mlr̄ nō huit alliciēs sensibile ad tīsgres
sione ¶ Ad h̄ appetit⁹ nō mouet mēbrū ad
delectabile n̄ sēo sibi nūcio. ſ; nllm nūciū fuit
hic de sensibili ī verbis serpentis ſ; tm̄ de e
qlitate ad deū. g° v̄r q nichil sensibilit mo
uit eā ad tīsgressionē ¶ Ad h̄ aug⁹ ī ix.
sr̄ ge. ad lit. d̄t q oīs aīa mouet̄ visis
et si visa sūt sensibilia mouet̄ visis sm mem
bra corpis. si visa sūt ī telligib. mouet̄ appe
titu rōnali vel volūtario et nō mēbris corpis
q̄a mēbris corpis visa ī tellig. hīi nō pnt
ſ; si qs aduertat pcessū temptacōis a serpēte
nō sūt pposita n̄ visa ī telligib. cū ēm dixit
cur pcepit voluit q mlr̄ p eodē dissuaderet
tam pcepti et cū dixit eritis sic dij scientes
bonū et malū n̄ pmisit n̄ spūale et ī telligibile
g° v̄r q nl̄ sensibil⁹ allexit mulierē ¶ Ad h̄
aug⁹ ī iij⁰. li⁰. de li. ar. discernēda sūt gn̄a
visorū quorū vnū ē q psuadeat a volūtate
suadētis. q̄le fuit ī dyaᵒ cui hō cōsenciēdo
peccauit. aliū subiacētib; reb; ī tencōi ā
īt sensib; corpis quale ē cū hō videns vel audiēs
ad peccat. g° v̄r cū p̄a temptacō pcesserit a
volūtate suadentis q nō sensibile fuit in ea
¶ Contra Beus B. sup cam. sic p° mors ī trauit
p auditū ~~fides ēm ē ex auditu~~ cū mulier

audiuit v̄ba serpentis suadentis · ita vita
p̄mo meruit p̄ auditū · fides em̄ ē ex au
ditu audit⁹ aut̄ p̄ verbū xp̄i · Ro · x° · audit⁹
aut̄ nō fit n̄ sono s̄sibili · g° ~~multiplr~~ mlr ali
q̄ s̄sibile h̄nt allicies ¶ Ad h° ī ip̄a tepta
tōne dr̄ gn̄ · iii° · q̄ post auditū serpentē stati
vidit ıg̃ mlr lignū q̄ eet pulc̄r̄ oculis a
spectuq̄ delc̄tabile et ad vescendū suaue tulit ·
lignū et comedit · g° vr̄ q̄ teptaco t̄sierit ab
auditu ad visū et a visu ad tactū qn̄ tulit · et
a tactu ad olfactū qn̄ sensit qd̄ eēt ad vesce
dū suaue hoc em̄ nō potuit sc̄ire n̄ p̄ olfac̄u q̄r
adh̄c nō comedit et ab olfc̄u ad gustū qn̄ comedit
qo et sic s̄sibilia cunctis s̄sus h̄nt alliciebāt ¶ Ul
t̄ius q̄ q̄ fuit fortiūm illarū vocū q̄s dya⁹
ptulit p̄ serpentē verū · s · dya⁹ ptulerit eas ul
aīa serpentis · et h̄ q̄ vōe eius q̄ dr̄ ī illo ca°
si sentas xxı · teptaco aut̄ h° mō fc̄a ē · vr̄ ē
q̄ dya⁹ mouit lingua serpentis aug⁹ ī li° de
mirabilibz qnq̄ et multibz modos loquendi me
mit ita ē ī ore aīalis plectrū lingue gubnaut
g° vr̄ q̄ vi ul v̄tute aīe serpentis nō sunt for
te ille voces s̄ vi dya⁹ ¶ Ad h° aug⁹ xı · sr̄ ge
sr̄ ad lit̄ locut⁹ ē serpens hoī · sic asina ī q̄ sede
bat balaā nūi · xxıı° · locuta ē hoi n̄ q̄ illud
fuit opus dyabolicū istud aut̄ angelicū ¶ Ad
h° ibidē aug⁹ ī serpente locut⁹ ē dya⁹ vtēs eo
vel organo mouensq̄ eius nam eo mō quo ille
moue et illa moin potuit ad exp̄mendos sonos
vbo₄ · ex hoc accip̄t q̄ p̄tate dya⁹ forte sunt
voces ille qn̄ g̃ıu ob̄ap̄ıt sic aug⁹ ī li°
de mirabilibz qn̄ asina loq̄bat̄ ītelligim⁹ deū
n̄ mutasse ī lingua asine · cū g° dya⁹ nō sit
ita potens sic deus cū loq̄bat̄ p̄ serpentem n̄
mutuit ī lingua serpentis s̄ nā lingue ē q̄ nō
moueat̄ n̄ ab aīa s̄sibili g° vr̄ q̄ voces ille for
te sunt ab aīa s̄sibili serpentis ¶ Ad h° ī hoīe
q̄nis sit vō que ī teptacōis ē pri⁹ q̄ fit p̄ lingua
tū īmediat⁹ mot⁹ lingue ē ab aīa s̄sibili hoīs
p̄ quē motū fit forcio vocū et sono₄ · g° a sili
q̄uis eēt dya⁹ q̄ ītellc̄ualis ē īmediat⁹ tn̄
mot⁹ lingue nō potuit eē n̄ ab aīa rōnali ·
qo ¶ Ulti⁹ q̄ de p̄cessu teptacōis vōe eius q̄
dr̄ ī illo ca° dist̄ xxı · teptaco aut̄ h° mō fc̄a
ē · stans cora feia hostis supbz nō audet per
v̄ba p̄suasionis exire metues dep̄hendi s̄
sub ītrrogacōe eā aggredit̄ ut ex r̄nsiōe
colliget qualit̄ ī malicia p̄cede posset et
ī fine eiusdē ca° colligit totū ordinē temp
tacōis sic dicens attende ordinē et p̄gressū
suaue p̄ıcōis p̄° deus dixat die comedis
ex eo morte morieris · de inde mlr dixit ·
ne forte moriam̄ nouissime serpens dixit · ne
q̄q̄ā moriemini · deus affirmauit mlr quasi
ambigēdo ē dixit · dya⁹ negauit q̄ igit̄

dubitauit ab affirmatē recessit et negati
app̄pinquit ¶ Solucio dd̄ q̄ mlr h̄nt allicies
s̄sibile ī auditu · visu · tactu · gustu · odoratu
sic p̄bat obiecto īducta ex verbis btī b̄. s̄
ī gustu solo fc̄a fuit p̄hibicio · gen · iii° · qn̄ dix
it dn̄s de ligno scīe boni et mali ne comederi
tis · quacūq̄ em̄ die comeditis morte moriemini ·
¶ Ad p̄mū g° dd̄ q̄ licet ītelligibile sit nō
ī s̄su · ī s̄su tn̄ significabile ē et sic significat
ī s̄su ita p̄hibet̄ ī s̄sibili ¶ Ad 2ᵐ dd̄ q̄ de se
sibili fcm̄ ē micū ī verbis serpentis et ī v̄
bis dei · gustabile om̄ dicte p̄hibitū fuit cui⁹
p̄hibicōi t̄sgresse dya⁹ similitudine supposuit
¶ Ad 3ᵐ dd̄ eodē mō q̄ ītelligit̄ serpens sua
dens adipisci sub s̄sibilibz et sic ad t̄sgres
sionē magis allicent s̄sibilia ¶ Ad 4ᵐ dd̄ ē
eodē mō licet em̄ ī verbis serpentis exp̄sse
significaret ītelligibile et nō s̄sibile tn̄ t̄s
gressio p̄ quā serpens suasit venire ad ītelligi
bile h̄ ē ad equalitatē dei ī s̄sibili fc̄a fuit
¶ Duo q̄ obiciunt̄ ī qn̄ p̄mit⁹ cōcedda sunt
q̄a ex p̄ma littā sumūt ¶ Ad 6ᵐ q̄ ultius q̄
p̄ certo credendū ē q̄ lingua serpentis mota
ē a dya°. et nō ab aīa s̄sibili serpentis · tūc ē
dya⁹ p̄sidebat serpenti et oīa mēbra eius h̄ebat
ad nutū sic bn̄ p̄bat̄ ī auctibz aug⁹ · ī īduc
tis et h̄ exp̄sse dr̄ seq̄ns auctē aug⁹ de ba
laā et asina ¶ Ad seq̄ns eodē mō dd̄ ē q̄a
exp̄sse hoc dr̄ aug⁹ ¶ Ad id q̄ ī qn̄ ob° dd̄
q̄ qn̄ dr̄ q̄ n̄ mutauit ītelligendū ē qn̄
mutauit ī eo q̄ mouet̄ h° ē ī lingua m
motore tn̄ mutuit q̄a ad nālia mouebat eā
aīa s̄sibilis ad sup̄nālia aut̄ oportuit q̄ h̄ret
motorē sup nālem ¶ Ad 8ᵐ dd̄ q̄ nō ē sile
q̄ īductū ē q̄a ī hoīe rōnalis s̄sibilis vna
suba sūt et vna nā hoīs et iō ambo mouēt
ad idē ī serpente aut̄ ītelligēcia dya⁹ et aīa
s̄sibilis serpentis penit⁹ diuisa sūt et iō ad idē
moue nō pūt ¶ Ad id q̄ ultius q̄ dd̄ q̄ p̄
gressus teptacōis rēc oīo eodē mō fuit quo
describit eā mgr̄ q̄a hoc exp̄sse dr̄ textus
gen · De origine pcc̄i p̄morum p̄ntū Ca° 3.
Einde t̄scendū ē ad ea q̄ dr̄ ī xxıı ·
dist̄ · q̄ ıcipit ibi · hic vr̄ diligenter in
vestigandū que fuit origo illi⁹ pcc̄i v̄ qn̄
tur quinq̄ ¶ Scilz q̄re p̄misit deus hoīem
teptari cū sciret eū casurū ¶ Sc̄o q̄ fuit ori
go pcc̄i ¶ Tercio q̄s plus peccauit adā ul eua
¶ Quarto si adā et eua ī p° statu fuit decep
tibiles an nō ¶ Quītu si pcc̄m p̄morum p̄ntū
fuit remediabile cū pcc̄m angeli fuit irre
mediabile ¶ Qre p̄misit deus hoīem teptari &c.
Primo g° q̄ quare p̄misit deus hoīem
teptari que sciuit eē casurū et ex

teptacoe m̄lta mala pueniūra h̄at ei qone
mouet mgr̄ s̄maꝝ ij° lib° xxiij dist. ca° ptea
q̄ri oꝫ solet ·a° q° q̄re pmisit eū deus tepta
ri et vr̄ ꝙ nō debuit eū pmitte. teptacio
em̄ ē ad acceptoem expimenti. deus nō indiget
expimento quia oīa p̄scit. g° vr̄ ꝙ teptari
hoiem pmitte nō debuit ¶ad h° rn̄det
aug⁹ s̄r̄ gen̄ ad lit. sic dicēs. melius fuit cre
are hoiem q̄ posset consentire ꝯsentire tepta
tōi quā q̄ nō posset teptari. ex h' em̄ excet
virtus et ē palma gloriosior nō ꝯsensisse
teptatōni quā nō posse teptari ¶ad hoc
aūt ꝙ d̄r ꝙ futurū erat magnū malū.
rn̄det aug⁹ sic licet magnū malū futurū
eēt nō hoc fuit ꝑ opus dei ꝟ ꝑ opus hois
ꝙ aūt futurus erat h° ꝑ p̄pa volūtate p̄ eā p̄pa
deus ordinauit eq̄tate ꝑ penā ut et aliis eēt
ad cautelā ¶v̄r h° cā nō eē sufficiens quia
alit̄ et melius potat caue. si em̄ fecisset ēū
ī aīa sic ī corꝑe ut s. ī corꝑe ī comoda sentire
nō potuit ut d̄r ysid. que nec fama pungeret
nec ignis vreret. nec aq̄ mergeret nec gladius fa
deret. ita fecisset ī aīa ꝙ cōtra bitate n̄ poss
ad mitte cuc tamē fuisset omib; et fuisset
q° nobilior status pmoꝝ pentū ¶Solutus q° de
hoc aug. qui d̄r ꝙ q̄a m̄lr ītelligebat verba
serpentis et nō serpens et dya⁹ intelligebat ea
oportuit ꝙ dya⁹ teptaret eā et nō serpens. et
q̄a vir ītellexit m̄lrem m̄lr et nō serpens. nec
dya⁹ teptauit virū. hoc em̄ nō vr̄ eē verū
q̄r m̄lr em̄ dixit ad deū ī excusacōe pcti. serpens
decepit me et ita vr̄ ꝙ serpens decepit et nō
dya⁹ ¶Cōtra h° serpens punit⁹ ē et maledcus
īnt oīa aīancia t̄re. cū deus dixit sup pect⁹
tuū gradieris et t̄rā comedes oīb; dieb; vite
tue. īmicicias ponā int̄ te et m̄lrem et se
mē tuū et semē m̄lris. ip̄a ꝯteret caput tuū
et tu īsidiaberis calcaneo eius gn̄ iij°. et in
iustū eēt ꝙ serpens eēt punit⁹ n̄ peccass; tep
tando. g° vr̄ ꝙ serpens teptauit eā et nō
dya⁹ ¶ad h° baldet̄ in° timeo ne sic serpens
seduxit euā ita corrūpant̄ sēns vr̄ et ex
cidāt a simplicitāe que ē ī xp̄o ih̄u. g° vr̄ ꝙ ser
pens seduxit eā ꝙ ē ꝯtra verbū aug. ¶ad
h° cū vir fuit forcior ad resistendū et astu
tissim⁹ fuit serpens sic d̄r sc̄ptura potius
debuit dya⁹ ip̄e et ꝑ se ip̄m teptare virū ꝙ
ꝑ m̄lrē q̄a sciuit ꝙ m̄lr facile īclinabilis
eēt ad virū cui data fuit ī adiutoriū ¶so
lutio d̄r ꝙ ex iusticia ordinis nē fuit ꝙ homo
talis fieret ꝙ teptari posset et h° ē ꝙ d̄r ec°.
xvij° v° d̄r deus de t̄ra creauit hoiem et s̄m
ymaginē suā fecit illū. et parū iusta. et cor
dedit illis excogitandi et disciplinē ītellcus
repleuit illos. creauit illis sciam sp̄us sensu
īpleuit cor eoꝝ posuit oclm̄ ip̄oꝝ sr̄ corda
ip̄oꝝ ondē illis magnalia opm̄ suoꝝ. vnde cū

hoiem fecisset ī ymaginacōe creatoris q̄ est
ro ut d̄r glo s̄r id p̄s. Signatū ē sup nos lum̄e
vultus tui dn̄e. tūc fecit hoiem ī quisitum
de vō et f̄lso et de bono et malo et tū oīs
ī q̄sitiu⁹ sit teptatiu⁹ ut vult ar̄. et ideo tep
tari possit circa vm̄ et f̄lm et bonū et malū
de rōne ordinis n̄alis ē ut talis f̄cus sit ꝙ
teptari possit. d̄r aūt plato ī th̄imo. ꝙ cre
ator cū optim⁹ sit nulli negat comoda ad bti
tudinē ꝑ n̄am. et cū exēciū v̄tutis ī teptacio
ne ad ꝯtigm̄ faciat btitudis cōgruū fuit
ut pmitteret teptari hoiem q̄a s̄me teptacōe
nō eēt satis gl̄iosa virtus eius nec ꝑfca fe
licitas. et hoc ē ꝙ d̄r aug⁹ ī aucte h° ī duc
ta ¶ad id ꝙ contra ob° de acceptoe expi
menti quo nō indiget deus. d̄r ꝙ licet d̄s
nō ī diguit tū homo teptat⁹ ī diguit ut
sui ip̄ius accipet expimentū et cautior eēt
ī posterꝫ et ad h' pmissus ē teptari ¶ad
h' ꝙ seq̄r de aug. iam visū ē. q̄a h° vm̄ ē
ꝙ palma gl̄iosior ē et hoc fuit bonū ꝙ
eliciut deus de illo malo et h° d̄r seq̄ns auc
toitas aug. melius em̄ ē ꝙ fiat ut et bon⁹
et malū ordinet quā ꝙ fiat alon tm̄ sic
ꝑfacior et ꝯplecior ē vniuersitas ut ī ancha
biris pbatū ē ¶ad a° d̄r ꝙ ꝑ ordine n̄e nō
ita sr̄ debuit q̄a sic d̄r dam ꝑ rōne opor
tuit eū eē vertibile ad vtrūq; ꝑte opposito⁹
veri. s. et f̄li. et boni et mali alit negata
fuisset ei que sūt ꝑ p̄a nē rōnalis creature
¶ad id ꝙ vltius q° d̄r ꝙ sic cā dictū ē in
qone de ꝑgressu teptacōis aīa serpentis ꝑ
ymaginacōem ꝑp̄a nō formit voces illas
ꝟ dya⁹ ī serpente et io dya⁹ teptacōis illi⁹
fuit auctor. serpens aūt īstrumētū et io
d̄r aug⁹ ꝙ nō serpens ꝟ dya⁹ teptauit eā
¶ad a° d̄r ꝙ serpens fuit punit⁹ q̄a īstru
mētū fuit pcti ī detestacōem pcti et posti
tatis ex° cād a° d̄r ꝙ serpens seduxit ut
īstrumētū et nō ut agens cā ¶ad vltim°
d̄r ꝙ serpens sciuit virū eē forciorē h° est
dya⁹ ī serpente et ꝑpt h° sic ī qone ꝯtra tepta
cio ī cepit a m̄lre dcm̄ ē m̄lre et nō virū
aggressus ē ꝑ° virile em̄ aīm nō surtau
sus ī vade n̄ ꝑ m̄lre n° em̄ efficaci⁹ ē ad
emolliedū virile aīm et seducēdū sic fcia
et hoc ē ꝙ d̄r ar̄. ī vij° eth. exomio doli cō
plicatiuis ven⁹ et cingulū sūi corrigiaue
ius furata ē mētem valde sapiētem.
Vtrū supbia fuit origo peccati q° di. xx
Ecundo q° q° fuit origo pcti. hanc q°q;
mgr̄ disputat ī xxij dist. s̄i lib. ca°.
hic vr̄ diligent̄ ī vestigandū eē q̄ fuit ori
go et radix illi⁹ pcti et vr̄ ꝙ fuit origo

supbia. etc. x°. Quia aut supbie hois apostata
re a deo qui ab illo qui fecit illu recessit cor
eius. vr g° q̄ inicu fuit supbia ¶ Ad hc̄ v. aug.
ad orosiu elatus supbia pm° ho suasioni serpe
tis obediēs p̄cepta contempsit ¶ Ad hc̄ v. sc̄
tan ambo dya° et ho iniquitate meditati sc̄
altitudine affectantes ille po°. s. dya° iste
sae. s. ho. g° initiu pcti fuit altitudo sae et
sic supbia ¶ Ad hc̄ ro. v°. p inobedientiā vni hois
pctores constituti sut multi. hoc tractās aug°
sr gen. in° dicit sic no potuit melius et dilige
tius q̄ malu sit sola inobedientia cu io reus
iniquitatis fuis e ho qa ea rem tetigit contra
phibicoem quā si no phibit° tetigisset non
pctasset. h dicit v. gob xxxviij. q̄ inobedientia
filia e supbie. g° vr q̄ inobedia no fuisset na
ta neo n supbia p̄cessisset. et ita vr q̄ supbia fuit
pmu pctm et initiu pcti ¶ Contra i p hoie fuit
appeat° sae ibide aut i glo dicit v. q̄ auaritia
no tm e pecunie h altitudis et sae. g° vr q̄ ap
petit° auaritiae fuit initiu pcti eius ¶ Ad hc̄ vr
q̄ pctm erroris fuit initiu. i. ad thim. ii. ada
no fuit seduct° h mlr q̄ exponit sca q̄ i hoc
no fuit seduct° i quo mlr h fuit seductus
i hoc q̄ credidit veniale q̄ fuit mortale et dai
q̄ no dicat° ada seduct° fuit et eua seducta
seductio aut pctm erroris e. g° i vtroq pctm
erroris fuit ¶ Ad hc̄ vr q̄ fuit pctm gule dm
bro sr luca iii°. ca° v dicit et accedēs temptator
dicit sic eo ordine temptauit xpm quo pmu
hoiem deiecat gstat aut q̄ p° xpm tempta
uit de gula qn dixit dic ut lapides isti pa
nes fiat. Et qa dicit mgr. xxij. dist. q̄ h i qre
du sit q̄ fuit initiu pcti et radix. qrat q̄ fuit
pmu appetibile q̄ appetiit pm° ho. h° em vr
radix fuisse qa p dulcedine gstabat nutri
menti appetitu vr q̄ h° fuit similitudo ep pa
tiae i sua dei sr i° q no rapuit cu ex solue
da dicit glosa sic ada et eua volunt rape di
uinitate et obtinuerunt infelicitate ¶ Ad hc̄ sr
ad phil. ij°. no rapina arbitrat° e ee h equale
deo ibi glo. no vsurpauit q̄ suu no erat. s.
eqlitate dei ut dya° fecit et pm° ho ¶ Contra
ee eqlem deo sui ipo sui i sua e appetibile q̄
i nllus creature radix eade pt et q̄ p roem no
pt cophendi no pt appeti. g° vr q̄ equalitate
dei appete no potuit nec illa fuit radix pcti
¶ Solutio dicit cu aug. et aliis scis q̄ elatio
supbie pm° fuit pctm i eua cu em dya° dixit
eritis sic dii scientes bonu et malu statim
ut dicit aug° menti eius subrepsit quedā elatio
q̄ pmeda fuit sicut dicit mgr. i ij°. snaz dist.
xxi i illo ca°. et talis quide elatio ex hac
elatioe p̄cessit error q̄ sca appbauit p verbs

et qa putabat hoc acqre p comestione ex h°
vltius p̄cessit auaritia sae et comestio po
mi qd vocatur gula. et ex h° sca e inobedientia
Et oia tu hec vnu pctm fuit qa ordinabant
ad vnu sic i hac eade qone determinatu est.
i qone v qrebat vtru pctm fuisset i temptacoe
ade et plura et quo ordine ¶ pma g° ms° co
cedenda fuit ¶ Ad a° q̄ de auaritia ob° dicit
q̄ auaritia si pce sumat put facit spale pcti
no e nisi pecunie et dr philargiria h° e amor
argenti. si aut sumat° no ut spale pctm sed
ut radix oim maloz ut dr. i. ad thim. vi°.
radix oim maloz e cupiditas tuc n° a° e
n i ordinat° amor siu libido pnati delectabilis
siu hec sit altitudo siu sca. siu pecunia et sic
no e sepatu pctm a supbia h q̄ supbia nich
a° e n ipa volutas altitudis i sua dei
formi ¶ Ad a° dicit q̄ ada et eua seducti fu
erut et in hoc errauerunt q̄ sca p vbs appba
uerut. sut dicit aug° et in simo po° i pndu
to ca°. seduci no potuisset n elatio p̄cessisset
et io elatio fuit pmu pctm ¶ Ad a° de gula
dicit q̄ gula fuit pncipale i que sca e p
hibitio et ad q̄ oia alia ordinabat h no
fuit pmu i appetitu peccatis ¶ Ad id q̄ ob°
de radice dicit q̄ p certo radix fuit et appe
tibile p° gda excellentia i sua deiforme et
h° intellig° ex glo qsequit i ducta sup po°
et ad phil. ¶ Ad id q̄ contra ob° dicit q̄ eqparan
tia dei i sua deiformi h equalitate no potu
it cade i roem nt hois nt dya° ad appetendu n°
ita appetierut ea ut dicit aug. i h° de ciu dya°
h q° ad modu appetierut ea. s. ut dya° ex
se hret pom et pm° ho ex se sciam q̄ no e
n dei. excellentia em ex se no hrt n deus et
sic ex se appetierut silitudine diuina vn dicit aug°
q̄ n° a° appetierut quā ad q̄ puenissent si ste
tissent licet no p eunde modu Vtru pctm pmo

Tercio q° iri pncu fuit maxi°. ca°.
qb plus peccauit ada. s. ut eua et
circa hoc oz ms° qre ¶ Deindc de qntitate
pcti ¶ De copacoe pcti ade ad pctm eue
¶ Tercio si adam i p° statu potuit peccare ve
mal. ¶ Quarto de gradibz qui fuerut i pcto
illo ¶ Ad pmu g° pmo q̄ pctm illud fuit maxi°
pctm. pctm em mesurat° ad pena et eq.
pctm aut id maxia pena hoc e dapnacio
totius gnis huani secuta e. g° maximu
fuit ¶ Ad hc̄ aug° ad orosiu hoc ca existi
tit ut mortis piculu ada et ab illo vno
hoie ois huana na viciata sit et morli
tati obnoxia ¶ Ad hc̄ aug° i En°. post pa°
exul effectus e ada stirpe quoq sua quam
peccando in se tanqua i radice viciauerit

pena mortis et dapnacois obstrinxit ut
quicq plis ex illo et sit dapnata p qua pecca
uit quiqe p qcupiam carnale nasret e hec
originale pctm ¶ ut dt mgr 2° snaz dist.
xxi. ca° Porro faedu e distinguit duo gña
tēptacois. vnu int9 a carne et dt q qui9
ipellit alteru ab hoste extra q mōre hab3
ipulsu ad dlictu et dt q tato ho grauio9
plectedus fuit quto hnit mōre ipulsiun
et accip ab aug9 de ci dei xiiii. v sic dt q̄sq
ade dapnacoem nimia ul iniusta putat pfco
nescit quta fuit i peccado iniquitas v tata
eat i no peccado facilitas et h° pbat aug9
duob3 mois. qmedat em abrahe obedia eo q
difficillimu fuit i quo obediuit et pati9
fuit obedire s. filij imolaco. comendat et
extollit xpi obedia eo q difficillimu fuit
i quo obediuit phil. ij°. fcus e obediens
pri usq ad morte morte aut crucis. g° p
oppositu magis vituperabilis e iobedia
vbi facillimu fuit obedire sic i precepto q
datu e ade ¶ Conf sic i9 emudabor a delicto
maxio. glo maxi9 delictu e sbia. g° vr
q no maximu sit pctm ade ¶ Ad hc aug9
i li° de qsu ewangelistaz qmissi9 e9 e sce
lus occisi xpi ex quo ois iudei sut eradi
cati ex ipa Jherosolomia que erat cap9 reg
ni et p totu orbe dispsi ¶ Sed hc tato ma
pctm e quto maior e i que pctur. vita x°
orb3 icopabilis fuit. g° maxi9 pctm fuit
q qmissu e i vita xpi ¶ Ad hc pctm dya
ca fuit om pctoz. g° fuit maxi9 ¶ Vlti9
q° qs plus peccauit ada ul eua. et vr q
eua. dt aug9 sr i°. j. ad thym. ij° vir no e
seduct9 s mlr q ada no credidit q potuit
ee sic deus nec et voluit ee sic deus. eua h°
credidit et voluit. g° plus peccauit ¶ Cot
aug9 ada et eua i pari sexu s pari fastu p
cauit g° vr q equalir peccauerit ¶ Ad hc
pctm eue fuit ca pcti ade ex hoc vr q eua
plus peccauit qua ada ¶ Simlr ob° q pctm
ade maius fuit qa viro datu e preptu no
mlri et vir mlere corrige debuit et non
fecit et eta io qa vir ut dt aug9 spuali
mete pdit9 fuit. tu em misit dns sopore
i adam illumiauit eu dono sapie ut dt aug9
ut intelliget qlit ecca formada eet de xpo
et quō peccauit qtra hac mete spualiu
pditu peccauit q e circustatia ex pte pec
catis. mltu aggrauas pctm. et hac circustan
tia eua no hnit. g° vr q pctm ade qui9
qo fuit ¶ Vltius q° si ada i p° statu potuit p
care veniale et vr q no q em facit pctm ve
niale e circustatia aliquo mo excusans pctm
et hec e ifirmitas ul ignorancia et i illa no

qu mclberat ada et eua no g° potuit pcare
n ex certa malicia et hoc no e peccare venia
lir s mortalit g° i p° statu peccare venialit no
potant ¶ Ad hc i p° statu ita fuit co pmora
pncu sbilitate hnd subiecta et corpus s
g° pnnt ada et eua peccare no potant n
p egressu a rectitudie rois et no p iclinacoem
sualitatis et h9 e peccare mortlit qa tuc vir
comedit et tot9 ho subuersus e ut dt aug9
g° vr q i p° statu no potuit peccare n mor
lit ¶ Contra eande pōm hnit ada an pctm
qua nos nuc licet no eode mo disposita et
nos possim9 peccare mortlit et venialit. g°
et ipe ¶ Vltius q° de quada glo sup pri9 psal / qo
ti. Btus vir qui no abijt. sic ada abijt
a deo no loco s dissilitudine cu psuasioni dya
et eue cosenties a deo recessit stetit cu vetitu
pomu comedes i pcto delectatus e sedit cu se
stulte excusando in creatore refendo i sba
qfirmat9 e dices mlr qua dedisti m seduxit
me. et isti sut gradus pcti qui distinguutur
i glo sr ps ¶ Solucio dd ad pma qonem
q sic pcta i diuisis actiuite compant ita
dimsmode actiuite dicut maiora et mora
s em copant actiuite i reatu pene tuc abs
q dubio ea q magis punita sut maxima
sut et sic pctm ade maximu dici pt et i h
sñu procedut aucte et roes ad h° iducte
Si aut qp9 ad eu qua que fuit tuc sic dt
ans9 i ij. li° Cur deus ho. ca° x ifinitu
excedat totu hnanu gen9 et oem creatura
pctm de tradicoe et occisione xpi erit maxi9
et eta sic dt ans9 ifinitu et irremissibile
n cparetur p ignoracia qa nesciuit eu ee
deu et hoc e q dt petr9 act. iij°. Et nuc
fres scio qa p ignoracia fecistis sic et pncipes
vri. j. ad cor ij°. Si em cognouisset nuqua do
minu glie crucifixisset et sic icm procedunt
aucte et roes ad hc iducte Si aut copet
i obiecto tuc sbia q altitudine appetit et
magis ad equalitate dei i angelo. hoie et
anticx° de quo dr thess. ij°. q extollit sup
oie q dr deus. aut q colit tuc sbia erit
maximu pctm et sic icm procedut aucte
et roes ad h° iducte Si aut fiat copa°
q9 ad tuilitate mali q fit ex pcto sunt cu
oia pcta cuta sunt ap° pcto luciferi erit per
catu maxi9 et sic icm procedit q ad h° iduc
tu e Si vo fiat copacio q9 ad radice pcti
ex qua procedit tuc pctm i spm scm q fit ex
certa malicia e pctm maxi9 h° ei e ex certa
malicia sic i pugnaco veritatis agnite et in
uidencia fraterne gre et i duracio et obduracio et
finalis i penitencia q vocat desperacio

et presumpcio impia de venia ab eo qui veniam non meretur nec merendi habet propositum mt xii et luc xi spiritus blasphemie non remittetur in hoc seculo nec in futuro et de impugnacione veritatis agnite Jo xv Si non venissem et locutus eis fuissem peccatum non haberent nunc autem excusacionem non habent de peccato suo et per hanc distinccionem patet solucio ad omnia que inducta sunt circa primum ¶ Ad id quod vltimus querit quis plus peccavit adam vel eua soluendum est quod per distinccionem si enim fiat comparacio in bono gracie quod peccatum est factum cum adam peccavit contra deiformem mentem qua preditus fuit et contra bonum quo plenius erat omnibus humane nature et non eua sic adam plus peccavit Si vero fiat comparacio in inducente peccatum tunc quia eua induxit adam plus peccavit quam ipse Si vero fiat comparacio in actu peccati tunc equaliter peccaverunt quia equaliter transgressi sunt si comparentur in pena peccati tunc mulier plus punita fuit et plus peccavit et si comparentur ad eum in quem peccaverunt tunc mulier plus peccavit quia peccavit in se et in virum et in deum Vir autem tantum in se et in deum Et hec solucio bona est et ponitur a magistro in sententiarum dist. xxii ca° Ex quo manifeste aduerti potest Si vero fiat comparacio in fastu excusacionis peccati tunc dicit aug. super gen. ad lit. xi° Et ponitur a magistro in sententiarum dist. xxii ca° Sed hinc videtur quod cum [Di. 22] tunc ambo peccaverunt equaliter et sunt verba aug. ista Dixit adam mulier quam dedisti mihi dedit mihi et comedi non dicit peccavi superbia enim habet confusionis deformitatem non confessionis humilitatem nec etiam mulier confitetur peccatum sed refert in alium dicens serpens decepit me et comedi in impari sexu sed pari fastu ¶ Ad id quod vltimus querit utrum potuit peccare venialiter dicendum quod sophisma est ex composicione et diuisione si enim hoc quod dico primo at in primo statu componatur cum hoc verbo potuit constat quod in primo statu potuit et mortaliter et venialiter peccare sic et postea quia eandem potenciam habuit licet aliter et aliter disposita et in hoc sensu procedit racio in contrarium adducta Si vero eadem determinacio scilicet primo ut in primo statu diuidatur ab hoc verbo potuit et coniungatur cum hoc verbo peccare tunc constat quod non potuit nisi mortaliter peccare et in hoc sensu procedunt auctores et raciones et maxime aug. ad hoc inducte quia non potuit esse nisi mortale peccatum sic commissum ¶ Ad id quod vltimus vltimo querit dicendum quod glo distinguit gradus illius peccati methaphorice hoc quod progreditur in peccatum sic enim abiit a via recta per precepti et paupertatis contemptum quia tunc non supponit se precepto et paupertati et sic abiit a recta via in consilium impiorum et per fructum delectabilis quod appetit in peccato stat et moratur in peccato per excusacionem autem sedet ut magister docens quare ipse sit excusabilis et aliis accusabilis Et ideo dicit in cathedra pestilencie sedet pestilencia enim ut dicit aug. morbus est a pastu peruadens animalia inficiens cathedra vero cathedratum est eius sunt docent et sic glo distinguit gradus peccati per methaphorice Utrum adam et eua in primo statu fuerunt deceptibiles

[Di. 22.] Quarto queritur si adam et eua in primo statu fuerunt deceptibiles an non Et hoc querit racione eius quod magister dicit in illo capitulo Solet queri ab aug. super gen. vbi sic dicit cum apostolus adam fuisse preuaricatorem ostendat dicens ro v in similitudinem preuaricacionis ade qui est forma futuri seductum tamen negat i ad thim. ii° vbi dicit adam non est seductus sed mulier vnde et interrogatus gen. iii° non ait mulier seduxit me sed dedit mihi et comedi mulier vero inquit serpens seduxit me Hanc autem seduccionem proprie voluit apostolus per quam id quod suadebat tamen falsum esset verum putatum est scilicet quod deus lignum ideo tangere prohibuit quia sciebat eos si tetigissent tanquam deos futuros tamen quod inuidet eis diuinitatem qui eos homines fecerat Ex hiis verbis accipitur quod mulier seducta fuit in primo statu et cum seduci sit falsum pro vero approbare quod et idem est errare videtur quod error in primo statu potuit cadere in mentem et si dicatur quod aliter est de muliere et aliter de viro obuiat aug. ibidem dicens quod licet non sit seductus in hoc in quo mulier scilicet quod crederet verum quod suadebat serpens tamen dicit quod seductus est in hoc quod cum videret mulierem non mortuam post tactum ligni ignarus diuine seueritatis quamuis ad hoc expertus non fuerat seductus est in hoc quod putabat esse veniale quod fuit mortale ergo et adam et eua seducti in statu ergo innocencie seduci potuerunt ¶ Ad hoc est in sententiis dist. xxi [Di. 21] quomodo magister ex verbis aug. et bede quare mulier non horruit serpentem et soluit ibidem quod cum sciret eum creatum fuisse a deo putabat quod eum officium loquendi accepisse et hoc falsum fuit ergo falsum approbauit pro vero ¶ Si quis dicat quod talis fallacia sit estimatiua est et non sit intellectiua et ideo non derogat dignitati status innocencie ¶ Contra aug. in enchiridion vera pro falsis approbare non est natura hominis instituti sed pena dampnati ¶ Ad hoc aug. idem ipse prosequitur error aut magnum in re magna aut paruum in re parua semper tamen est malum ¶ Ad hoc ibidem instat quod homines falluntur atque falluntur miseriores quando sunt cum mentiendo falluntur quam cum mentientibus credendo falluntur ¶ Ad hoc ibidem paulo post usque a deo natura racionalis refugit falsitatem et quantum potest deuitat errorem ut falli nolunt etiam quicumque amant fallere ¶ Si forte aliquis diceret quod aug. loquitur ibi de falsa deceptione que indecora est contra videtur dicere aug. ibidem sic tamen nichil ad sit errare quam verum putare quod falsum est vel falsum putare quod verum est vel certum habere pro incerto in certum vero pro certo id quod tamen sit in animo deformitatis atque indecens quam pulchrum atque

de corp ee sentim⁹ ul' i loquendo ul' assenciendo
dice ee · no no p̄fco fecto ad h'c vpm i vita ista
misera q̄ viuim⁹ q ei no miqua ut no amit
tat' error e nat⁹ ¶ Solucō e ista q̄one dupli
dupsa dixime quidā eni dixime q nales de
cepcōes q̄ sut p̄ sbile p̄te aie sic sopnales
visiones i quib; couitit' aia p̄ ymagiue
sic sup res aū tn̄ h° fl̄m sit et i vigilia i q
sic dicit p̄spectiui q̄tq⁹ vr' vr' sub angulo
longuli au⁹ basis e res visa ypotemisa ra
dius luis reflexiui oculi et io q̄nto longi⁹
res vr' tanto mior vr' q tn̄ fl̄m e q̄a ex h°
no e minor res s̄ hoc e p̄t angulū i oculo
gclusū qui acucior et stacior e q̄nto logi⁹
distat ab eo basis sic p̄bat euclides i li° de
fallacia visus et h'as dixit ee decepcōes nā
les et h'is dicebat posse decipi p̄mos p̄ntes
i p° statu eadē habuit nālia q̄ habuit p⁹t
pctm ut d't Dyo⁹ de di · no · ca° ix° ¶ Et ista di
cit q talis error no repugn̄t p° statui ¶ Sed
q̄a hoc dāps scorp null'o mō gcordat eo q au
g⁹ sic pz i auctib; i dictis d't q oīs error
ad miseria vita p̄tinet io vr' dd' q adā et
eua quā diu i mmes erāt ab oī pctō et pe
nitus inocētes sic fuit i cor⁹ penit⁹ i pas
sibiles et abint⁹ et ab extra ita i aio pec
tus fuit i deceptibiles et nullius erroris su
sceptiui s̄ hoc vm̄ e q an trāsgressione fcam
p̄ coestione actuale decepti fuit et decepti
biles s̄ no an omē pctm q̄a p̄cessit i eis elacō
q̄ fuit p̄ h'ulitate copmedā. et post illā ela
cōem deceptabiles fci sut · et io tūc no fuit
i statu i mmunitatis oīs pcti s̄ vm̄ e q fuit
i statu qui fuit an trāsgressionē factā p̄ opus
et p̄ hoc pz solucō ad totū.

tanto facilior e aduenia q° licet angls pec
casset irremediabilit' hō tn̄ no peccauit irre
mediabilit' ¶ Ad h'c aug⁹ i ii° li° de li · ar · fcm
e ut culpa homi suscipet emēdatoria pena
potius quā inffectoriā ut cui se dyab⁹ ad i
mitacōem s̄bie p̄buit ad culpā ei se deus ad
imitacōem h'ulitatis p̄bet ad veniā ¶ Ad h'c
mgr' ii° snarū dist · xxi · ca° p̄ctā angelica co
non pouit q̄re remediabile sit pctm hoīs · et
i dicit aug⁹ i enchi · sic dicens · placuit vniuersi
tatis creatori et mediatori ut qm no tota
multitudo angelorp deū deserēdo p̄ierat · ea
q̄ p̄ierat ut p̄petua p̄dicōne maneret q̄ aute
cū deo illa deserente p̄stitat de sua c'tissime
cogita s̄p felicitate gaudet At vo creatā co
nalis q̄ i homib; erat qm pctis atq; suppli
ciis i p̄mo hoie i quo tota erat tota p̄ierat
ex p̄te repareť vn̄ angelice societati supple

r' q ruina illa minuat hoc eni p̄missū e sub
mt' xxii° q erūt equales angelis dei i celis
¶ Ad h'c ysid° i ii° de sū · f · hō post pctm io red
it' ad veniā q̄a exlicca in pondus trāxit in
firmitatis et io p̄ i firma carnis codicōne
redit⁹ pz hoī ad salutē ¶ Cont' pctm fit tbus
modis ex i firmitate et ignoracia et certa
malicia · et sic d't ysid° grui⁹ peccat ex i firmte
quā ex ignoracia grui⁹ ee ex certa malicia
s̄ adam no peccauit ex i firmitate cū nulla i fir
mitas fuit i eo sic p̄bat mgr' p̄ verba aug⁹
xxii dist · ca° h'is aut oppom solet · nec ex ig
norācia quia i firmitas et ignorācia pene sut
pctī ut d't aug⁹ et an pctm no fuit pena pcti
g° vr' q peccauit ex certa malicia s̄ pctm ex
certa malicia e pctm i spm scm et h° d't luce
xii° et mt' xii° q no remittit' nec i fucō · g° vr'
q peccauit irremissibili pctō ¶ Ad h'c aug⁹ i
li° de mirabilib; sacre scp̄te angls q̄a de sub
limissio statu nāe cecidit resurgere no potuit
g° a fili cū adā de sublimissio statu sue nāe
cecidit vr' q ad veniā resurge no debuit ¶ So
lucō dd' q catholica fides e q hō peccauit
remediabilit' et angls irremissibilit' et h'ui⁹
assignat' due cāe ab aug° vna e · q̄a q̄ alio
suadente peccauit · io alio reducēte veniā co
seq̄ potuit ¶ Scda e q̄a tota nā h'uana i adam
corrupta fuit et io n̄ repareť ex p̄te plus po
tuisset pctm ad corrupcōem quā grā ad re
depcione q̄a nec ruina angelica fuiss; reparata
nec hō p̄uenisset ad finē ad quē creat⁹ fuit
qu p̄hi cis eni p̄bacū e p̄ verba aug⁹ q facus
e ut deo fruetur ad qd' no p̄uenisse n' repar⁹
eet et sic i vanū creat⁹ eet et h° no conat
sapie dine q̄ nich creat i vanū ¶ Ad p̄mu⁹ g°
dd' q adā no peccauit ex certa malicia s̄ pec
cauit ex i firmitate et aliquo mō ex ig'rācia
ex i firmitate · s · carnis · caro eni sua fuit cor
ruptibilis aliquo mō corrupcōe nāli non
penali De qua d't sap° ix° · corpus qd' cor
rupit' aggrauat aiām et deprimit terrena i h'ita
cō sensū mlta cogitātē · peccauit eciā aliq° mō
ex ignoracia q̄a sic i p̄hitis declaratū est
i q̄one de origine illi⁹ pcti cū videt mulierem
ex tactu ligni no stati ee mortuā i hoc de
cipi potuit ut d't aug⁹ q putauit ee venia
le q erat mortale. et sic aliq° mō fuit ex ig
norācia licet no simp'r et io pctm suu i spm
scm no fuit nec fuit cotra bonitate dei i qua
pctā oīa remittut' ¶ Ad a° dd' q e sublimis
sim⁹ status i glie et e sublimissim⁹ status
simp'r nāe create e nāe i tellectualis sp̄ualis et
i corrupabilis et ab illo cecidit lucifer sub
limissim⁹ aut status i glie e stat⁹ inocēc

i qua nec pena nec culpa depssit naturā
qui sublimissimus dē ē status pcti. i quo sit
d' apl's ad Ro vii. corpus mortui ē ppter
pctm hoc ē necitati mortis addictū et ab il
lo cecidit adā et io sit d' mgr̄ ii° li° sniarū
Di. 21 dist xxi. ca°. porro sciendū hō qa i clinas ad
pctm intus nō hūit. ḡ extra tm. et io facile
resiste potuit grauius pcti debuit ḡ irremis
sibilr nō peccauit **De pctō ex ignorācia**
Eidem et de hō° **i firmitate et industria**
q d' i illo ca°. hijs aūt oppoi solet vbi
i ducit ysid' sic dicēte. Tribz modis pctm ge
nit s. ignorācia. i firmitate. industria. grauius
qz ē i firmitate peccare quā ignorācia grauius
i dustia quā i firmitate. Eua aūt vr ex igrā
cia pecasse qa seducta fuit. j. ad thim. ii.
Adā nō ē seductus ḡ mlr seducta i puaricacōe
fuit Circa cuius hic qrūtur cā de ignorācia
¶ Videlz an oīs ignorācia excuset a toto
et a tanto ¶ Et an ignorācia i seipa sit pctm
¶ Et si qda excusat et qda nō excusat que
sit illa q excusat et q illa q nō excusat.
Vtrū **oīs ignorācia excuset a toto et a tanto**
Q° Qo° q° ob° sic d' aug' q oīe pctm ē a
deo voluntariū. q si nō sit voluntariū
nō sit pctm q q° facit pctm i voluntariū fa
cit pctm nō eē pctm et excusat a toto. sz ig
norācia facit pctm eē i voluntariū. qa dicit
dr̄ iii° eth' et dam. et grḡ. nixen' q voluta
riū dr̄ duobz modis. s. p violenciā. et p igrācia
p violencia dr̄ i voluntariū cuius pncipium ē in
alio nō cōferente vim passo. p igrācia dr̄ i vo
luntariū cuius pncipium ē i ipō nō cōsciente singlaria
i quibz ē actus. et hoc facit actū oīo i volu
tariū qa d' aug' q nō pt eē volitū q nō ē
sciti. ignoratū aūt nō ē scitū. g° ignoratū nō
ē voluntariū et sic nō ē pctm. vr̄ g. q igrācia
excusat a toto ¶ Qd hr̄ j. ad thim. i°. fide
lis sermo et oī acceptōe dignus qa xp̄c ihs
venit i hūc mūdū pctores saluos facē quorum
pmus ego sū. ḡ io mīam cōsecutus sū qa ig
nās feci i incredulitate mea. Ex hō° accipit
q ignorācia incredulitatis excusat pctm
cū g° illa sit ignorācia et crassissima et ex
cuset. vr̄ q oīs ignorācia excuset p toto a
mori ¶ Contra Ro. ii. sic dr̄ an igrās qa be
nignitas dei ad penitēcia te adducit. glo. d'
grauissie pecas si ignoras. q aūt grauissimū
facit pctm nō excusat ḡ accusat. g° vr̄ q
ignorācia nō excuset ¶ Itē j. ad Cor. xiiii. ig
nās ignorabit ḡ nō ignorabit adeo ut pec
cās. g° vr̄ q ignorācia sit cōdicō aggrauans
pctm et sic nō pt eē excusās ¶ Itē aug'
ad valentinū eis aufert excusacōe q man
data dei nouerūt quā solet hr̄e hoīes de

igrācia qa ḡ grauius sit peccare scient° q
nesciēt nō io tn̄ cōfugiendū ē ad ignorā
cie tenebras ut i eis quisq excusacōem
reqrat. aliud ē enim nesciuisse aliud scire noluisse qa
i eis qui i tellige nolūt ipa ignorācia pec
catū ē. pctm aūt additū pctō nichil excu
sat ḡ accusat. g° vr̄ q ignorācia nō excu
sat ḡ accusat ¶ Ad hr̄ idē accipit ex hō°
q dr̄ i ps. noluit intellige ut bn̄ ageret et
cōstat q illa ignorācia affcā ē De qua
d' aug' ad valētinū q neminē excusat
dr̄ enim sic i eis qui nō potuit scire. ignorā
pena pcti ē. ignorācia vō q nō ē eorū qui
scire nolūt ḡ simpl' nesciūt. nullum sic ex
cusat ut eterno igne nō ardeat ḡ fortasse
ut minus ardeat ¶ Ad hr̄ vlterius q si igno
rācia i se pctm ē et vr̄ q sic dicit aug' ad va
lentinū i eis qui i tellige nolūt ipa ig
norācia pctm ē ¶ Sz cōtra hō° ē q nō idem
ē pctm et pena pcti. ḡ igrācia ut d' aug.
pena pcti ē. g° vr̄ q pctm nō sit ¶ Vltius Q°
q de modis ignorācie qui et q° sint hoc
enim tangit mgr̄ i illo ca°. Est aūt igrācia
triplex et enidat eas sic. ē igrācia eorū
q scire nolūt cū possint que nō excusat
qa et ipa pctm ē. et ē igrācia eorū q scire
volūt ḡ nō pnt et excusat q ē pena pcti et
nō pctm et ē igrācia eorū q qi simplr ne
sciūt nō reqrētes nl pponētes scire q neiē
plene excusat. ḡ sic fortasse ut minus puni
ant et vr̄ hec diuisio i sufficiēs eē qa est
igrācia ebrior et vulnatorū i capite et
moriom̄ et freneticorū et i sanorū q nulla
illarū sub ¶ Solucō ad qa q soluēda sunt
nōnda ē distinccō de igrācia valde valēs
quā antiq dederūt. Diuidit enim aliqn̄ sm
cam efficiēte sic qn̄ ~~dicit~~ dr̄ q ē igrācia
vincibilis et igrācia i vincibilis. Et i vin
cibilis duplx. s. i vincibilis ex nā et i vin
cibilis ex accnte. In vincibilis ex nā ē sic in
moriomibz et melācolicis et de hac dicimus
q i toto excusat. i vincibilis ex accnte dupx
ē illud enim accns aūt ē sepabile aūt i sepa
bile. si ē sepabile tūc iterū duplex ē aūt
ē ex alicuius opitulacōe vmas ebrietas q tn̄ p
spiritū crialem spes sabilia accipe nō pt
sic ē igrācia i ebrijs ex potu vini ul i hijs
qui incederūt in sanam ul cicuta q ad in
saniā deducit. ul ex i firmitate sanabili
tn̄ et sub sic sub sic distinguendū ē i cā qua
aūt ipe hō i sanus dedit cam aut nō. si de
dit cam aut p rem licita. aut p rem illici
tā. si p re licitā tūc meo iudicio sic dicit
ppositiuus pena ē et nō pctm et i toto ex

cusat eo q facit actu simplr i volutariu ut
d^t Dam. Si aut dedit opam p re illicita
fuit meo iudicio sic ut dicit Dam no excu
sat. s3 duplices maledictoes meretur. sicut
qn aliqs ex ebrietate occidit ignorans
et i hoc casu d^t ar^t i politicis li^o iii^o q le
gis lator pcipit tales plus puniri q alios
Si aut dedit opam p rem licita q nllm pec
catu fuit tuc d^t Dam. q meret venia et ig
noscencia si ad facit ex tali ignoracia. talis
eni ignoracia excusat sic si sit i sanus se
ipm vl alui i fficit. Diuidit etia ignorācia
p cam mlem. sic qn diuidit i ignorancia iuris
et i ignorācia fcti. Ignoracia iuris d^r qn homo
ignorat id q facere tenet sic madata et
pcepta dei s3 q debet sua vita. et h^c ignora
cia pcem e omissionis et neminem excu
sat. qa et ipa pctm e ut d^t aug^9 Ignorancia
aut fcti e qn aliqs i hoc pticulari fcto decipit
ut vnu credat ee p alio. sic i^d gen xxviii.
v Jacob cognuit lyam ut sua supposita sibi
p rachel. et excusat deceptus. sic et ibid.
d^t gre i posuisti in qa i pticularib3 nemo
pt ee caut^9 satis Diuidit etia p causa
forle sic d^r ignoracia affectata vl no af
fecta. et d^r affectata qn ho p affcn vult
ad cui quo scia stare no pt sic q vult ca
nj qui debet discere. et affectata accusat. no
affectata aut d^r simpr nescien q no excusat
a toto s3 a tanto ut d^t aug^9 Diuidit etia
p cam finale qn d^r excusas vl accusas
et p hac distinctoem p3 solucio ad oia que
obiecta sut et qsita Ad pmu g^e dd. q qui
da fiunt qui dixunt q ois ignoracia ex to
to accusat ppt obiectoem q i ducta e s3 qa h^o
dicere cotra vba aug e q ponit i texu et
i ducta sut no e dd s3 sic sup tactu e disting
uendu e de ignoracia qa qda e. s. q ignorat
relinqt debitu sciedi et h^o pctm e et no ex
cusat s3 potius accusat ut d^t aug^9 Et est
qda q nllm debitu relinqt i ignorate sed
simpr d^r nesciencia quorda scibiliu non
debitor sciri et h^c pena pcti e et excusat
Ad a^d dd q talis ignoracia nllm excusat
ut sempiterno igne no ardeat. s3 d^t quada
excusabilitate pcti ut min^9. s. sit excusabi
lis qua si ex malicia fecisset. sic dicim^9
pctm i firmit excusabile no s3 pctm i s. san
et iste e itellectus vbor apli Ad id q co
tra ob^r dd. q glosa d^t pctm ignorancie g
uissim^m no pode pcti qa certu e q pctm ex cer
ta malicia q e pctm i spm s. grauissimu

no

e pode pcti. s3 d^t ipm grauissimu pciculo pec
catis qa ignoras no videt p q reuertat^r vel
existes. et sic freqnt remanet i pcto q non
facit qui peccat ex i po vl malicia Ad id q
dd q apos^9 loqr de ignoracia eor q debet
sciri et ut p3 p au dcta illa accusat et ag
grauat et e pctm i se ipa et io d^t aug^9 q ad
illi^9 latebras no e cofugiedu Eodem mo
penit^9 rudendu e ad sequs qa ide e cu isto
Eode mo pecc^9 dd e ad sequs qa ista tria
vna hnt solucoem Ad id q vltimo q dd q
ignoracia debitor sciri pctm e sic ia dcm e
et e ex^9 q antiq ponit sic si sacerdos ignoret
ea q exigut^r ad officiu sacerdotale et sine qui
b3 officiu sacerdotale amistrare no pt. vl si
doctor ignoret q ptinet ad offm sue doctrine
et io d^r qa m^r Prolite plures mgri effici
fres mi sed scietes. qa maius iudiciu sumitis
v d^t glo aug. q officiu magistri assumes
i ecc et sacra scpturā ignoras no pt no pec
care Ad id q cotra ob^r dd. q ignoracia q
e pena pcti e simpr nescien aliqa scibiliu
q no relinquit aliqd debitu sciedi et de illis
no tenet obiectio Ad id q vltimus q dd q aug
et mgr diuidut ibi ignoracia et dicut mo
dos ignoracie penes cam mariale et forle
suptos et no penes cam efficiete et finale
et io totu hoc pfte solutu e p distinctoem
q inducta e i pn^o solucois Est tn ad h^c ignora
cia qda. de qua d^t ar^t i iii^o eth. q ois malus
e ignoras. s3 hec e ignoracia practica q e p
uacio rce electois eor q exigut^r ad opus cam
q e opus vtutis qa cu practice itelligere
stet ad opus ut d^t phs pctor sp errat i elco
ne et io d^r ignoras Vt^r i plice hunt ho q^a coe
Eunde q^r de hoc. s. rer^r creatois et sui ipi^9
q d^t mgr dist xxii. i illo tn^o cu q homo
pmus an lapsu i plici cogtoe p dictus fu
erit. rer^r s. ppt se facta. et creatoris et sui
vbi tria querit Vtrz quo et qlit hnt no
ticia rer^r Et quo et qlit noticia creatoris
Et quo et qlit hnt noticia sui Quo et
qlit hnt ho noticia rer^r ppt se factu
D pmu pcedit sic ibide eni d^t mgr q
q creatarum rer^r et cogtoem vitatis
no i cogine accepisse putat^r mox coditus
et ad illa no studio vl disciplina aliqua
p intualla tpm pfecisse s3 ab exordio sue co
dicois diuinitus illa pcepisse. et ad h^9 ponit
roem stati i fequti tn^o valde efficace Et e^9
q no deus nec angelus s3 ada rebus creatis
oib3 noia i posuit et sic d^r gen ii^o Onie q

so v^d
di. 22
ald 23

ponit ada nome alicui9 rei ipm e nomen
ei9. appellauitq3 ada noib3 suis cuncta anima
tia et vniusa volatilia celi. et oms bestias
terre ẜ no pt iponi nome alicui rei cu nome
iplicite dicat ide q diffinito explicite n ipo
nes nome noticia heat ne rei et ppetate. cu
g° ada omib3 reb3 creatis iposuit noia om
reȝ nas et ppetates cognouit et sciuit. ¶ Et
vr ibide mgr ad hoc assigre tres conueniena
as. vna ex fine creacois hois. dcm e eni a
pn° isti9 lib. q creat9 e ho ut deu colet sed
p vestigiu et p ymagine creaturaȝ deu cole
et cogscere no posset nisi nas reȝ cogscet
i q9 exmerit a dispone sapie dine. g° optuit
q tale reȝ cognicoem accipet i ipa sua odicoe
¶ Scda cogruen e qua eciā ibide i nuit q ada
creat9 e ut pn9 tocius huane ne et pr pro
aut ẜ pceptu legis. Deut. xxxij. Interroga
prem tuu et dicet t. 3z i struie filios ẜ non
posset istruie qualit ex creatis accipet noti
cia dina p vestigiu et ymagine n nas reȝ
cogscet. g° conueiens fuit ut i ipa co dicoe om
talui cognicoem accipet. Tercia queien e qua
ibide i nuit q deus creauit hoiem ut mudi
possessore dnm et gubnatore. ẜ gubnare no
posset quoȝ noticia no hret. g° couenies fuit
ut om talui i exordio sue codicois noticia
accipet ¶ Ad h° hugo de sacmetis sic qncu
ptinet ad pfcone sciencie et cognicois p9 hoiez
i corpe pfcm fcm credim9 ita eciā q° ad aiam
cognicoem veritatis et sciam ea ditatuat que
pme pfcoi cogrua fuit pfcam sciaz mox
odicoi accepisse putam9 et ad illa no studio
et disciplina aliqua p i tualla tpis pfecisse
ẜ sl et sel ab ipo sue odicois exordio vna ac
simplici dine aspiracois illuiacone illa pce
pisse ¶ Et qmis hoc vm sit et conceden ẜ dca
doctoȝ cu ob° tam fr i° em ut opparet et con
cordet illa disting° glo q accip° ex li° aug.
sr gen. ad lit. vi° q dup° sit opaco suie ail
ta. vna e cu affeccoe qua deus hoi no i dux
tit cu eet i padyso qa d° dam. q i padyso no
debuit n solaciosa vita age et i ocidilitate ee
cu deo alia disciplinalis e et libalis q p q s p
fructu ope disce° q vertutis sit i vadite et h°
disciplina i dicta e ade ut d° aug9 et h° mo p
i tualla tpm disce° na reȝ p expmeta g° vr
q ada p i tualla tepm scias accepit reȝ ¶ Ad
h° sic sapiencis e pduce res i formis suis pfcas
ita ei9de e distingne res a fecudē ẜ duplex
e na conalis angel9 s et aia. et angel9 q sba
i corpea e statim i ipo exordio noticias reȝ
accepit. si g° et huana aia i exordio sui noti
cias reȝ accepisset nlla eet distinctio int an
geli et aiam ẜ pfcom sue q e i conuenies

¶ Ad h° i li° de caus dr q ois i telligencia e
plena formis et sic e creata ẜ ut dicit i tel
ligencia e angelus. g° e creat9 plen9 formis
sabiliu. aia aut conalis creata e ut vmbit
corpi cui9 ois scia exsiu orit° ut d° phs et
sic d° amb9 et po° auctas p° li° snaȝ dist. iij.
a duob3 iuuabat° ho ad cogscendu deu a na
s. q conalis erat et a creatura mudi q p vestigi9
et ymaginacoem q i speculo et enigmate deu
videbat. g° no erat conueiens q noticia om
sil accipet ẜ pocius a sēsibilib3 p i tualla tpm
acciet qua ad natura sua ¶ Ad h° Job xxxiij.
sr d° cosupta e caro mea. glo G. pm9 ho ante
pccm nec stult9 nec sapiens fuit. ẜ si noticiam
om sil p i spiracoem accepisset sapies fuisset
g° vr q no sil accepit noticia om ¶ Solucio
dd° q p°ª pos qua ponit mgr i sniȝ absq du
bio conceda e magie qp° hoc q no decuit q a p
fcissio et sapientissio opifice opus i° q ad yma
gine sui ipius fecit exiret i aliq pfcionum
naliu i pfcm. ẜ gubnatoris mudi et rectoris
et dispositoris nalis pfco et ecclis e ut
p fcam noticia heat om reȝ gubnadaru
regendaru et disponedaȝ. g° conueiebat ut
statim i sue codicois pmordio illa adeo acci
pet ¶ Ad p° g° q contra h° e dd° q aug9 non
i cōdit q noticia om no sil accipet ẜ q cu
illa accepta i expimentale hret et sic ex v
troq magis pfcus eet et magis deu diliget
¶ Ad ad dd° q i h° distincte sut create cona
les angls s. et aia qa aia conalis vmbi
lis corpi cu noticia qua accepit decreb3 exsi
biliu expimentis pfice potuit. ẜ angls non
qa h ut d° aug9 p h° q tepe longo i mudo
si videt nlla accipiat et maxime mali agls
tu no ita accipit ut ho s. ex mltis i spu exper
tis fiet ei memoria vna et ex mltis memorijs
vnu vniusale q i eo sit pmu actis et sciē.
¶ Ad ad dd° q h° nichil facit ad positu qa
nlls vnquā phoȝ dixit q intelligencia eet an
gelus ẜ q sic loquit° de angelis ẜ q eciā i phi
cis i tractatu de angelis osueu e ẜ p h° di
sting° i tellectualis natā q e angelus ab i tellec
ali na que e ho ẜ aiam conalem qa homo
accipit noticias dei p vestigiu et ymaginem
angel9 aut ex illiaco verbi i qua creat9 e
ut d° aug9 i xij° cofessi. n° dicim9 q hoi i q9
ho e conueiat accipe noticia om qa sic vis ho
hret noticia om ẜ h° conueit p° hoi i q9
pmus e dispesator et gubnator om crea
turaȝ ut pbat cones p° i ducte ¶ Ad vlti9
dd° q glo G. no d° pmu hoiem nec stultu
nec sapiete qp° h q noticia om no hret ẜ
qp° hoc q i statu illo n° stulte n° sapient opa
tus e. stult9 eni no fuit qa sic d° aug9.

Di. 23.

sr eplam pma ad thim. ij° Ceduā nō po-
tuit dina mēte pditus ut credēt eē vm q ser-
pēs suasit. sapiēs nō fuit qa cu nō crederet
nō sibi cavit Cuo et qlē noticiā creatoris hūit
Ertido q quō et qlē noticiā pm⁹ homo
creatoris hūit h° em dt mgr ij° snarum
dist. xxiij i illo ca° Cogicom quoq creatoris
pm⁹ hō hūisse credit et diffinit ea sic dicēs
Cognit em a quo creat⁹ fuat nō eo mō cog-
scendi quo exauditu solo pcipit quo a credēti-
bz absens credit s quadā iteriori ispiracōne
qua dei pñcā cōteplabat nō tn ita excellet
sic post hāc vitā sci visuri sut ¶ Sz h' ob.
qa s h' deū pñte maifeste cernebat itellcu-
ali visione. et hoc ē cernē facie ad facie sic
post hāc vitā sci ernt. g° vr q facie ad fa-
ciē deū vidit ¶ Ad h° Exo. xxxiij° loqbat
dns ad moysen facie ad faciē sic solet hō
loq ad amicū suū et hoc ē vide deū sic in
pria vr a btis. g° vidit deū et cognit. sic
bti cognoscut ¶ Ad h° nu. xij° de moyse dr
Si qs fuit it vos pphā p visiones et enig-
mata appebo ei. at nō talis servus meus
moyses qui i omi domo mea fidelissimus ē
pala et nō p enigmata deū videt. s maior
fuit stat⁹ inocēcie quā fuit stat⁹ moysi
g° p locū a mori. si moyses i statu obscuri-
tatis leg pala deū vidit et nō p enigmata
mlto magis i luce inocēcie adam deū pa-
la vidit ¶ Ad h° mr. snarꝫ dist p° expsse
dt mgr q adā an pctm deū sine medio vidit
s vide sine medio ē vidē p spem. g° vr q p
spem deū vidit et cognovit ¶ Ad h° per-
tc̄em pbat idē qa imediate deū dilexit
et nō ē min⁹ potēs itellcus i cognoscendo
quā affcus i diligēdo. s eciā plus potens
qa sic dt aug⁹ nō diligit n' cognitu s bn cog-
scat nō amatū. g° vr q ē sine medio j cog-
uit i p° statu ¶ Ad h° Jo. Dam. li° ij° ca°
de padyso dc q adā corpe voluptabat i pa-
dyso trestri corpm. mēte aut ifuit i pa-
dyso spūi choris angeloꝝ. s i padyso spūa-
li deus sic ē facie ad faciē. g° vr q adam
i p° statu deū vidit facie ad faciē ¶ Cot.
Exo. xxxiij° nō videbit me hō et vivet ibi dt
glo. G. q i hac vita neō deū facie ad faciē
pt vidē. adā aut vixit hac vita qa mortalis
fuit. g° deū facie ad faciē nūqā vidit. ¶
Ad h° Jo. j° Deū neō vidit unq ibi glo dt
aug. sic. q facie ad faciē i hac vita nō vr
deus et ex h° ocludit idē q prius ¶ Ad h° sr
idē vbū Crisos⁹ i Om. viij. dt sic deū ut ē
p eēm suā nō solū pphe nō viderut s nec
angeli nec ipa dico cherubin et seraphim
unquā viderut. s si iterās ab ipīs quid
viderut. de eē quidē n' audies Rndētes sed
glia i excelsis deo catantes. et sās. scs. scs
dns deus sabaoth clamātes ys. vj° ¶ Ad h°
p rōem idē pbat qa nō sut n' due visiones
n' visio vie. et visio patē. de quibz dt Apos⁹
j. ad cor. xiij. videm⁹ nūc p speculū i enigmate
tūc aut facie ad faciē. nūc cognosco ex pte tūc
aut cognoscā sic et cognitus sum. cōstat q adā
nō vidit visione patē s visione vie. g° nō
vidit facie ad faciē nec pfēe cognovit ea per-
fcōne q pfcm dr cui n' dēe ¶ Ad h° de visio-
ne patē dt aug⁹ q visio ē tota merces cōstat
aut q adā i p° statu totā mcēde nō hūit
g° visione p spem nō vidit ¶ Solucō dd' q
adā i p° statu deū facie ad faciē nō vidit n'
cognovit n' unquā alis scoꝝ i hac vita sicut
expsse dicut Beda et Ysyo⁹ Dt em Beda q
deus p eēm suā nūqā mortalibꝫ appuit s
omēs ille visiones que legunt tā crebro fcē
eē i veti testamēto p mystica angeloꝝ cre-
dunt fcē eē. et p assupta creatura i q ei sic
i signo p sbiect et opacitē cognoscebat deus
eē pns. et sic itellig i° gen. xxxij°. q dixit
Jacob vidi dnm facie ad faciē et salua facta
ē aīa mea. et i° exo. xxxiij. q tradit dns moy-
si dicēti si tu nō ipē pcedis nos ne educas nos
de loco isto. et tu dit dns. facies mea pcedet te
ibi glo. h' ē pñcia gre mee q dr facies. qa i ea
pns deus eē itelligit p effcm et vtutē ¶ Ad
pmū g° dd' q facie ad faciē deū nō vidit adā
nec sic ernt post hāc vitā s sic dc mgr i cōn.
aspiracōe luis et theophanie i qua alius vr q dd
quā i speculo et i enigmate. et pns eē cognoscat sic
pns ē illis i quibz ē p inhitacē grām sic ipē dicit
Jo. xiiij° ad eū veniem⁹ et masione apud eū facie-
em⁹. et heb. xij° inhitabo i eis. et ambulabo ¶ Ad
a° dd' q illud eodē mō intelligēdū ē moyses e'
alie nō vidit deū n' i illuiacōe itellcuali que a
Dyo° theophania dr sic solet appere amicis
et revelare ea q dicēda et faciēda sut ¶ Ad a° dd'
q opaco fit i mō videdi deū s q ē aug⁹ facit
opacōem i xij° sup gen. q adā em visione corli qdā
visione sopniali et ymaginaria videt tā boni
quā mali. mali sic pharao et nabuchadonosor
boni sic ezechiel i figurā aīalū. et Jeremias in
olla succēsa. et virga vigilante. et illi nō pala
videt ut dt aug⁹ nisi hoc q figurātur ymagie
splendeat i lumē itellcus. s illi qui videt itel-
lcuali visione pala videt qa i lumē itellcuali
vident i qua deus s vitatē ē et appet. j. ad thi.
vlto° qui solus ht imortalitatē et lucē hitat i-
accessibile ille em ē de quo dr Ja. j° pr lumi
apud quē nō ē trasmutacio nec vicissitudinis
obumbracō ¶ Ad a° dd' q vidē sine medio
nō ē vidē p spem. ē em mediū dupl'. s. lumē
ipediēs et ad lumē pmovēs. et mgr itelligit

de medio q obstat videri ne clare itelligat
et hoc e pccm et corrupco corporis q subiectu
e pcco et sine hoc medio ada vidit et cognit
deu anqua peccaret Est etia mediu pmones
sic e fides et sapia et intellcus dona de quibus
dt Aug li de di. nob ca vi. q fides e lumen
collocans credentes i pa vitate et pma vtute
ipius et h' lume splendida facta e facies moysi
qn vidit dnm et in hec ssu exponit aug q
ad cor iii. vbi dt nos oms reuelata facie glaz
dni speculantes i eande ymagine trasformur a
claritate i claritate taqua a dni spu et sine
h medio ada no vidit deu. qa ex pisse dt mgr
ex vbis aug. q vidit quada intiori aspira
coe qua dei pnta cotemplabat h' e i qua cog
nit deu ee pntem no spe sed signo ¶ Ad pmu
q p rcem ob dd q affcus potenor e i ama
do qua itellcs i cogitando quia affcus pseips
tendit i amatu. q ipt se diligit et no pt a
sic diligit deus. h itellcs no tendit p seipsum
i id q itelligit nisi ab ipo itelligi accipiat
spem al signum quib tendat i ipm ¶ Ad a dd
no inesfuit i padyso spuu ii cotepl acoe spua
li q iqne couenie bat cotepl acoi beatoz sed
no i mo spali et sile qd dt aug xiii. de ci. dei
q ade nichil defuit de hiis q apperebat et itel
ligit q nichil defuit de his q appebat et itelli
git q nichil h exigentia status illi ¶ Ad id
q cotra ob dd q ada i pmo statu deu facie
ad facie no vidit. tn ut dt mgr i sns. clari
vidit qua nos qua diu sum i via vidit em
p ispiracn illmacoem visione itellcuali i q
claritas relucebat dei pntia qua i vestigio et
speculo et enigmate i quibus nos videm ¶ Ad
a dd q ad hanc vitu no ptinet deu facie ad
facie vide quia i hac vita itellcus hois
qurit ad ssm et sic dt phs quictus e coti
nuo et tpri et no extollit ad itellcualem
visione n ex visione ssibili. q sic dt aug xii.
cof. et in glo ii. ad cor. xi. et ex visione yma
ginabili que e celu h ut ibide dt aug. dt
em q spus e vis queda aie mete isior i qua
ymagines rez i pmut et h hos gradus vi
sio itellcualis e terciu i qua refulget rez
vitates sic sut. et hec visio pprie e pphaz ex
pisse pphanciu. qa sn hac pphia no e pphia sic
dt Dan ix itellcu opus e i visione. tn q
paulus dt se raptu usq i terciu celu ii. ad cor.
xii. et exponit ibi glosa qda qd vidit sic
angeli de terra qar qui videt facie ad facie
dt omt q tuc rapti qn sic videt vi supio
ris hoius exaltat i id q e pnte et no vie
et tuc videt facie ad facie h diu no pma
net et hoc dicit sensisse aptm qn dixit siu

i cor sii extra corpus nescio deus scit Et
aug xi cof. v sic dt aliqn itromittis me
i affcus i aia mea nescio i qua dulcedine
q si pficet i me nescio q erit q vita ista no
erit h itm resorbeor solitis et teneor et mul
tu fleo illic ee nolo et no valeo h' valeo h no
volo miser vtrobiqz Sic dicit etia raptum
fuisse ada i sopore que i misit eis deus qn
pphauit q ecca de late xpi eet edificanda
sic eua de latere suo sit i an hitis dm e cu
de fortoe inlieris agetur ¶ Ad a dd q ad
hm auctes Criso satis tristu e i pso li. i hoc
vtru deus i hac vita cogitabilis ul visibilis
sit ab aliquo. dm e em ibi q cogitat de ds
quia e et q e h q q e dt pelag iude i sim
tu ut dt Dam. h put q e dt cophensione
q e gtact itellcus sup timos rei no cogita
ab aliqua creatura nec angelica nec huana
et de tali visione cophensionis loq Jo. Criso
sic em i finitus e nec mesurat loco ul tpe
ul itellcu creato h sui ipius ipe solus copre
hesor e vn aug i li. de videndo deo ad pba
virgine. videre deu possum p intellcm. cou
phende vo minime ¶ Ad a q ob p rcem dd
q pdit et vitute gcludit. Vlti concedendi e
¶ Sed ipt id q a quibz dd vtru adam pfecit
i cogitcoe illa q e p vestigiu et ymagine et
speciem creatur et dicit q si pfecit tuc ad
pfco i sue defuit i illo statu. et sic pfaus h aiaz
creat no fuit q pfassio creatori sic dicit
no cognuit qa h corpus fecit eu pfcm et mlto
magis h aiam debuit eu facere pfcm ¶ Ad hc
addut q talis pfcus p experienca sine labore
et afflicoe no e afflicto aut et labor i po
statu cade no potant i adam ¶ Ad hc addut
q talis pfcus i intellcu no e n agere i telligi
bili et i tellcu et i ferre ei passione et hoc re
putat i queiens qa i statu illo nichil potuit
i fere passionale et maxie h intellcm qui
h sui nam et i passibilis et i corruptibilis e
ut dt phs ¶ Solucio qo ista vr ee stulta et
irronabilis gstat em q ada i po statu ssib
vtebat et si vsu ssnu pfice no potuisset de
coris codicois fuisset qua nos qui sum i
statu corporis dapnati nos em pficim vsu se
suu et ut dt aug i etia angeli qui longa
experiencia mlta cogitaut. et etia expdicacoe
aptoz ut dt aug mlta de mystio i carna
cois cognut q an no nouerat et po i glo
sr i epli iii. m aut omi scoz mio data e
gra hc e gentibus ewangelizare i vestigabiles
diuicias gre xpi et illuiare oms q sit di
spesacio sacrameti abscoditi a sclis i deo q
oia creauit ut i notescat pricipibus et

coi ut pbat e i hoc dei passibilite ade. q mlto mi
aliq potuit i fere passione

ptacib; 7 celestib; p ccrm multiformis sapia
dei. ß pfinicoem sctorp qua fecit i xpo ihu dno
nro q̄de d̄t Aug⁹ tractat⁹ sup ysaie. hom⁹. quis
ē iste q̄ venit de edom d̄t eni q̄ hec q̄o fuit an
gelorp peticiū a xp̄o ascendere illuiaco;ez de sa
cramento incarnacois. vn̄ si angeli pficiut i
cognicōe multo magis ada i p° statu pfice po
tuit vn̄ licet p inspiracoem dni venit xp̄e sc ore
atus noticia accepit et sic pfcus a deo fuit
condit⁹ tn̄ alia via expimentali s. cognicōe pfi
ci potuit sic paulo an̄ i qone de cognicōe reru
creatarp p verba aug. determinatu ē et si ob̄
q̄ aug⁹ d̄t i xij° de ci. dei q̄ n̄t delectabiliū ei
defuit ia i pcitis visu ē q̄ h° itelligit de
lectabilib; ad statu illu ptinentib; Cy aut obici
ut q̄ sic i telligibile agebat i intellcm fu
tum ē. q̄a i telligibile no agit i itellcm ē i in
statu misere n̄ sublime i telligente agentis
fiat i actu. sic calor no agit i vsu n̄ fit i
actu p luce coole et io d̄t aug⁹ i vj° musice
q̄ i talib; pocius aīa agit se i intelligibile
et sensibile quā i telligibile et sensibile agant
i ipam Cnuo et q̄lit p⁹ h° huit cognicoz sui ipi⁹
Circa q̄ quo et q̄lit huit cognicoem sui
ipius de quo mgr̄ d̄t sic pocio sui cog
coem ide ho tale accepisse vr̄ ut et q̄ debet
supiori et q̄ equali et q̄ i fiori no ignoraret
cognicoem q̄ sua et ordine et qualis fieri deb
set et q̄lit i crede debet q̄ age. q̄ caue. i tellcs
et contra h° ob̄ q̄a totu h° ho etiā i statu pcti
p lege nale cognoscat de seipo. et p disciplina.
q° vr̄ q̄ ada i p° statu no accepit plus q̄
ho nu hēat i statu pcti q̄ valde i cuueniens ee
vr̄ cu ia huit sit q̄ pfcus fuit creatus i sca
CAd h° ide addit mgr̄ q̄ si talem cognicoem
sui ipius no accepisset no eet puaricacois
reus et hoc fm ee vr̄ q̄a ad h° si istud no ac
cepisset cognicoem creatoris hebat et creatā
vn̄ xp̄e se sciam et si puaricat⁹ fuisset tot
hat sciam peccasse. et puaricacois reus fu
9o isset CAd h° vltius q̄ si fuit pscius sui cas⁹
et vr̄ q̄ sic sic eni ia dcm̄ ē ordine sui cog
nit et sic ei oppositorp sic eadē disciplina casu
ab ordine illo p pctm vr̄ cognouisse CAd h°
n̄t vtiliū deus ab eo abscondit ß pscire casu
vtile ē ad cauendu. q° vr̄ q̄ pscium cas⁹ d°
ab eo no abscondit CAd h° petro reuelauit
futū casu suu ait xxvj°. Ame dico tibi anq̄
gallus cantet ter me negabis et valuit petro
hoc q̄ ad recordacoem illi⁹ reuelacois egressus
petrus fleuit amare. q° vr̄ q̄ etiā valuisset
ade CContra si pscinisset casu ex pscīa tristi
cia i currisset et afflictoem et sic pena sensiss
an pctm q̄ ē i conueniens et contra dei iusticia
q̄a d̄t Jo⁹ q̄ qst patim̄ pctā nra meruerant
et c°. illa nocebit adiusticas si illa ducetur
tiquitas CRSolucō d̄r q̄ ada sui cognicoem huit
et a deo accepit et sciuit q̄t sciori hoc ē deo
q̄ i fiori hoc ē creatis xp̄e se creatis et q̄ vxor
equali hoc ē vxori debet et quo ordine instar
se hēret ad vnūq°dq̄ istorp et p consequns sciuit
q̄ sic oīa deo i herere debuit p amore et sicut
amore i fioris nullo mō aut ab amore supi
oris ß oīa i fiora referre ad amore supioris
hoc ē eni i fiorib; vti et supiorib; frui ut
d̄t aug⁹ i li° de doc xana et po a mgro in
sniis li° j° dist. j. ß sui casus pscius ee no
debuit nec ē pscire debuit si stetisset q̄ ei
futurm fuisset et ad h° ponit mgr̄ rōem q̄ ei
deus pocius facienda mandauit quā futura
reuelauit. et h° eo fuit ex fine creacois hois
dcm ē eni i sniis so li° dist. ij. q̄ ho creat⁹ ē
ut deū colendo deo seruiat et deū amet et
amādo fruat et sic totū bonū hois sic et q̄
seruit deo et q̄ amat deū et ad h° n̄t valuis
set pscia sui stat⁹ futu et illa no huit adre
gimē eni tocius vite i omi ordine et scia et
arte sufficit scire fine i quē dirigat opus
et p q̄ et quo ordine deueniat ad fine illum
et hat sciam huit ada sui ipius CAd p°m q̄
d̄r q̄ ho de se ipo p cognicoem accepta i crea
cōe no cognit plura quā ad scita p se ipm
quā postea cognit p legē nalem. quia hec
ipa cognicō quā accepit de se ipo lex nalis
fuit quā deus omi hoi ronali i pssit Et h°
ē q̄ d̄t ps Signatū ē sr̄ nos lum. et xp̄e hoc
d̄t Basili⁹ sr̄ pn̄m pū. q̄ nalis lex scripta
ē i nali indicatorio h° ē i rōe et sr̄ i° ma
lachie. j° vxore adolescen° tue ne dimit
tas d̄t q̄ vxor adolescen° tue lex nalis est
scripta i rōe q̄ dimittenda no ē ß sequenda
ß i h° cognit melius ada et limpidi⁹ q̄a
hoc cognit p lumē sibi hic a deo i spiratu
i mete i quo oīa limpidi⁹ resultat et luci
dius quā i lue q̄ nos acquirim⁹ p expime
tu et doctriā et q̄a nube pcti no huit q̄ se
tate luci opponet quā nos patim̄ q̄ i pcco
sum⁹ nati CAd ad d̄r q̄ tn̄ dn̄ magis est
q̄ si ignorasset regime vite sue ad supiore
i fiore. et eqle tuc optet q̄ ad act⁹ agetur
p nām sic bruta et sic no aget ut d̄t augl
ß aget et pn̄m accionū suarū no eet i ipo
nec ipe eet dn̄s suorp actuū ß oms actus
sui eent i voluntary ß q̄ i voluntariū d̄r p igno
rancia et sic no eet puaricacois reus Et si
ob̄ q̄ ad h° eet ronalis et hēret rōem pom
s. aīe q̄ regeret eū d̄r q̄ po aīe no sufficit ad
actū regiminis n̄ sit copleta p hitu CAd id
q̄ vltius q̄ d̄r. q̄ no debuit ee pscius sui

casus et e eadem q° et eadem disputatio et
solutio illa q° habita e in tractatu de casu ange
lorum ubi q° querit e si angelus potuit vel debuit
esse pscius sui casus et dicunt antiq° ppositi
onis et alii quod non tenem assignantes quod scientia max
ime accepta p revelationem vel inspirationem
divinam fuit e pietatis. pietatis aut fructus
non e hominem vel angelum affligere p scientia an
tequam sit etiam pbat obiectio inducta ¶ Ad id
quod obr quod utile fuisset sibi ad cavendum dicendum quod h°
e falsum. utile enim ad cavendum e cognitio agendo
rum et vitandorum. cognitio aut futurorum et maxime
contingentium non e ppria hominis nec alicuius creature
sed solius dei e. et cum dr quod eadem e scientia opposito
rum intelligitur agenda et vitanda quia illa sunt
opposita. sed futura contingentia scire nulla habet
oppositionem ad hec sed impossibilitatem ad creaturam
rationalem sive hominem sive angelum et io act. i°. cum
apostoli a dno quererent de contingentibus et futuris. re
dit dns non e vestrum nosse tempora vel momenta
que pr posuit in sua potestate ¶ Ad h° quod obr de pe
tro dicendum quod non e simile h° enim datum fuit ad confirma
tionem fidei petri ut sic eum que futurorum contingentium
eventum nosset certitudinaliter firmiter crederet esse
deum et sic in fide solidaretur et io aug° in li° de
concordia evangelistarum [illegible] quod dr conversus dns respexit
petrum dicit quod non respexit eum corporaliter cum dns
affligeretur intus in palatio principis sacerdotum et
petrus esset foris in atrio ad quem respectus corporalis
dirigi non poterat et sic exponit i° Luc. xxii°.
Symon ecce sathanas expetivit vos ut cribra
ret sicut triticum ego aut rogavi pro te ut non de
ficiat fides tua. et tu aliquando conversus f pfle
tu confirma fres tuos Ar° in q° gra creatus fuit

xvii · Deinde tractanda sunt ea que primus ho
dicit in xxiiii. dist. ca° trahit diligenter
investigari oz ut ait aug° quod dr in p° ca° querenda
sunt quedam. primum e an ho creatus sit in gra gratum
faciente an non ¶ Scdm e an ex accepto stare po
tuit ¶ Tertium e an ex accepto pficere potuit vel
meruit ¶ Quartum an ex accepto habuit universitatem
virtutum et donorum spus sci ¶ Quintum si consuma
tas habuit virtutes sive ultima pfectionem uniuscuiusque
virtutis Ar° ho creatus fuit in gra gratum faciente an non.

Ad primum g° sic obr et vr quod creavit eum in
gra Ecc. xvii°. Deus de terra creavit homi
nem et secundum se vestivit eum virtute sed sic h° e
deum vestitum virtute non potuit esse nisi creatus esset
in gra. g° vr quod creatus fuit in gra et in gra gratum
faciente q° de illa q° ¶ Ad h° gen. i° faciam ho
minem ad ymaginem et similitudinem nostram ubi dicit glossa
aug° ymago e in naturalibus similitudo in gratuitis. g°
in naturalibus et gratuitis factus e primus ho ¶ Ad h° habetur
Dam. ii° lib° ca° xii. fecit deus hominem innocen

tem rectum sine sollicitudine virtuosum sine tristicia
omni virtute decoratum omnibus bonis ornatum
velud quendam mundum secundum. et hoc esse non potuit nisi
in gra gratum faciente factus sit. g° vr quod creatus
sit in gra et cum ea accepit gratiam ¶ Ad h° aug°
xxv. dedit unicuique sic ipsam virtutem sed aiam ade sta
tim ut creata fuit infusa corpori et ad ymagi
nem dei virtutem habuit recipiendi gratiam g° vr quod
statim dedit ei eam dns ¶ Ad h° ans° in mono
log. dicit quod si ads non habet gratiam quod hoc non fit ex
h° quod deus non sit paratus eam dare sed quia ille
non sit paratus eam accipere sed cum in pa creatione
in adam nichil fuit nisi opus divinum. ut habuit vir
non esset paratus accipere gratiam. vr g° cum deus
paratus fuit dare quod ab instanti accepit gratiam
¶ Ad h° ad h° factus e ho ut inhabitaret a deo
et esset templum dei Hebr. xii°. inhabitabo in eis
et ambulabo. pu. viii°. Delicie mee esse cum fi
liis hominum. sed ut dicit B. in om. sr id verbum Jo. xiiii°.
quod legitur in die pent. Ad eum veniemus et mansi
onem apud eum faciemus deus nullum inhabitat nisi
p gratiam gratum facientem. g° vr quod adam quod deus
inhabitavit in gra gratum faciente factus sit ¶ Ad
h° aug° dicit et pbus habitare quod vir spirituali morte
pditus fuit spirituali aut morte pditus esse non
potuit nisi p gratiam gratum facientem g° vr quod cum
ea accepit gratiam gratum facientem ¶ Item aug°
in li° de correctione et gra Saluberrime confitem
quia rectissime credimus deum rectum dominum esse qui crea
vit omnia bona valde et mala ex bonis exori
tura fore pscivit et scivit magis ad omnipo
tentissimam bonitatem ptinere q de malis bene facere
quam mala esse non sinere et sic ordinasse ange
lorum et hominum vitam ut in ea prius ondet quod pos
set liberum arbitrium deinde quod posset sue gre bene
ficium iustitieque iudicium Ex his patet quod aug°
tres status ponit sibi succedentes. s. status nature
in quo ondit quod possit liberum arbitrium et statum
gre in bonis in quo ondit quod possit gre beneficium
et statum culpe in malis in quo ondit quod pos
sit iustitie iudicium g° non fuit esse nisi cum gra.
¶ Ad h° gra non valet nisi a deo esse cognosca
tur sed si daretur cum nisi posset credi esse naturalis
g° ordo sapientie divine exigit ut iam naturalibus
acceptis sic addatur gra ¶ Ad h° tria bona
sunt in quibus pficitur ho. s. bonum nature. bonum
gre. bonum glie. sed ordo e sic prius et posterius
inter bonum gre et bonum glie. g° vr quod ea
dem ratione ordo sic prius et posterius debeat esse
inter bonum gre et bonum nature ¶ Ad h° omni
eo quod p aliquid confirmatur ad aliud prius e
id quod confirmatur sed ho p gratiam confirmatur
deo. g° prius e esse hominem sed naturam quod sed gratiam

sed subam et naturam quod id p quod confirmatur.

p qua deo coniuge. ¶ Solucio ad 1m dr mgr
i sup̄s dist. xxiiij. ca° nūc diligēt̄ sic saedu
e ig q hoi i creacōe sic de anglis diximus
datū p grām e auxiliū et collata poten
p quā potat stare id e nō declinare ab eo
qd acceperat et hoc pbat p aug° i ench. sic
dirēte sic fcus e ho rctus ut mane i ea rcti
tudie posset nō sine dino adiutorio et
suo si vellet arbitrio ut libet hoc elegisset
dei volūtas fieret vel ab illo vel de illo et q2
suā maluit face voluntate quā dei de illo
fcā voluntas dei. dd 1° q i grā gtis data
s btutes nāles fcus e ho. grā eni debz
mois sic i iuit glo. sr i° ja. j° ōme datu
optimū et ōme donū pfcm desursū est
descendēs a pre lumi. ibi eni dr glo qd
data optia sūt q̄ dant cū nacā et eleuat
pōs nāles ad act° pfcos s nām. sic bona
i genie ordinata volūtas. lucidus itellcs.
clarus sēsus. pfcā et discreta rō. abilitas
nē ad btute s q vtus e extremū po° i
bono ut dr ar° i ij° eth. et hoc mo in
tali grā creat° e ho et h° vr pbare ex
aucte aug. quā i ducit mgr i eode ca°
li° de correcōe et grā v aug° dc sic ¶ si
h° adiutoriū vel angelo vel hoi cū pmo
fci sūt defuisset qm nō talis nā erat fca
ut sine dino auxilio posset mane si vellz
nō vtiq; sua culpa cecidisset defuisset qp
pe adiutoriū sine quo mane nō posset.
¶ Scdo de grā q sr addit talibz adiutoriis
potēciaꝝ et eleuat pōs ad actū meriti
et i hac nō fuit creat° adā ut dc aug°
dederat eni ei vn posset stare s nō vnde
pfice admitu et de hoc cōsueuerūt assig
ri tres cae q2 s. i h° resultat ōipoten cre
atoris. sapia et bonitas. ōipo° i creacōe
nē. sapia i ordine nē ad grām et grē ad
glam. bonitas i pfcone s grām gratum
faciētē ut sic laudaret ab hoie creator
potēs. sapiēs et bonus. potēs qa tale face
potuit. sapiēs qa sic gradatim pficiētē
fecit. bonus qa i bono grē pfcm fecit. vn
tcia grā e grā cōsumās ad mitū ¶ Ad
pmū 2° dd q ibi vtus q s deū vesauit
hoiem dr grā sup addita potēcis nālibz
pomo dcā qa p illa i ritudie accepta
stare potuit ut dc aug° i aucte p inducta
¶ Ad a° dd eode mo rctitudo dr ibi grā
sr addita potēcys nālibz grā s. gtis data
sic e ad eph. iiij°. dr vnicuiq; nrm data

e grā s mēsurā donacōis xpi ¶ Ad a° dd
q dam. ibi loq° de graciis gratis datis q
pficiūt hoiem i statu nē et ordinat ad
statū grē ¶ Ad a° dd q cū dr dedit vnicuiq;
s ppa btute nō dr ibi btus capacitas nē
s dr ibi btus conat° nē et ppacio ad grām
quo ho exiuitio nō cōdigni efficit dign° sit
cōgruus ut recipiat maiore vel minorem
grām ex hoc q magis vel min° negociat
i graciis a deo sibi datis et h° pz ex serie
euāgelica ibide posita vbi seruū pigrū cō
depnat et negociosū remunat amplioribz
donis ¶ Ad dcm auct. dd q auct° vocat
patrū accipe qui ex oppositate donoꝝ sup
additoꝝ nāle sp pat se ad cōgruicatem
grē ¶ Ad a° dd q ho nō efficit ydone° q dd
acctet i eo p grām gratū faciētē n p vsū bo
nū grē pomo dcē. ille eni e de quo dr i ew.
qui i paucis e fidelis et q pe h° meret mito
cōgrui q sr mitta i grā gratū faciete cōsti
tuat ¶ Ad vltimū dd q aug° ibi vocat
spualem mēte. mēte pdita illuiacōe grē
pomo dcē ¶ Tea q i qui obiciūt meo iudi°
pcedūt et vm cōcludūt cū quedā sūnt q pe
illa dispōnūt hoiem i grā gratū faciēte suf
se fcm s hoc nō e bene cō sonū vbis aug. q
i ducit mgr h°. sumaꝝ dist. xxiiij. Vtrū adā
Ctiudo q° vt ex accepto stare potuit
ex accepto stare potuit et vr q nō
Job xlj°. nō e ptas sr tra q posset ei com
pari qui fcus e ut nllm timet et loq° de cōp
tacōe dya° 2° vr q nllus ho q°tuq; inā° s
sit pfcus corā dya° possit stare ¶ Ad h°
aug° i li° de grā et inocētia nā huana et
si i illa i tegritate i qua cōdita e pmansisset,
cū sine creatore adiuuāte nllo mō seipam
seruaret. 3° vr q creator iuuet p grām
et grē i fluencia q i solis nālibz qsistēs
stare nō possit sine grā creatoris et ita ex
solis nālibz stare nō potuit ¶ Ad h° mlto
magis difficile e resiste teptatori q opa
mitoria face s ex acceptis nō potuit p
fice s opa meritoria ut dc aug°. 2° mlto mi
nus ex acceptis potuit stare corā teptato
re ¶ Ad h° viciū culpe nō oppo° bono nē
s bono grē. 2° sic se ht viciū nē ad nām
ita se ht viciū culpe ad grām. et pmuta
tim. sic se ht viciū nē ad grām. sic se ht viciū
culpe ad nām. s viciū nē stat cū grā. 2°
viciū culpe stat cū nā. et sic viciū nē non
excludit n p bonū nē ita viciū culpe nō

excludit̄ n̄ ꝑ bonū gr̄e. ſꝫ ſtare ī rc̄titudīe nō ē n̄ nō īclinari ī viciū culpe. g° ſīn grā adā nō potuit nō īclinari ī viciū culpe g° nō ſtare ſine grā potuit ī rc̄titudīe.

¶ Contra magr̄ xxiiij. diſt̄. ſꝫ ſmariū ī ducit aug°ꝰ dicēte ꝙ ꝑ illā rc̄titudīe quam accepit ī creacōe ſtare poterat ſꝫ nō ꝑficere d° enī ſic dedat deus hoī bonā voluntatē ī illa ꝙ̄ ipſe fecerat eū rectū dedat. adiutoriū ſine quo nō poſſet ī ea manē ſi vellet et ꝑ qd̄ poſſet ſi vellet ¶ Ad hᵉ in eodē ca° in ducit aug°ꝰ ī enchi. ſic dicēte ſi h' adiutoriū vel angelo vel hoī cū ꝑmū ſcī ſūt defuiſſ qm̄ nō talis nāla ſcā erat ut ſine divino auxilio poſſet manē ſi vellet. nō vtiqꝫ ſua culpa cecidiſſet. defuiſſet quippe adiutoriū ſine quo manē nō poſſet ¶ Ad h' aug°ꝰ ī li° de li. ar. libtas arbitrii ē ꝑtas ꝯſeruandi rc̄titudīe. ſꝫ ꝯſeruare rc̄titudīe voluntas ē ſtare. g° vr̄ ꝙ ex acceptis ī creacōe potuit ſtare ¶ Ad hᵉ ſi ī rc̄titudīe ſtare nō poſſet ex accepto. nō eēt ei īputandū ꝙ a rc̄titudīe cecidiſſet ſic expſſe d° aug°ꝰ ī aucte ꝑducta de li° correccōe et grā.

¶ Ad hᵉ h' eēt ꝯtra ordīe totius nē qa ī tota nā ſic ē. ꝙ cuicūqꝫ nā dat eē illi & dat facultatē et poēm ꝑmanēdi ī illo etc reſiſtendi alterantibꝫ. qa ſic d° phs al' fruſtraret eē ī quo ꝑmanē nō poſſet. ſꝫ creator ī dando eē potencior ē quā nā. cū g° ſic de eēt. y° deus creauit hoīem rcm̄ et rcē voluntatis ſic d° aug°ꝰ dedit ei & facultatē ſtādi et ꝑmanēdi ī rc̄titudīe ī q̄ creatꝰ ē

¶ Solucō ita ſenciēdū ē ſic vltīō ꝓbat̄. ſ. ꝙ adā accepit adiutoriū ī ipā creacōne quo poſſet ſtare ī rc̄titudīe ī qua creatus eēt et ſi tale adiutoriū nō accepiſſet nō eēt ei imputādū qd̄ fecit ¶ Ad ꝑmū g° dd̄ ꝙ totū hᵒ ē ꝙ cū de nō ē ꝑtas ſꝫ tēra q̄ poſſit ei cōparari qui ſcus ē ut illum timeret. loqt̄ de ꝑtate nāli cui nulla ꝑtas terrena cōparari pt ſine adiutorio divino. ſꝫ qa ut d° G. ſr̄ ſ° Job. j°. Extende paululū manū tuā licet maliciā nocendi hēat ꝑſe cū ꝑtate teptandi nō hꝫ n̄ a deo. et illa ꝑtas ſꝑ dat̄ ei ita limitata ꝙ ē ſub ꝑtate hoīs teptati. j. ad Cor. x°. fidelis deus q̄ nō paciet̄ nos teptari ſr̄ id ꝙ potestatis. ſꝫ faciet cū teptacōe ꝓuētū ut poſſitis ſuſtinē et hoc tractās bēs B. ſr̄ tam ſermōe ix° d° ſic debilis ē hoſtis q̄ nō pt vincē n̄ volentē et de hoc ſatis diſputatū ē ī h° eodē li° ī tractatu de teptacōne demonū ¶ Ad a° dd̄ ꝙ adiutoriū creatoris

multiplex ē. ē enī aliqū ꝑ ſola īfluenciam diuine btutis ī eē ꝯſeruatis ſic d° G. ꝙ oīa q̄ ex nichilo ſcā ſūt ī nichilū tenderēt n̄ ea manꝰ omīpotētis creatoris genēt et regat manu omīpotētis cōtinuā īfluenciā btutis qua res ſeruant̄ ī eē. aliqū vocat̄ diuinū adiutoriū grā gratis data ſr̄ addita nālibꝫ. quale grāꝫ eciā adā hūit ut ī ꝑcito articlo qonis dcm̄ ē et ſine hijs duobꝫ adiutorijs n̄ poſſet ꝯſeruari ut d° aug°ꝰ dcō mō d° grā grā̄ faciēs q̄ ꝑficit ad meritū et illā nō hūit qa ſine illa ſtare nō potuit ī accepta rc̄titudīe ꝑ creacōem

¶ Ad a° dd̄ ꝙ ꝑfcus meriti nō ꝯſiſtit ī diffictē vel facilitate faciētis. ſꝫ ī forma grē ī formātꝰ actū quē ex nobis hēre nō poſſumꝰ n̄ ꝑ grām grātū faciētē accipiamꝰ a deo et iō licet ex accepto ſtare poſſet cū ex accepto meri nō potuit ſīn grā grātū faciēte ¶ Ad vltimū dd̄ ꝙ illa ꝑporcō nichil valet nec ꝑmutacō valet qa nō ē eadē ꝑporcō vicij nē ad naturā et vicij culpe ad grām et hoc ſtatī ꝑꝫ qa ex vicio culpe cauſatū ē viciū nē et nō ecōuerſo iō nō ē nē ꝙ ſi ꝑ viciū culpe excludit̄ bonū grē ꝙ bonū nē excludat̄ viciū culpe. Utrum adā ex accepto ꝑfcē potuit ad meritū

Ergo q° an ex accepto ꝑfcē potuit ad meritū. hᵒ enī quidā nitūt̄ ꝓbare ex verbis Dam. ī ij° li° vij° ca° ſcat ig' deus hoīem īnocētē rcm̄ btuoſū ſine triſticia. ſine ſollicitudie oī btute decoratū. omībꝫ bonis ꝯnatū vel ꝗdā mūdū ſꝫ. talis aūt homo omī ꝑfcōne ꝑfcus ē eē q̄ ꝑfcus ē mereri pt ī bono nūtorio. g° vr̄ ꝙ adā ī p° ſtatu potuit meri ¶ Ad hᵉ aug°ꝰ ī li° de nā et grā q̄s neſciat ita ſcm̄ hoīem ut ī eo liberū arbitriū ad iuſte viuēdū ꝑ poſſibilitē et capacitate ſua ꝯſtitueret̄ vr̄ g° ꝙ ad iuſte viuēdū erat ſufficiēs ſꝫ iuſte viuē ē meri. g° vr̄ ꝙ ſufficiēs fuit ad merēdū ¶ Ad hᵉ Deutro. xxxij°. date magnificēciā deo nr̄o dei ꝑfca ſūt opa. ꝯſtat aūt ꝙ hō opus dei ē et nō ē ꝑfcus n̄ hēat ea quibꝫ pt ad btitudīe ꝑtingē. nō pt aūt ad btitudīe ꝑtingere n̄ ꝑ ſcm̄ meriti. g° vr̄ ꝙ ex hijs q̄ hūit ī p° ſtatu potuit ꝑfcē ī merito ¶ Ad hᵉ plato ī ij° ꝑte thi. d° ꝙ creator nulli negauit cōmoda ad btitudīe. g° nec hoī. g° vr̄ ꝙ ī p° ſtatu hō hūit oīa q̄ ꝑtinēt ad btitudīe et hᵉ nō ſūt n̄ merita. g° ī p° ſtatu potuit mereri btitudīe ¶ Ad hᵉ ide quidā arguūt ex tominbꝫ logicis ſic nā nō deficit ī neceſſarijs nec habundat ī ſupfluis ī li° de aīa ca° de remiſſcēi. ſꝫ nichil ita neceſſariū ē hoī ſic btitudo. ergo

ītia h̄nt ad b̄titudīnē. ītiū ad b̄titudi
nē ē p̄fc̄us ītīti. g° cū potuit meri ¶ Ad h̄c
obiciunt logice q̄ liberū arbitriū eēnl'r se h̄et
ad bonū quā ad malū s̄ p̄fe potuit ī malū
g° vī̄ q̄ eciā p̄fe ī p° statu potuit ī bonū me
reriū ¶ Ad h̄c ponam⁹ q̄ adā ī p° statu me
rēte cōūtisset ad deū ex dei dilcōe pura aut
meruisset aut nō si meruisset cū hoc potuit
ī p° statu. ī p̄mo statu potuit mereri et grām
et gl̄iam. si nō meruisset detioris cōdicōis
fuisset quā angeli sic̄ut dc̄m ē ī tractatu
de angelis ex verbis aug. Angelus ex simpli
ci cōuersione ad verbū meruit cōfirmacō
nē ī grā et gl̄ia ¶ Ingiciū ē q̄ ōis creatura
de se vanitas ē et nichil h̄t de se vn̄ placere
possit deo. g° nullū actū p̄t facē de se qui pla
ceat deo placitū ītīti. ī p° g° statu cū ī solis
nālibz fuit adā. nō potuit p̄ficē ī merito
¶ Ad h̄c Io. i°. de plenitudīe eius oēs accepi
m⁹ grām p̄ grā. g° nō ū accipiam⁹ grām de
plenitudīe dei mereri nō possum⁹. adā g° ī
p° statu ex acceptis ī cōdicōne solis nālibz
p̄ficē nō potuit ad ītīti ¶ Ad h̄c eodē modo
aug. ex hoc q̄ dr̄ zach. iii°. exequit grām
grē eius s̄ dr̄ sb⁹ q̄ ī nichil exequit q̄
b̄titudīs q̄ūtitate et gl̄ie equit. ut q̄ūti
quis h̄t ī ītīto grē tm̄ h̄eat ī b̄titudīne gl̄ie
v̄sus vn̄ v̄ sus p̄positum ē de h̄° c̄ruq̄ habes ītīti
p̄uētū grā dōnat. nil deus ī nobis p̄ter
sua dōna coronat ¶ Obiciunt eciā quidam
de v̄bo ap̄li ii. ad thim. iii. et i. ad Cor. x°.
q̄ q̄ ī agone cōtendit ab ōībz se abstinet
et ibidem nō coronabit' ū q̄ legitīe c̄tarit
g° nō dat' corona p̄mij ū c̄tanti adā non
h̄uit cū quo pugnet q̄a n' sibi sensit c̄triū
g° vī̄ q̄ nō h̄uit vn̄ merer' p̄miū ul' corona
¶ Solucō cōtedū ē dm̄ mgri ii. sñarū dist.
xxiiii. ca° nūc dligē' v̄ sic dr̄ sic de an
gelis dixim⁹ datū ē p̄ grām auxiliū et col
lata potēn p̄ quā poterat stare. i. nō decli
nare ab eo q̄ acceptat sed nō potat p̄ficē in
tm̄ ut p̄ grām creacōis sine alia mereri salute
valet vn̄ dr̄. q̄ aliud ē q̄re si adā ī p° statu
ex solis nālibz mereri potuit et aliud si ī p°
statu mereri potuit. si enī ī p° statu an q̄ cadet
grām gratū facientē s̄r nālia accepit cōstat
q̄ et sibi et aliis mereri potuit et p̄ficē ī ītīto
et hoc ī sequentibz p̄babit' ex dc̄is s̄c̄orū sed
tm̄ cercius ē q̄ ex solis nālibz nec ipē nec
ad alius vnqua potuit mereri vita eēna
¶ Ad p̄mū g° dr̄ q̄ v̄ba dam. nō ī telligū
t' ū de p̄fc̄one nāli et q̄ v̄tutes quibz dr̄ eū
ee p̄fc̄m nō ītelligunt' ū de potēciis nālibz
s̄ q̄ dicit⁹ dr̄ vltimū potēcie ī re et ex tunc
ī bgno eius et talis v̄tus sic dr̄ dyo⁹ de celes.
ier. ī ca° de v̄tutibz ē nō ī bealli' se h̄re sum
met ī beallitate ad aliquē dinorū actuū ¶
Ad a^d eodē mō dr̄ q̄ aug⁹ loq̄' de iustā nāli
q̄ nichil a^d ē ū rc̄titudo natalis qua h̄o p̄t
nō declinare a rc̄titudīe accepta ¶ Ad a^d dr̄
q̄ p̄fc̄io duplex ē p̄ᵃ. s. et s̄ᵃ. p̄ᵃ ē ī rc̄titudīe
et v̄tute nāli et de hac ītellig' dm̄ deut°.
p̄fc̄io s̄a ē ī bonis sup addictis nē ex boītate
dina ad fine vltimū q̄ ē b̄titudo et ad hoc
nō suffecit adā ū grā s̄r addetur. ad p̄mā aut
suffecit ex solis natalibz ¶ Ad a^d dr̄ q̄ dm̄
platonis ītellig' de cōmodis ex habilitate
nālium et nō de cōmodis ex p̄fc̄ōe grē gratū
facientis q̄a de tali grā nichil sciuit plato
ad a^d dr̄ q̄ ē ītītiū ad ee et de hoc locuti'
ph̄i et ītītiū ad bn̄ ee. et optīe ee et de hoc
nō locuti' et sic grā ītīa ē ad gl̄iam et ad
b̄titudīnē ¶ Ad a^d dr̄ q̄ licet eēnli' liberū
arbitriū se h̄eat ad bonū quā ad malū ut dr̄
dnⁿs⁹ cū nō ex se p̄t ī bonū et h̄ui⁹ c̄a ē q̄a
bonū grē sup nām ē elevatū et iō nō p̄t ī
i^d ū aliquo elevate ipm̄ sup se malū aut
defc̄us ē infra nām cōsistēs et iō ī i^d inclīat'
ex solo deflexu ab ī cōmutabili bono ¶ Ad a^d
dr̄. q̄ mētis cōūsio ad verbū duplex est
s. ex dilcōne nāli et ex dilcōne caritatis
adā aūt anq̄uā accipet grām gratū facie
te ad deū nō potuisset cōuerti ū ex dilcōne
nāli q̄ nichil merer' ū forte p̄miū q̄ale ex
q̄gruo nō ex cōdigno nec ēstīe de angelis
q̄a sic dr̄ p̄sper li° de cōtēplatiua vita. cōū
sio angelorū ad verbū fuit eidē v̄bo cari^te
p̄petua ī h̄ere et hoc fuit grā gratū faciēs
sic sup dc̄m ē ī tractatu de angelis q̄ōne
de cōfirmacōe angelorū ¶ Tercia arg^ta q̄ obi
ciūt' ī q̄ūn p̄cedit ¶ Ad id q̄ ob' de verbo
ap̄li dr̄ q̄ ī c̄tate pug' p̄tinet ad s̄c̄dm
statū q̄ ē post p̄cc̄m et p̄t h̄° distingunt
antiq̄ q̄ duplex ē ītīti. s. ītīti difficulta
tis pugne et hoc valet ad ī missiōne pe
ne q̄ ē p̄ p̄cc̄o et ē ītīti et s̄c̄e caritatis et
deuocōe et hoc ē ad augmētū gl̄ie. vn̄ licet
p̄mū nō habuit adā cū s̄ h̄re potuit p̄ q̄
accepit caritatē Vt⁹ ex acceptis adā h̄uit v
niūsitatē v̄tutū et donorū sp̄us s̄c̄i. q°
Uarto q̄' an ex acceptis h̄uit vniūsitatem
v̄tutū et donorū sp̄c s̄c̄i et vī̄ q̄ sic. Luc
x°. s. i^d Cui ī de spoliaūt eū et plagis ī
positis abierūt semi viuo relicto dr̄ ī glosa
q̄ spoliauit eū ī gratuitis et vulnaūt eū
ī nālibz s̄ spoliare nō poterat ū gratuita h̄eret
ī p̄mo statu. g° vī̄ q̄ h̄uit gratuita. et qui

ht vna v̄tute ht oms. g° vr q hnt vniusit̄e
v̄tute et donorꝫ spūs sci ¶ Ad h° qui ht vna
ht omēs sic d̄r aug⁹ de cnexione v̄tutū. cstat
aut q vir ut d̄r aug⁹ spūali mēte p̄dit⁹ fuit
sine v̄tutibꝫ spūali mēte nō potuit ēe p̄ditus
g° vr q v̄tutes hnt ¶ Ad h° amb⁹ h° expresse
d̄r sic mg̃r i dīcit eū ps sniaꝝ dist. xxviij g°
vr q vniusitate hnt v̄tutū ¶ Ad h° aug⁹
i quadā om. adā p̄dita caritate malus ī ne
ius ē caritate p̄dere nō potuit n̄ quā hnt
g° an lapsū hnt caritate ¶ Ad h° aug⁹ ide
p̄ncepᵒ vicioꝝ dū vicit adā de limo t̄re ad
ymagine dei fcm̄. pudicicia armatū. tēꝑan
cōpositū. caritate splendidū. pmos p̄ntes illis
bonis exspoliauit p̄itqꝫ pemit. g° illas v̄tu
tes et alias hnt an lapsū ¶ Ad h° amb⁹ ad
Sabinū qn̄ adam solus erat nō ē p̄uaricā
tus q̄a eius mēs deo adhebat. nō potat do
n̄ p v̄tutes et maxīe p caritate. g° an lapsū
v̄tutes hnt et caritate ¶ Ad h° amb⁹ sic pō
hō an pc̄m v̄tissim⁹ sine v̄tute ēe nō potuit
et p̄cipue sine caritate. g° v̄tutes et cari
hnt an lapsū ¶ Ad h° aug⁹ vi°. sr gen ad
lit. et pō i glō sr i° j° ad thim. ij°. adā nō ē
seduct⁹ s̄ mlr nō ē credendū viro spūali mēte
p̄ditū ad h° potuisse seduci q crederet vin. q
serpēs suasit. s̄ spūali mēte nō potat ēe p̄re
dit⁹ n̄ v̄tutibꝫ et p̄cipue caritate fulget mēs
eius. g° vr q an lapsū v̄tutes hnt ¶ In qui
bus ē q obiciunt quida qsᵖ i ductōem pbat
q nllam v̄tutē hnt. iusticiam eni nō hnt
q̄a p̄ceptū dei nō seruauit. t̄pancia non
hnt q̄a gcupiam a cibo illicito et vetito nō
cohibuit. fortitudine nō hnt q̄a i bono qd
acceperat nō stetit. caritate nō hnt q̄a mens
eius summo bono p̄seuant nō i hesit. paciam
nō hnt q̄a pacia ē ei miniis tollerācia adu
sorꝫ et michil eni hnt adu̇sū m̃ ꝯtrā peni
tēcia ē de qua d̄r amb⁹ q pme p̄cus timore
gāpit nō hnt q̄a n̄ mali gmiserat de quo
pniam hēre posset ¶ Sic pbat⁹ q dona sp̄s
sci nō hnt. domī eni sapie nō hnt q i tīnt
desipuit q mlri credidit q veniale eēt q tāq
mortale deus p̄hibuit. i tellcūs domī hnt qui
i verbis dei sensū quo dcā erāt nec accepit.
gsiliū nō hnt q postposito p̄cepto dei suasioni
mlrs adhesit. fortitudine nō hnt q̄a nlla
pūta p̄essus fuit. sciam nō hnt q̄a de suis
agendis pessime disposuit. pietate nō hnt
q i seipm̄ et posteros impius fuit. tiōre nō hnt
q̄a amala actu auersus nō fuit ¶ Simi code
mō pbat⁹ q nllam hnt de octo b̄atitudinibꝫ
q nūant⁹ m̃t v°. et q nllum hnt de fructibꝫ
spc xij q enūant⁹ Gal. v° ¶ Solucō i oībus
hijs s̄ dca scōꝝ nō ē n̄ vn⁹ modus soluēdi. s. q ad
ē hēre v̄tutes s̄ actū. et ad s̄ hītū. hnt adam

an lapsū oms v̄tutes sic pbat rōes p° i ducte
i actu aut̄e et exercicio q° postea hēre sūt ab eo
et a posteris. iusticias nō hnt ut pbat rōnes
i dnī adducte Si aut q° quare nō hnt i ac
tu. dd s̄ aug⁹ i li° gugali de bono qd hitus
ē quo quis ad agit cū t̄pus sit et nō erat
t̄pus tūc ad agēdū s̄ illas v̄tutes et io eā
cū mitu sit i actu et nō i hītu i hītu aute
sit posse et facultas. dixit aug⁹ sic i p̄hitis
sepius ostsū ē q hnt adiutoriū vn̄ stare po
tat s̄ nō vn̄ pficē ad b̄titudinis pmiū et p
hoc p̄ solucō ad oīa obiecta ad v̄tutē p̄te
i ducta Vtrū hnt gsumatas v̄tutes s̄ vltima ic

Vtrū q° si hnt gsumatas v̄tutes s̄ vl
tima pfcōne vniuscuiusqꝫ v̄tutis et vr q
sic q̄a multi ā i statu post pc̄m habuit cōsu
matas v̄tutes vltīa pfcōne sic apli et mrēs
g° multo magis i p° statu i quo pc̄m nō im
pediuit ¶ Ad h° nobilioris pfcbilis nobili
or ē pfcō s̄ cōstat q i statu inocēcie nobilior
erat hō et i corꝫ et i aīa quā i statu pc̄ti. g°
nobilior et pfcior erat v̄tus eius i statu in
nocēcie quā i statu pc̄ti ¶ Ad h° aliqs q̄lita
tibꝫ sic ē q tanto sūt puriores et pfcores.
q̄nto sūt suis ꝯtrijs i ꝑmixtores. sic d̄r p̄hus
q albus ē nigro i ꝑmixt⁹. g° et i v̄tutibꝫ sic
ē q tanto sūt pfcores et puriores q̄nto sūt
vicijs et pc̄tis ꝑmixtores. s̄ nūquā poterat
ita i mmes et i ꝑmixte ēe sic q̄ndo natura
tota erat sine pc̄to et sine pena pc̄ti et hō fu
it i statu p° ade. g° vr q tūc purissīe et per
fectissime erāt virtutes ¶ Cont̄ pfcissimorū
actuū pfcissime sūt virtutes s̄ pfcissi⁹ act⁹
ē act⁹ pugne ꝯtrā vicia sic d̄r. i. ad thim. ij°.
q certat i agone nō coronabit⁹ n̄ q legittīe
certauit. g° v̄ nllm certame nlla fuit pfca
v̄tutis i p° statu nllm certame fuit. g° nlla
pfca v̄tutis ¶ Ad h° apoc. ij. et m̃t. p̄mia
vij. eccāꝝ p q̄ intelligit⁹ vniu̇sitas oīm p
miorꝫ nō cōstituunt⁹ nec dant⁹ n̄ vincēti i p̄mo
statu nūquā fuit pugna. g° nūquā victoria
g° ꝯ nec p̄mīn v̄tutis ¶ Ad h° sic d̄r p̄hs v̄
tus ē cīca difficile et bonū optimorꝫ opatiua
s̄ michil fuit i p° statu difficile. g° vr q nlla
fuit v̄tus nec pfca nec i pfca ¶ Ad h° ꝯstat
q ꝯtinēcia v̄tus ē et illa i summo statu est
i virginibꝫ q̄ interdcā ē ade. qn̄ dcm̄ ē ei cresci
te et multiplicamini et replete t̄rā et subicite
eā vobis. g° vr q hac virtute i summo non
hnt ¶ Ad h° fides v̄tus ē et ē p speculū et
enigma et ex auditu et ꝯstat q h° mō adā
nō hnt. s̄ p t̄cīa i spiracōem ut i p̄hitis
detmiatū ē i qone de cogtcōe ade. g° vr q
nec alias virtutes hnt ad modū illū q°
hnt⁹ post pc̄m ¶ Solucō ad h° antiqui

nisi cum conveniente ad hibunt solucionem dicentes
quod virtus tres sunt comparationes scilicet hominis ad hominem status
ad statum actus ad actum. Si comparatur virtus hominis
ad hominem tunc virtus adam vel eve ad virtutes eorum
qui fuerunt in statu post peccatum tunc se sic excedentem et
excessa quod non prohibet quod virtus adam vel eve in primo
statu excesserint virtutes aliquorum in secundo statu et
non prohibet quin virtutes aliquorum in hoc statu precipue
post primum mundi excesserint virtutes primorum parentum
in primo statu precipue post adventum salvatoris in apostolis
et membris. et hoc voluit intelligi per hoc verbum Jo. xvi.
non dum erat spiritus datus quia non dum erat ihesus glorificatus
in quo verbo notatur quod in perfectis virtutis erunt
ante passionem et perfectio post glorificationem in apostolis
ut cum perfectu sacramentorum xpi sic et nunc vir-
tutis perfectio quod dicitur intelligi. Luce vlt. Se-
dete in civitate et orate quousque induamini
virtute ex alto. Si autem fit comparatio status ad
statum tunc non est dubium quin virtus primi status in quo
nulla fuit corruptio peccati vel pene expeditior
fuit quantum ad dispositionem subiecti quam virtus
eorum qui fuerunt in hoc statu quorum subiectum et
corpus et anima subiacebat corruptionem ta
vicii quam pene quorum vel utrumque impedit expedit
expeditionem virtutis et actum. Si vero comparentur
actus quos habent tunc utrum dubium est quia actus
virtutum eorum qui statum adiuti per gratiam salva
toris multo fuerunt perfectiores quam actus vir-
tutum primorum parentum in primo statu ¶ Ad tres primas
rationes dicendum quod ille procedunt quia omnes sumuntur secundum com-
parationem virtutis ad subiectum magis vel mi-
nus ordinabile ad actum virtutis ¶ Ad tercia
dicendum quod quantum obiciuntur dicendum quod illa procedunt quia
sumuntur secundum comparationem virtutis ad actum et non
prohibet perfectiores esse actus virtutum ex parte
difficultate quam incidit homo per peccatum ¶ Ad id
quod obicitur de continencia dicendum quod licet status continentie
in virginibus summus sit tamen virtus continentie et
virtus non perfectius in virginibus secundum diversa tempora et
propter hoc dicit augustinus quod celibatus iohannis non perfectior
coniugio abrahe quia utrumque suis temporibus
equaliter esse profuit et deo militavit. etiam
non fuit de coniugio ade quod illo tempore esse plus
profuit quam virginibus et augustinus ponit idem
dicens quod tunc cum propagacione seminis fuit et propa-
gacio religionis et fidelium multiplicatio quod
non postea fuit cum predicabatur virginitas ¶ Ad
vltimum dicendum quod cum in fide duo sunt scilicet creditum et
lumen in quo ostenditur creditum et voluntas fide-
uocia credentis quo assentitur credito creditum
in omni statu idem est et unum licet determinatio ipsius
permutabile non sit unum quia aliter non esset eadem
fides primi et novi. lumen autem in quo ostenditur cre-
ditum non est idem sed primis fuit hoc in adam quod acce-
pit hoc per primam inspirationem quam fuit post
peccatum quia tunc videbatur quod fide creditur per specu-
lum et enigmata. i. ad cor. xiii. videmus nunc
per speculum in enigmate tunc autem facie ad
faciem Ro. x. fides ex auditu auditus autem
per verbum xpi. Et vocatur ibi auditus ut dicit
glo. ibidem. omne id quod extrinsecus vel intrinse-
cus corporaliter vel spiritualiter excitatur vel loquitur
ad fidem Devocio autem quo tenditur in credi-
tum habent se in primo et hoc statu ut excedencia
et excessa ut dictum est de aliis virtutibus
De adiutorio homini in creacione dato quod stare po-
terit
Deinde queritur de hoc quod dicit magister ii. sententiarum
distinctione xxiiii. ibi hic considerandum est quod
fuit illud adiutorium homini datum in creacione per quod
poterat stare si vellet et subdit sic. Consistit
utique fuit libertas arbitrii ab omni labe
et corruptela immunis propter quod hic querendum est
de libero arbitrio. Et queruntur iiii. ¶ Primo scilicet quid sit respectu
gie liberum arbitrium hoc est utrum sit potencia vel ha-
bitus vel passio ¶ Secundo utrum sit potencia vel plures
¶ Tercio utrum sit potencia separata a racione et volu-
tate vel coniuncta illis ¶ Quarto quid sit secundum diffi-
nitionem eorum. quid sit racio que liberum arbitrium
Ad primum procedit sic. B. in libro de li. ar.
liberum arbitrium est habitus animi liberi sui. ergo
liberum arbitrium est in genere habitus ¶ Ad hoc contrarium
sic secundum de anima. habitus est quo quis aliquid agit
cum voluerit et hanc diffinitionem commendat aug.
in libro de bono coniugali et dicit sic habitus est quo
quis aliquid agit cum tempus sit secundum nichil eorum quod
sunt in anima ita habet in potestate et facultate agendi
quam vult sit liberum arbitrium ergo videtur quod liberum arbitrium
vel sit habitus vel ad minus potencia habitualis perfecta
per habitum ¶ Ad hoc augustinus in enchiridion homo male vtens
libero arbitrio et se perdidit et ipsum. Sed constat quod
potencia naturalis perdi non potest quia et de demonibus dicit
Dyonisius in libro de di. no. capitulo iiii. Data illis
naturalia dona neque quam ea mutata esse dicimus
sed sunt integra et splendidissima quamquam ipsi non
videant claudentes suorum bonorum inspectivas vir-
tutes. Ex hoc accipitur quod potencia naturalis non amit-
titur per peccatum. liberum arbitrium amittitur per peccatum ut dicit
augustinus ergo non est potencia naturalis anime ¶ Ad hoc victo-
rinus dicit sic naturalis potencia non in habilem facit
facit habitus sive virtus eiusdem potencie qui est ex-
tremum eius in bono facit potentem ad actum. ipsa
vero facit facile. ergo videtur cum liberum arbitrium facillimum
sit ad actum quod vel habitus sit vel non sine habitu
¶ Ad hoc in politicis libro v. ponit aristoteles dictum
socratis dicentis quod liberum dicimus quod potentem
habet faciendi quod vult nichil ita habet in potestate fa-
ciendi quod vult sicut liberum arbitrium ergo videtur quod non sit
potencia sola sed vel habitus vel potencia completa per habitum
¶ Contra dicit. tres sunt potencie naturales anime

indicit quod sibi habet, scilicet rationalitas, voluntas et libertas. Et constat quod libertatem vocat liberum arbitrium. Ergo liberum arbitrium est potentia. ¶ Ad hoc quidam obiciunt loquentes ad hoc per convenientias sic. In anima est quedam potentia que se trahit sursum et remurmurat malo et consentit bono, que dicitur sinderesis sive scintilla conscientie et a quibusdam dicitur spiritus; mala non custodire semper; et in anima est quedam potentia se trahens deorsum que dicitur sensualitas, appetitus scilicet ad illicita. Ergo ad perfectionem anime exigitur quod in ea sit potentia media flexibilis ad utrumque. Ergo liberum arbitrium est potentia naturalis anime rationalis. ¶ Ad hoc magister in .ii. sententiarum distinctione xxiiii circa considerandum dicit sic quod adiutorium homini datum quo consistere posset si vellet fuit libertas arbitrii ab omni labe et corruptela immunis atque voluntatis rectitudo et omnium naturalium potentiarum anime sinceritas atque vivacitas. Talis sinceritas atque vivacitas non dicunt habitum ponentem aliquid, sed remotionem. Ergo videtur quod liberum arbitrium non sit nisi simplex potentia et non habitus. ¶ Solutio. Dicendum quod vera liberum arbitrium potentia est perfecta per habitum naturalem et habitus ille libertas eius est. Et hoc aperte ostendunt Gregorius Nyssenus et Damascenus dicentes quod cum de libero arbitrio est sermo oportet eum perscrutare quod sit esse in ipso secundum causam et completum dicitur in nobis, enim secundum causam et cum nos perfecte sumus et domini et quod ita agimus quod ad hoc non impellit vel agit nisi nos. Et ex hoc sequitur quod nec non rationabilium animalium habeat liberum arbitrium. Irrationalia enim non animata de necessitate habet et non de libertate et non est in ipsis agere vel non agere, propter quod actus eorum non sequitur laus nec vituperium. Bruta et animata passionibus sensibilibus, hoc est a sensibilibus illatis, impelluntur et aguntur ad operationes et ideo non agunt nisi acta. Nec est in ipsis simpliciter agere vel non agere. Nec habent dominium suarum actionum, sed sola intellectualia, Deus scilicet, angelus et homo, habent libertatem quod est in ipsis agere vel non agere et quod sunt domini suarum operationum. Et propter hoc est quod dicit Gregorius Nyssenus et Damascenus quod in libertate agendi et eligendi homo est factus ad imaginem dei. ¶ Ad primum ergo dicendum quod Bernardus vocat habitum omne id quod est quo est in potentia subiecta et habetur ad agendum. Sic enim potentia naturalis habitus est et species qualitatis que dicitur naturalis potentia vel impotentia. Et hoc modo relata ad actum recipit intensionem vel remissionem et sic dicitur esse libertas in iusto quam in peccatore et libertas in beato quam in misero; que sic diximus potentia completa per habitum libertatis et ab illa parte capit intensionem et remissionem. ¶ Ad secundum dicendum quod hoc procedit quod liberum arbitrium est potentia completa per habitum qui est libertas eius. ¶ Ad tertium dicendum quod Augustinus non intendit quod homo amiserit liberum arbitrium sed quod potentia est sed expers liberta-

tis quia scilicet non habet ita liberum et expeditum ad bonum sicut habuit. Joh. viii: Qui facit peccatum servus est peccati. ¶ Ad quartum dicendum quod ex dictis Victorini non habetur nisi quod est potentia completa per habitum et hoc verum est. ¶ Ad quintum dicendum quod hoc procedit quia est potentia completa per habitum sicut dictum est. ¶ Ad sextum dicendum quod contra obiectum dicendum quod liberum arbitrium potentia anime est naturalis fluens ab essentia anime excepta illa qua anima rationalis est actus corporis non obligatus materie corporali sed potius subiciens corpus et continens ipsum et regens. ¶ Ad septimum dicendum quod licet tales convenientie nichil probent per necessitatem tamen probabiles sunt et hoc modo potest concedi quod liberum arbitrium est potentia inter sinderesim et sensualitatem. ¶ Ad ultimum dicendum quod dictum magistri sumitur ex verbis Augustini super Genesim ad litteram et vivacitas et sinceritas dicunt habitum libertatis incorruptum et sincerum. Utrum liberum arbitrium sit potentia una vel plures

Quarto queritur utrum sit potentia una vel plures.

Et videtur quod plures quia dicit Augustinus quod liberum arbitrium est facultas rationis et voluntatis et ponitur auctoritas a magistro sententiarum distinctione xxiiii. Ratio autem et voluntas non sunt una potentia sed plures vel ad minus plurium potentiarum. ¶ Item hoc dicit Bernardus quod liberum arbitrium est consensus ob liberum sive propter voluntatem index vel actor sive propter rationem. Et ex hoc sequitur quod plures. ¶ Ad hoc Augustinus in libro de v. responsionibus dicit quod cum de libero arbitrio loquimur non de parte quadam anime loquimur sed de tota anima. Ergo videtur quod liberum arbitrium sit omnes potentie que sunt in anima. ¶ Ad hoc Damascenus in .ii. libro xxii capitulo dicit sic: voluntas rationalis et liberi arbitrii est naturalis appetitus, in omnibus autem rationalibus entibus ducitur magis naturalis appetitus qua ducitur libere enim arbitrio et ex ratione movetur quia coniugate sunt et cognate et animales in eodem; libero igitur arbitrio appetit quod libero arbitrio vult et libero arbitrio inquirit et scrutatur et libero arbitrio iudicat et libero arbitrio disponit et libero arbitrio eligit et libero arbitrio impetum facit et libero arbitrio agit et operatur in eis que secundum naturam sunt. Videtur ergo quod liberum arbitrium non sit potentia una vel unius sed nichilominus valde differentes: est enim rationis velle, voluntatis eligere, eligentie ut dicit Aristoteles in ethicis impetum facere, ex passione ire et irascibilis agere et operari generaliter est operative potentie. ¶ Ad hoc Bernardus: comparatio est ut ergo facit in corde conformat sive exemplar facit in orbe. Movet potentissime, ordinat et administrat sapientissime et nulla cogitur necessitate. Ex hoc accipitur quod liberum arbitrium est factum in homine quod deus motor universalis in orbe. Ergo videtur quod liberum arbitrium non sit una potentia sed motor universalis. ¶ Solutio. Dicendum quod liberum arbitrium est una potentia spiritualis ut dictum est cuius tamen libertas a coactione quia cogi non potest diffunditur per omnes potentias sibi subiectas et operationes

et hoc est ideo quia sic dictum est in anteriori articulo. quoniam principium omnium operationum suarum in ipso est et non agitur ab aliquo sed agit libere et sibi ipsi causa est operationum et ideo sic dicitur actus in quo se habet prime. sic liberum dicimus hominem qui causa sui est. et sic liberam dicimus scientiam quam propter se ipsam volumus sine causa sui et non propter ad aliud. ita dicimus liberum arbitrium quod in omnibus operibus et motibus sibi est causa et non potest agi vel cogi ad actum ¶ Ad 3m igitur dicendum quod liberum arbitrium dicitur facultas rationis et voluntatis non quia sit ratio et voluntas sed quia facultas eius habet esse finalis potestatis libertatis eius maxime est in voluntate et ratione in voluntate sicut movente et agente in ratione sicut indicante et arbitrante et determinante quid agendum sit. sic enim dicitur actus in motu de anima. col. de movente. licet vis appetitiva tamquam irascibili anima quam in rationali moveat tamen non movet nisi quod intus et iudicium et determinationem virtutis cogitative sive vel fantasie vel intellectus sive rationis. et ideo facultas liberi arbitrii et libertas principue determinatur ad actum rationis et appetitum voluntatis ¶ Ad 4m dicendum eodem modo libertas enim principue est in voluntate ut dicunt auctores que cogi non potest sed quia voluntas appetitiva est et non movet nisi per iudicium apprehensive ideo apponit et dicit quod est iudex sui propter rationem ¶ Ad 5m dicendum quod augustinus non vult dicere quod liberum arbitrium sit omnis potestas sed quod eius iudicium et facultas libertatis extenditur super omnes potentias non solum anime sed etiam corporis. libere enim ambulat libere comedit libere facit quicquid facit ut dicit ~~augustinus~~ ambrosius ¶ Ad 6m dicendum quod dicit Damascenus quod non intendit dicere quod liberum arbitrium sit omnes potentie quas enumerat sed quod universalis virtus eius et motus ex libertate extendatur super omnes potentias ¶ Ad 7m dicendum quod bona est et attendenda auctoritas illa et non intendit dicere quod per liberum arbitrium sit ymago dei ut est trinus et unus sed quod per liberum arbitrium sit ymago dei prout est motor universi quia sicut deus movet in omnibus et per se ipsum et est in ipso movere et disponere et non cogitur aliqua necessitate ita anima rationalis per liberum arbitrium movet omnia potentissime que sunt in regno anime et disponit sed actum proprium et non cogitur aliqua necessitate Et hoc est etiam causa propter quam secundum omne meritum sed qualibus virtute in quacumque potentia anime sit et omne demeritum sed quodlibet vicium et peccatum et omne quod est laude dignum vel vituperio ponimus libero arbitrio Unde Ecclesiastici xxxi° qui potuit transgredi et non est transgressus et facere mala et non fecit quod est [illegible]

Utrum liberum arbitrium sit potentia separata a ratione et voluntate 2e 40

Circa quartum queritur utrum sit potentia separata a ratione et voluntate vel coniuncta illis et videtur quod non Damascenus ii° libro xxii° capitulo nam ad voco liberum arbitrium nisi voluntatem ¶ Ad hoc augustinus in libro de trinitate nichil ita est in potestate nostra sicut voluntas que cogi non potest sed per esse in potestate nostra determinatur liberum arbitrium per idem ergo determinantur liberum arbitrium et voluntas et que determinantur per idem eadem sunt. ergo liberum arbitrium et voluntas sunt idem ¶ Ad hoc dicit Bernardus non in toto quo liberum arbitrium dicitur liber consensus propter voluntatem ¶ Ad hoc Bernardus in libro de libero arbitrio liberum arbitrium ubique sequitur voluntatem in tantum quod nisi voluntas deficit libertate non careat ¶ Ad hoc Bernardus in eodem distinguit libertatem arbitrii et libertatem consilii et libertatem complaciti Et dicit quod libertatis arbitrii est arbitrari sive iudicare quid liceat et quid non liceat et sic habet libertatis arbitrii est ita libertatis consilii est determinare quid expediat et quid non expediat et eodem modo libertatis complaciti probare quid libeat et quid non libeat. ergo videtur quod liberum arbitrium nec separatur a iudicio rationis nec a complacito voluntatis ¶ Contra liberum arbitrium est potentia fluens a substantiali essentia anime rationalis et hoc est quod anima rationalis causa sui est in actibus et domina suorum actuum non acta ab aliquo sed agens libere ut dicit Damascenus et consonat in hoc [illegible] modo. quod dicit quod liberum arbitrium non est nisi eius cui convenit ipse esse causam et dominum omnium suarum actionum. talis enim est principium sufficiens ad omnes actiones et hoc habet anima rationalis in quantum non est obligata materie sed elevata super eam et effluit a substantiali essentia anime rationalis specialis est potentia realis ipsius. ergo liberum arbitrium specialis potentia est et realis anime rationalis ¶ Ad hoc augustinus in libro de libero arbitrio liberi arbitrii est eligere et non est rationis vel voluntatis. eligere enim est ut dicit Damascenus duobus vel pluribus propositis hoc aliud vel aliis preoptare et est specialis actus qui nec rationi convenit nec voluntati. rationis enim est eligibilia proponere voluntatis aut optare vel appetere sed conferre unum alteri et acceptare quod melius est videtur eius specialis potentie quod est liberum arbitrium. ergo videtur quod liberum arbitrium sit specialis potentia diversa a ratione et voluntate ¶ Ad hoc specialis potentia est que speciali habitu perficitur ad agendum. sed sic ratio habitu qui est lumen primorum quo regitur in deliberando et iudicando perficitur ad arbitrandum et sic voluntas generalis perficitur virtutibus ad appetendum ita liberum arbitrium habitu electivo qui [illegible] philosophus dicit perficitur ad eligendum. ergo videtur quod sit potentia specialis sicut ratio et sicut voluntas ¶ Solucio dicendum videtur quod secundum dicta sanctorum liberum arbitrium sit potentia specialis sed quia in regno anime habet se sicut motor universi se habet in orbe sicut universitate propter quod est ymago eius [illegible] est ut in prohemio articuli istius questionis eiusdem declaratum est. propter hoc virtus libertatis eius in multis aliis potentiis sibi subiectis diffusa est principaliter tamen in ratione et voluntate propter quod dicitur facultas rationis et voluntatis ¶ Ad primum igitur dicendum quod Damascenus non intendit dicere quod liberum arbitrium sit voluntas essentialiter sed quod libertas eius principaliter est in voluntate ¶ Ad 2m dicendum quod ~~Damascenus non intendit~~ dicere quod per idem determinantur quidem liberum arbitrium et voluntas sed non eodem principio convenit

cis. libertas enim que est libero arbitrio per se volu
tati aut et rationi per participacionem libertatis
liberi arbitrii. vnde in processu argumenti est fallacia ac
cidentis. quia sicut dicit aristoteles in primo elenchorum non oportet
de subiecto et accidenti idem esse ¶ Ad aliud dicendum quod hoc
dicit bernardus propter hoc quod consensus liber est in omne illud quod
faciendum est vel appetendum vel eligendum quia
in ipso est non in alio est tamen consensus quod non est ita
in ratione quia illa cogitur aliquando ratione eius de quo ar
bitratur et cogitur ad determinandum sicut vel alterum ab
ipsa veritate quo modo non potest cogi voluntas
¶ Ad aliud dicendum quod bernardus non intendit nisi quod voluntas
primo participat libertate et ideo sine libero arbitrio
numquam est. appetitus enim qui est in brutis non est
voluntas quia sicut dicit damascenus passionibus agitur
et non agit et aristoteles in primo topicorum. omnis voluntas in
ratione est et in tertio de anima in rationali voluntas fit
in irrationali autem preter sensibili desiderium
et animus ¶ Ad vltimum dicendum quod distinctio bernardi
bona est sed non probat per eam quod liberum arbitrium non sit
potentia separata sed quod libertas eius participetur
in actibus rationis et voluntatis sicut sepius dictum
est illa que obiciuntur in contrarium procedunt. Vtrum sit li.
Vtrum sit liberi arbitrii secundum diffinitionem et rationem quo-
  varto queritur quod sit arbitrium
  secundum diffinitionem et rationem et ponatur
diffinitiones sanctorum quinta nam clemens
in sua disputacione contra symonem magum a
beato petro datur hec liberi arbitrii potestas est sensus
anime habens virtutem qua se possit ad quos ve
lit actus inclinare Augustinus in libro de li. ar.
dat hanc. liberum arbitrium est facultas rationis et volu
tatis qua bonum eligitur gratia assistente et ma
lum ea deserente Bernardus in libro de li. ar. dat li. ar.
est consensus liberi ob voluntatis inamissibile li-
bertatem et rationis indeclinabile iudicium Anselmus
in suo libro de li. ar. dat hanc liberum arbitrium est potestas
conseruandi rectitudinem voluntatis propter se et propter
ipsam rectitudinem. Et de istis diffinitionibus que
runtur duo primum est de singulis istarum diffini
tionum secundum de omnibus in quantum in quo differant et
Di. petri apostoli in quo conueniant ¶ Ad primam que est petri diffi
tionem obicitur sic. videtur enim non diffinire liberum arbitrium
sed liberi arbitrii potestatem quod non videtur cum diffinitione
Augustini que in recto et non in obliquo facultatem predi
cat de libero arbitrio cum dicit liberum arbitrium est facultas
¶ Ad hoc non dicit cuius potestas sit vel rationis et vo
luntatis et sic videtur esse diminuta ¶ Ad hoc quod
dicit sensus anime videtur non querere quia liberum arbitrium non
est potestas sensibilis anime sed rationalis ¶ Ad hoc quod dicit habens
virtutem videtur superfluum quia cum ante dixit quod est potestas
satis intelligebatur quod habebat virtutem ¶ Ad hoc
cum liberum arbitrium sit facultas rationis et voluntatis
debuit dicere non tamen ad quos se volunt actus in
clinare sed ad quos ex actibus se volunt actus incli
Di. Augustini nare ¶ Vltimus obicitur contra secundam quia non est vna

facultas duarum potentiarum. voluntas et ratio due po-
sunt ergo vna facultas non est vtriusque et sic liberum
arbitrium non est facultas rationis et voluntatis ¶ Ad
hoc quod addit qua bonum eligitur gratia assistente
et malum eligitur ea desistente videtur esse superfluum quia
precedens conuertitur cum libero arbitrio et sic videtur esse
liberi arbitrii tres et sufficientes diffinitio ¶ Ad
hoc quod dicit malum ea deserente obiciat anselmus sic di-
putans ne quod additum minuit et subtractum
auget esse libertatem vel partem libertatis qui
dicat non posse facere malum impotencie est que
addita libertati minuit libertatem et subtrac-
ta auget. ergo nec libertas est nec pars libertatis
et sic non debuit poni in diffinitione ¶ Vltimus   Di. Bernardi
obicitur contra tertiam que est bernardi Et obicitur contra hoc quod dicit
liberum arbitrium esse consensum. consensus enim est duorum in idem
consensus. et si liberum arbitrium talis consensus est aut in
telligitur de consensu mentis et intellectus qui semper rectus
est et sic nullus consensus liberi arbitrii erit malus
quod falsum est aut intelligitur de consensu sensualitatis
et carnis qui semper malus et corruptus est
et sic nullus consensus liberi arbitrii erit bonus quod i-
terum falsum est ¶ Si quis dicat quod intelligitur in diffinitione
de vno et alio Dicitur beatus Bernardus in de sic dicens
Nemo putet ideo dictum esse liberum arbitrium quod inter
bonum et malum potestate vel facultate versetur. ergo in
differens consensus ad bonum et malum non pertinet
ad liberi arbitrii diffinitionem ¶ Ad hoc obicitur de hoc quod dicit
ob voluntatis inamissibile libertatem Dicit enim au-
gustinus in enchiridion vt paulo ante dictum est quod homo male v-
tens libero arbitrio et se perdidit et ipsum. ergo libertas
voluntatis amissibilis est non ergo inamissibilis
¶ Ad hoc quod dicit et rationis indeclinabile iudicium
contra. nichil enim iudicat ratio a quo non possit declina
re voluntas et sic declinabile est iudicium rationis
vnde Bernardus ibidem dicit quod si ratio iudicet necessitatem vo-
luntati iam non esset libera voluntas ¶ Ad hoc ratio non
arbitratur nisi per modum consilii. ergo quod dicit quod rationis
indeclinabile iudicium magis pertinet ad liber-
tatem consilii cuius est iudicare quid expediat et quid
non expediat quam ad libertatem iudicii cuius sicut
ibidem dicit Bernardus est iudicare quid liceat et quid non
liceat et sic male ponitur in diffinitione liberi arbitrii
¶ Vltimus obicitur de quarta que est anselmi et videtur non esse   Di. Anselmi
conueniens. quia sicut probat aristoteles in ix. metaphysice. sue
potestates rationabiles sunt ad opposita. liberum arbitrium
vel est potestas rationalis. ergo est ad opposita potestas ergo
anselmus quando diffinit ad vnum non ergo debet dici
potestas conseruandi rectitudinem voluntatis ¶ Ad
hoc non habens rectitudinem non potest conseruare rectitu
dinem dampnati sicut dyabolus et in inferno dampnati
nec habent nec possunt habere rectitudinem propter obstinacionem
in malicia. ergo secundum hoc non haberent liberum arbitrium quod omnino
falsum est ¶ Ad hoc cum dicit propter se et propter ipsam rectitudinem

Sol.°

vr̄ ī quiētens q̄a nichil ordinat ad seipm ut
ad finē ¶ Solucō dd̄ q̄ om̄s iste diffines satis
quietentes sūt. ꝭ p̄a q̄ ē bti petri magis d̄t
subam lib̄ ar̄t ¶ Ad p̄mū aūt q̄ ob̄ dd̄ q̄ btūs
petr̄ ī diffinicōe lib̄i arbitri ponit ꝑtate ut ge-
n⁹ q̄ si ut supius accipiat̄ de ꝑtore ꝑdicatur
obiectiꝭ. ē eīm spēi gen⁹ si aūt accipit̄ ut sub
iectū p̄ᵐ diffensꝫ et q̄ q̄ ē tūc respiat ī ꝑtora
ut ī eo pōita et vnū respit petr⁹ altū aūt
aug⁹ et iō ēeo verāq̄ diffinicō bona ē et d̄t
ꝑtate pōm stante ꝑtitū et q̄ addit et q̄ d̄t
ꝑm aīe ītelligit de ꝑtū spuali q̄ ē appheīo
faciedi ut nō faciedi et q̄ d̄t ad quos se vol-
it actus diniendi ē de rōne lib̄tatis qui ad
n̄t obligat̄ ꝯtenti ¶ Ad a^d dd̄ q̄ cū⁹ ꝑtas ꝑt
ītellig̃ ex ipō nōie arb̄m ēi rōis ē et libtas
volūtatis ¶ Ad a^d dd̄ q̄ ꝑtus d̄t ibi spualis
vis appheīsū ꝑtis ī aīa. sic ī sāc̄ scriptura
sepe ītellcōis d̄t ꝑtus q̄a ē ꝑtis ī aīa accep-
tō om̄s eīm tales vires appheīsiuas ar̄t ī
ꝯ̄ de aīa vocat acceptōes ꝑtes ¶ Ad a^d dd̄
q̄ lz vis sit po^{ae} tū nō d̄t ꝑtate ut po^{te} sed
nō vlām po^{ae} et iō nō fuit sup̄fluū addē ¶ Ad
a^d dd̄ q̄ potius ponit ad quos se volūt q̄ ad q̄s
ex arbi^o se volūt q̄a i^d magis ē lib̄tatis ¶ Ad
id q̄ p̄° ob̄ ꝯtra sam dd̄ q̄ vna facultas nō ē
duaꝝ pōꝝ vid separatꝝ ꝭ sic nō h̄nt se ad īu-
ē rō et volūtas. ꝭ potius volūtas ī fortue
ex ꝑte voliti a rōe iō rō detīat volūtati
q̄ velle liceat et q̄ expediat et sic vna facul-
tas ꝑt ēē duaꝝ pōtiū ¶ Ad a^d dd̄ q̄ lz ꝑce-
dens q̄atūt cū libō ar̄° tū nō sup̄flue addit
qua bonū elig̃ ꝛc. q̄a ꝑ i^d cog̃scit̄ facultas
lib̄tatis eius que ē passio eꝰ ꝑꝑa sine q̄ diffi-
ēet logica et vana d̄t eīm ar̄t ī pri° p̄mi de
aīa q̄ ꝑ q̄sticoꝫ diffinicōes nō ꝯtingit cog̃-
scere de passione faāle de ipis maīfestū est
q̄ logice et vane om̄s sūt ¶ Ad a^d dd̄ q̄ eli-
ḡt malū ꝑra defenit dup̄t ꝑt accipi. s. ut
ē pō detīata ad faāe malū et sic vm̄ d̄t
aug⁹ q̄ ē ī pō n̄t libertas. n̄t ꝑs lib̄tatis. ꝑt 4
accipi ut signū libertatis a coaccōe ad bon̄
et sic ꝑtinet ad ꝑfcōne lib̄tatis et sic accip̄
aug⁹ ī diffinicōe ¶ Ad id q̄ vltius ob̄ de
diffine Bn̄ dd̄ q̄ lib̄m ar̄ᵐ d̄t ꝯsēsus rōis
et volūtatis q̄a ī h° idē q̄ ex arbi° dictat
rō faciedū ꝯsenit volūtas et ꝯplacet s̄
de faciedo et sic dam. ī ꝑtū facit ī illud mo-
uedo vn̄ n̄t d̄t ibi ꝯsēsus nī ītellcū quī ꝑtis
ē nī tū carne q̄ ꝭp nō rōis ē ¶ Ad a^d dd̄ q̄
nō d̄t ꝯsēsus ī differēs nīt bonū et malum
sic d̄t Bn̄ ꝭ potius sic diū ē rōis et volu^{tas}
ī arbitro et volito ¶ Ad a^d dd̄ q̄ mltiplex li-
bertas. s. a coaccōe et h̄ ī amissibilis ē. et

de p̄ᵘ intellig̃ Bn̄ ¶ Ad a^d dd̄ q̄ rōis ī de-
clinabile iudiciū d̄t q̄a rō ut rō ꝭp deter-
minat ꝑ rōem liciti ut nō liciti de faciendo
ut nō faciedo nec erat nī declinat ad h° iud°
tū ꝑ h° nō infert nītatē volūtati qui pos-
sit a iudicato destinare ¶ Ad a^d dd̄ q̄ ꝯ-
siliū duobꝫ mōis d̄t ꝭ ī ꝯsicio de faciendo
et sic cū dubio ē ꝯsiliū d̄t ꝑ diffinicō de fa-
ciedo et sic nūquā ē ī dubio et hoc mō idē
ē de lib̄tate ꝯsilij et de lib̄tate iudicij. et
sic accipit Bn̄. qui ponit ī diffinicōe lib̄i ar̄.
¶ Ad id q̄ ob̄ ꝯtra ꝯtrā dd̄ q̄ amb⁹ diffi^e
lib̄m ar̄ᵐ ī ꝯparacōe ad finē ¶ Ad id q̄ vlt°
ob̄ dd̄ q̄ ar̄t ꝑbat pōm rōnalē ēē ad oppo-
sitas sic ad obiecta. et h̄ nō repugnat ei
q̄ ē ēē ad vnū sic ad finē ¶ Ad a^d dd̄ q̄ nō
h̄ns rectitudinē s̄ actū ꝑt h̄re potestatē ser-
uadi rectitudinē et h̄t nō ꝯlis quā h̄t s̄m
actū ꝭ quā s̄ aptitudinē posset et deberet
h̄re. vn̄ ī dapnatis ꝑtas ē seruadi rectitu^{ne}
s̄ ordinē nē q̄a sū hac pō nō eēt ꝑfcā et ꝯ-
pleta nā rōnalis ¶ Ad vltimū dd̄ q̄ finis
ut d̄t ar̄t nō finit⁹ nec ī finit⁹ ē s̄ ꝑ rōe se
ī omībꝫ q̄ ad finē ordinat̄ et ita d° h̄ amb⁹
q̄ rectitudo seruat̄ ꝑꝑt se eo q̄ vltius ad alᵐ
finē nō ordinat̄ Q̄° penes q̄ accipiat̄ tot dif-
finicōes li. ar̄.

Secūdo q̄ penes q̄ accipi-
unē tot diffines cū eiu vni⁹ rei vnicū
sit ēē ut d̄t ar̄t ī vij. top^{cs} et diffi° indicat
ēē rei. vr̄ q̄ vni⁹ rei nō sit n̄ vna diffinicō
¶ Ad h° p diffinicōes assigītas vr̄ lib̄m ar̄
pōm ī diūsis ḡnibꝫ q̄ ēē nō ꝑt. vna ēi spēs
ē ī vno ḡne. porphiri⁹ d̄t q̄ diusorꝫ ḡnm
et nō sub alt̄nati positorꝫ diūse sūt spēs
et drīae. petr⁹ aūt lib̄m ar̄ᵐ ponit ī ḡne
potestatis Aug⁹ ī ḡne facultatis. B ī ḡne
ꝯsensus ¶ Solucō dd̄ ad p̄mū q̄ licet vni⁹
rei vnicū sit ēē subale tū s̄ ꝯparacōen ad
diūsas cās diūsi sūt modi ei⁹ ēē et sic diu-
sis diffinibꝫ ꝑt diffiniri. et q̄dē diffi° p̄a pet̄
dat̄ ꝑ gen⁹ et drīaā q̄ ē cū lib̄tatis h̄re
eīm ꝑtatē ī clinadi se ad q̄s vult act⁹ ꝯfert
libō ar̄° q̄ ī seipō h̄t pri⁹ et diūū suorꝫ ac-
tuū et h̄ ē ꝑꝑa cā lib̄tatis q̄a sic cū siue ē
et nō altius ꝯpatū aūt ad cām mouētem
sic ꝑtō ꝯsens⁹ ē ut d̄t Bn̄ ꝯsēsus ē ī ut
mouet ad libē arbitrādū et iudicādū et ad
libē eligēdū et appetendū et impetū faciē-
dū. ꝯpatū aūt ad cām fōīe diffinit̄ a q̄
bīda sic. lib̄m ar̄ᵐ ē lib̄m de volūtate iudiciū.
tale eīm iudiciū fōr̄ ē lib̄i arbitri quā s̄ dam
ī omībꝫ pō sibi subiectis sic pꝫ ī aūcte supi°
ī ducta diffinicō aūt aug̃ dat̄ ī ꝯparacōne
ad cām q̄ē q̄i mātialis rō eīm et volūtas

q̄ m⁹ sūt ī qua ponit libertatē p̄o diffitō
aūt ang⁹ sic dau ē dat̄ ī ꝯparōe ad finē
et sic ꝑ diu'sas ꝯsidraroes diu'sas hīt diffini
cōes et ī diu'sis p̄o' ꝗbus Citat⁹ in de
potētiis aīe q̄bꝫ ꝑficit⁹ aīa ī nālibꝫ
eandē ꝗredū ē de his q̄ dt ī illo ca°
Est em̄ sensualitas et ꝗrit' ꝗtngī
.s. q̄ sit ſſualitas et si ē vna simplex p̄o
aīe ī se hn̄s plures .s. irascibile et ꝯcupiscib̄ile
Cōo si hīt ad tōis Certo si ē ī ea pmū ut nō
Ad pmū ꝑcedit' sic. Quid sit ſſualitas
dt mgr̄ q̄ ſſualitas ē queda vis aīe
īferior ex qua ē motus qui ītendit ī corpis
exteriores ſſus et appetit⁹ reru ad corp⁹ pti
nētiu ¶ Et cōtra hoc ob' mot⁹ ei qui ītēdit
ī cōis ſſus dupx ē Aut em̄ ītendit ſſibilia
accepta ꝑ ſſus. et sic ſſualitas nō ē in ſſus
ꝯms qui ītendit ī ſſata ꝯponēdo et diui
dendo ea Aut ē mot⁹ qui ītēdit ī ea q̄ acci
piūt' cu sensatis sic ouis figura lupi accipit
ī ſſu et cu figa lupi accipit q̄ lupus ē inimi
cus et fugit et sic ē de omībꝫ sensatis q̄
sp accip⁹ cu eis q̄ sūt quenien⁹ uel īquenien⁹
et sic ul fugiūt' si sūt īquenien⁹ ul appetū
t' si quenien⁹ sūt et sic ſſualitas nō erit
n estimata ¶ Ad h' appetit⁹ rerꝫ ad corp⁹
ptinētiu duplex ē queda em̄ res ad corp⁹
ptinētes sūt ꝯcupiscabiles et ī illas ē mo
tus ꝯcupiscibilis siue desiderij ſſibilis. et
queda sūt nociue et inimice et cōtra illas
īsurgit irascabilis vr̄ g° cu oīa ista ī ptet
appetitus q̄ nō ppa de ſſualitᵉ dat diffinē
qm̄ dt q̄ ſſualitas ē queda vis aīe īferior
ex qua ē motus qui ītēdit ī cōis exteriores
ſſus et appetit⁹ rerꝫ ad corpus ptinētiu
¶ Solucō dd' q̄ bona ē diffinicō qua ponit
mgr̄ ſſualitas em̄ ē vna q̄da vis ꝯms que
exteriori motu ſſibiliu ul acceptorꝫ cu ſſi
bilibꝫ illecebroso motu ītendit' ad appetē
du ea q̄ carnis sūt et h' nō ē ſſus ꝯms nec
estiātē Sensus em̄ ꝯms nō n ꝯponit et di
uidit sensata ptāctata ut dicat h' albu ē
h' dulce. estiatiua aūt nō n estimat de aī
co ul inimico ꝯueniēti ul īquenieti ī quibꝫ
motibꝫ illecebrosiū et serpētinū q̄ pectore ē
vētre repat ad illicitu more serpētis et ꝑ h°
solucō ad duo pma ¶ Ad a° dd' q̄ appetit⁹
rerꝫ ad corp⁹ ptinētiu dupl' ꝯsiderat' .s. ut
simpx et nālis et sic ē ꝯcupiscabilis ul ira
scabilis qua nāles vires sūt aīe ſſibilis.
appetitiue. oīne em̄ aīal et oīne aīatu
nāle appetit quenienia sibi et fugit ꝯria
et īsurgit ut dt plato ī azenōne ꝯ inimica
et sic isti mot⁹ simplices sūt ꝯcupiscabilis

et irascabilis ē ꝫ appetit⁹ ī pbus ad illicitū
pcipue ī hoīe qui serpētina suasio ē quia
pectore et ventre repit ad ꝑsuasionē illici
ti ad appetendū ul ꝑsequēdu ꝯtru furiose.
et nō ꝑ rōem et h' q̄ appetit⁹ ꝑpe ē ſſualitas
Vtru ſſualitas sit vna simplex p̄o ul ī se cō
trahendo q̄ si sit vna simplex p̄o ul ī se hn̄s
plures .s. irascabile et ꝯcupiscabile et
vr̄ q̄ sic q̄ ꝯtineat ī se plures ad ſſualitᵉ
em̄ ptinet ꝑ mgrm oīne i⁰ ex quo est mot⁹
q̄ ītēdit ī corpis exterioris ſſus et appetit⁹
reru ad corpus ptinētiu. ꝯcupiscabilis et
irascabilis nō sūt n corp⁹ q̄ ptinet ad corpus
exterioris ſſus. g° vr̄ q̄ ꝯcupiscabilis et ira
scabilis ptinet ad ſſualitatē et sic nō ē vna
sola et simplex vis ꝑ ꝯposita ex multis
¶ Ad h' ī ꝯcupiscētia hō ꝯmūicat cu brutis
et cui⁹ ē actus illi⁹ ē p̄o. g° ꝫ ī ꝯcupisca
ꝯmūicat et eadē rō ē de ira et irascabili
vr̄ g° q̄ h' infrnt ꝑ ſſualitatē ꝑ diffinē que
ꝑ assignata ē de ſſualitate ¶ Ad h' iste vi
res ꝑ q̄ vr̄ dēe Dam. 2° li° xiiij° ca° v disting
uit leticias videnī distingui ꝑ passiones
nāles. q̄ sūt ꝯcupia. gaudiū. spes. tristia
timor. ut .s. ꝯcupia siue spes sit de futuro
delcta° et gaudiū sū leticia de p̄senti tīor
sit fuga futi mali Tristicia de pnti. hec aūt
passiones pcipue ꝑ platonē nō ꝯueniūt
n ſſibili aīe Dt em̄ plato q̄ oīs delectacio ē
ꝯnaco ī ſſibile aīam et cu opposita nata sint
fi' ce idē tūt nāe ē q̄ oīs tristicia etiā sit ꝯnaco
ī ſſibile aīam. vr̄ g° q̄ h' oīa ꝯueniūt et ī
sūt ꝑ ſſualitᵉ ꝑ mgrm ho simaꝑ xxiiij. dist.
ca° Est aūt ſſualitas ꝑ diffinē qua ibi assigt
cut optet q̄ oēs vires istas ꝯineat in oībꝫ
em̄ ē appetit⁹ rerꝫ ad corpus ptinētiu ¶ Sꝫ
cōtra hoc ē q̄ vr̄ nom̄ ſſualitatis ꝯnēre ī
sōne sua motū ad illicitu ꝯcupiscabilis et
irascabilis aīe nō mouet n ad nālem Oīn
em̄ viue nāle ē appetē quenienis ꝑ nam et h'
ē virtutis ꝯcupiscabilis Sil' oīn viue
nāle īsurgē ꝯtra nociuu et inimicū et fu
ge i° et sic vr̄ q̄ h' infrnt ꝑ vitalē potētia
et nō tm̄ ꝑ ſſualē ¶ Solucō dd' q̄ ī vitate
ꝯcupiscabilis et irascabilis q̄ mouēt ꝑ impe
tu passionū sūt ptes ſſualitatis sic pbāt
obiectoes īducte oꝫ em̄ ī talibꝫ p° malum
bonū cu ſſu accipe ul ꝑ ſſm. ho ꝑ ſſm quez
ꝯpone ul diuidere cu aliis sesanis. tcio per
ymaginacōem ī se reduce. qrto ꝑ estiacōem
estimare. estiacōe quenientis ul nociui et sic
tādē ꝑ ꝯcupiscabile appetē ul ꝑ irascabile de
testari et fugē ¶ Ad id q̄ gt ob' dd' q̄ h' ꝑ vi
tale pōm nō infrnt ꝑ ꝑ ſſibile n ꝑ eos q̄ dicut